



**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMEN ADAYI SEÇİM
SINAVINDA YENİ BİR BOYUT: KİŞİLİK TESTİ**

SEZGİ ÇAĞDAŞ SAĞ

Denizli - 2022

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Bu çalışma **Güzel Sanatlar Eğitimi** Anabilim Dalı, **Resim İş Eğitimi** Bilim Dalı'nda jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan: **UNVAN, Ad, SOYAD**

.....

Üye: **UNVAN, Ad, SOYAD**

.....

Üye: **UNVAN, Ad, SOYAD**

.....

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun /.... /.....
tarih ve /..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Akademik Unvan, Adı SOYADI

Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel İşitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Sezgi ÇAĞDAŞ SAĞ

TEŞEKKÜR

“Görsel Sanatlar Öğretmen Adayı Seçim Sınavında Yeni Bir Boyut: Kişilik Testi” başlıklı bu tez çalışması yalnız bir kişinin üstesinden gelebileceği bir çalışma olmayıp birçok kişinin ilgi, destek ve yardımlarıyla gerçekleşmiştir.

Bu bakımdan en başta bu çalışmanın başlangıcından bitimine kadar çalışmanın her aşamasında benden desteğini ve rehberliğini esirgemeyerek sabırla her detayı anlatan, beni yüreklendiren, bilgilerini benimle paylaşan ve çalışmanın bilimsel bir yapı kazanmasında değerli katkılar sağlayan ayrıca, sanat, sanatçı ve görsel sanat öğretmen yapısıyla ilgili konularda sohbet ve sorgulamalara fırsat tanıyarak bir görsel sanat öğretmenin yapısıyla ilgili düşünsel arka planımın oluşmasında büyük emeği olan değerli danışman hocam Dr. Ögt. Ü. Safi AVCI'ya teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Diğer taraftan, Özel Yüksek Lisans öğrencisi statüsüyle kendisinden aldığım “Kişilik Gelişimi ve Uyum Psikolojisi” adlı dersine beni kabul etmesi sonucu bilgi ve tecrübesinden yararlandığım Prof. Dr. Necla Acun KAPIKIRAN'a; Necla hocamın referansıyla iletişim kurduğum ve benimle bilgilerini çekinmeden paylaşan Prof. Dr. Fidan KORKUT OWEN'a; kendisiyle iletişimimize izin veren, iletişimimiz esnasında düşüncelerini paylaşan ve birçok yayınından yararlandığımız Prof. Dr. Binnur YEŞİLYAPRAK'a; Çalışma konumuz kapsamında bilgi üreten, literatüre katkı sağlamış, bilim insanları, sanatçılar ve düşünürlere; bu çalışmanın bulgularını elde etmek için uyguladığımız teste sabır ve içten cevaplarıyla katılım sağlayan ancak, çalışmamızın kuralı gereği adlarını veremediğimiz tüm gönüllü katılımcılarımıza en içten duygularla teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca, konuyla ilgili her soruma içtenlikle ve yardım etme hassasiyeti ile cevap veren, desteğini esirgemeyen ve elde edilen veriler doğrultusunda, istatistik ve değerlendirme çalışmalarına büyük katkı sağlayan TÜİK istatistik uzmanı Mesut Ünal'a; ölçek ile ilgili veri analizlerini hesaplamamızda kılavuzluk eden ve bilgisiyle destek sunan istatistik uzmanı Tevfik Bulut'a; bilgisayar ortamında çalışmamın bulgular ve analiz kısmında büyük emekleriyle ve sabırla imdadıma yetişen kardeşim gibi sevdiğim Ergül TANRIVERDİ'ye, teşekkürlerimi sunarım.

Bunların yanı sıra tez çalışmam süresince her zaman desteğiyle yanımda olan kıymetli dostum Hatice İNCEKÖSE'ye ve yine bir abla gibi manevi desteğiyle yanımda olan değerli kursiyerim Nuray DURAN'a çok teşekkür ederim.

Son olarak, doğduğum günden bu güne kadar aldığım eğitim sürecimde ama özellikle ilkökul eğitim sürecimde her ikisinin de öğrencisi olmaktan gurur duyduğum; hayatımın her

aşamasında benim için en iyisini yapabilme çabasında olan ve öğretmenlik tecrübeleriyle bu çalışmada fikirlerini beyan eden sevgili annem Şükriye ÇAĞDAŞ ve sevgili babam Duran ÇAĞDAŞ'a; öğretmenlik mesleği ve hayata dair en güncel ve değerli tecrübelerini benimle paylaşan sevgili ablam Ezgi ÇAĞDAŞ'a; maddi manevi desteği, sabrı ve anlayışı ile hep yanımda ve destekçim olan; işlerimi kolaylaştıran, yüreklendiren çok kıymetli eşim Serkan SAĞ'a, çok teşekkür ederim. Öğrenme ve tecrübe kazanma sürecinde yanımda olduğunuz için çok teşekkür ederim.

Sezgi ÇAĞDAŞ SAĞ

ÖZET

Görsel Sanatlar Öğretmen Adayı Seçim Sınavında Yeni Bir Boyut: Kişilik Testi

ÇAĞDAŞ SAĞ, Sezgi

Yüksek Lisans Tezi, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı,

Resim İş Eğitimi Bilim Dalı,

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Ü. Safi AVCI

Haziran 2022, 160 sayfa

Görsel sanatlar öğretmen adaylarının liseden yükseköğrenime seçilmesinde hem üniversite (ÖSYM) sınavı hem de bu sınava ek olarak gerçekleştirilen yetenek sınavlarının Görsel Sanatlar Öğretmenlik mesleğine uygun kişilikte olan doğru adayların seçilmesi için yeterli olup olmadığının sorgulandığı bu tez çalışmasında öncelikle geniş bir literatür taraması yapılarak çalışmanın kuramsal çerçevesi oluşturulmuştur. Daha sonra tez çalışması veri toplama, analiz ve değerlendirmeler ile sonuçlandırılıp öneriler getirilerek beş bölümde tamamlanmıştır.

Giriş bölümünde tez çalışmasının konusu, problemi, amacı, önemi, sayıtları, sınırlılığı ile bilgiler verilmiştir.

İkinci bölümde ise konunun içeriğinin kuramsal bölümünü oluşturan, öğretmen, eğitim, eğitim tarihi, görsel sanat eğitimi, kişilik, kişilik kuramları ve Holland'ın meslek kuramı gibi bilgiler verilmiştir.

Üçüncü bölümünü “yöntem” kısmı oluşturmaktadır. Bu bölümde araştırma deseni, araştırmanın evren-örneklem yapısı, veri toplama araç ve teknikleri, analiz yöntemleri ile analizlerde kullanılan istatistiksel teknikler hakkında bilgiler verilmiştir. Nicel yöntemin uygulandığı bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden kesitsel araştırma ve korelasyon araştırması yapılmıştır. Kişilik ve meslek uyumunu ölçen Holland Mesleki İlgi Envanteri ile toplanılan ve analiz edilen çalışmada toplamda 143 kişiye ulaşılmıştır. Bunların 23'ü “öğrenci” grubuna, 90'ı “öğretmen” grubuna ve 30'u “diğer” olarak değerlendirdiğimiz gruba aittir.

Dördüncü bölümünde bulgular ve yorum kısmı yer almaktadır. Bu bölümde her grubun bağımsız yüzdelik değerlerine ve 143 katılımcının toplamda mesleğe uygunluk

yüzelik değerlerine ulaşılmıştır. “Öğretmen” grubunun %24,44’ünün Görsel Sanatlar Öğretmenliği mesleğine uygun olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Hem “Öğrenci” grubunda hem de “Diğer” grubunda yüzelik ortalamanın altında bile olsa Görsel Sanatlar Öğretmenliği mesleğine “hiç uygun olmayan” ve “uygun olmayan” kişilerin olduğu görölmüştür. Bu sonuçlara göre; “Görsel Sanatlar Öğretmeni” olarak ÖSYM ve yetenek sınavından geçmiş, fakat kişiliği mesleğe uygun olmadığı düşünölen sisteme dâhil olmuş öğretmen adayları ve sistemde aktif olarak görev yapan öğretmenlerin bulunduğu düşünölmektedir.

Araştırmanın Beşinci bölümünde, elde edilen veriler doğrultusunda sözü geçen problemlerin çözümlüne yönelik öneriler getirilmiştir. Bu önerilere ek olarak kalıcı bir çözüml için devletin kontrol ve desteği ile kurulmuş ve uzman kişilerden oluşmuş bir komisyonla hazırlanacak özel bir kişilik testinin oluşturulması ve yükseköğrenim öncesi her bir öğrenci için uygulanması gerektiği öngörölmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sanat Eğitimi, Öğretmen, Görsel Sanatlar Öğretmeni, Kişilik, Kişilik Testi, Holland Kuramı

ABSTRACT

A New Dimension in Visual Arts Teacher Candidate Selection Exam:Personality Test

ÇAĞDAŞ SAĞ, Sezgi

Master Thesis, Department of Fine Arts Education,

Painting Business Education,

Supervisor: Lecturer Dr. Safi AVCI

June 2022, 160 pages

In this thesis study, in which it is questioned whether both the university (ÖSYM) exam and the aptitude exams carried out in addition to this exam are sufficient to select the right candidates with the appropriate personality for the Visual Arts Teaching profession, in the selection of visual arts teacher candidates from high school to higher education, firstly, a wide literature review has been made and the theoretical framework of the study has been created. Afterwards, the thesis study was concluded with data collection, analysis and evaluations and was completed in five sections by making suggestions.

In the introduction part, the subject, problem, purpose, importance, assumptions and limitations of the thesis study are given.

In the second part, information such as teacher, education, education history, visual art education, personality, personality theories and Holland's occupational theory, which constitute the theoretical part of the content of the subject, are given.

The third part is the “method” part. In this section, information is given about the research design, the universe-sample structure of the research, data collection tools and techniques, analysis methods and statistical techniques used in the analysis.

In this study, in which the quantitative method was applied, cross-sectional research and correlation research, which are among the quantitative research methods, were carried out. A total of 143 people were reached in the study, which was collected and analyzed with the Holland Vocational Interest Inventory, which measures personality and profession compatibility. Of these, 23 belong to the "student" group, 90 belong to the "teacher" group, and 30 belong to the group we consider "other".

In the fourth part, findings and comments are included. In this section, the independent percentage values of each group and the occupational fitness percentage values of 143 participants in total were obtained. It was concluded that 24.44% of the "teachers" group were not suitable for the profession of Visual Arts Teaching. It has been observed that there are people who are "not at all suitable" and "unsuitable" for the profession of Visual Arts Teaching, even if the percentage is below the average in both the "Student" group and the "Other" group.

According to these results; It is thought that there are teacher candidates who have passed the OSYM and aptitude test as "Visual Arts Teacher", but whose personality is thought to be unsuitable for the profession, and who are included in the system, and teachers who work actively in the system.

In the fifth part of the research, suggestions were made for the solution of the aforementioned problems in line with the data obtained.

In addition to these suggestions, it was foreseen that for a permanent solution, a special personality test to be prepared by a commission established with the control and support of the state and composed of experts, should be created and applied for each student before higher education.

Keywords: Art Education, Teacher, Art Teacher, Personality, Personality Test, Holland Theory

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI	iii
ETİK BEYANNAMESİ	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET	vii
ABSTRACT.....	ix
İÇİNDEKİLER	xi
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
SİMGE VE KISALTMALAR.....	xv
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	4
1.1.1. Problem Cümlesi.....	4
1.1.2. Alt problemler	5
1.2. Araştırmanın Amacı.....	6
1.3. Araştırmanın Önemi	7
1.4. Sayılıtlar.....	9
1.5. Sınırlılık	10
1.6. Tanımlar.....	10
İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	12
2.1. Kuramsal Çerçeve.....	12
2.1.1. Eğitim.....	12
2.1.2. Öğretim	13
2.1.2.1. Eğitimin bileşenleri ve öğretimle farkları..	14
2.1.3. Türk Eğitim Tarihi ve Öğretmen	16
2.1.3.1. İslam öncesi Türk toplumlarında eğitim..	16
2.1.3.2. Türklerin İslam'ı kabulünden sonra eğitim.....	18
2.1.3.2.1. Köy enstitüleri ve köy öğretmen okullarında eğitim.....	23
2.1.3.3. Eğitimin uygulayıcıları öğretmenler..	24
2.1.3.4. Öğretmenlerin eğitimdeki yeri..	26
2.1.4. Literatürde Geçen İdeal Öğretmen Modeli ve Kişiliği	27
2.1.5. Öğretmen Seçim Yöntemleri	35
2.1.5.1. Yurt dışında öğretmen adayı seçim yöntemleri.....	36

2.1.5.2. Türkiye’de geçmişten günümüze öğretmen adayı seçim yöntemleri ve sorunları...	39
2.1.6. Genel Sanat Tanım ve Anlayışı içerisinde Görsel Sanatlar	42
2.1.6.1. Sanat eğitimi. Sanatın insanların yaşantılarında ne denli önemli olduğunu en erken dönemden günümüze kadar gelen buluntularda görmekteyiz.....	44
2.1.6.2. Görsel sanatlar eğitimi ve bileşenleri..	46
2.1.6.3. Görsel sanatlar eğitimi bileşenlerinde önemli bir yer tutan öğretmen kişiliği ve aday öğretmenin seçim sorunları..	48
2.1.7. Görsel Sanatlar Öğretmenlerinde “Kişilik Faktörü” Nedeniyle Yaşanabilecek Sorunlar.....	50
2.1.8. İnsan ve Kişilik	51
2.1.8.1. İnsan ve doğası..	51
2.1.8.2. Kişilik ve kişilik araştırmaları..	52
2.1.9. Başlıca Kişilik Kuramları.....	53
2.1.9.1. Psikodinamik kuramlar..	54
2.1.9.2. Davranışçı ve bilişsel kuramlar..	55
2.1.9.3. İnsancıl varoluşçu kuramlar..	56
2.1.9.4. Araştırma odaklı kuramlar..	57
2.1.9.5. Meslek kuramları.....	57
2.1.9.6. Özellik faktör ve kuram.....	57
2.1.10. John Lewis Holland’ın Meslek Kuramı	58
2.1.10.1. Holland mesleki ilgi envanterinin güçlü ve zayıf yönleri ile bu çalışmada kullanılmasının nedeni..	65
2.2. Öğretmen Kişilik Özellikleri ile İlgili Yurt İçi ve Yurt Dışı Araştırmalar	66
2.2.1.Yurt İçi Araştırmalar	66
2.2.2. Yurt Dışı Araştırmaları	68
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM	70
3.1. Araştırmanın Deseni	70
3.2. Evren Ve Örneklem	71
3.3. Veri Toplama Araç Ve Teknikleri	71
3.4.Veritoplama Yöntemi ve Süreci	73
3.5.Verilerin Analizi	74
3.5.1. Verilerin Analizinde Kullanılan İstatistiksel Teknikler	75

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM	77
4.1. Araştırmanın Birinci Alt Probleme Ait Bulgular.....	77
4.1.1. Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler	77
4.1.2. Araştırmada Kullanılan Ölçeğin Boyutlarına Ait Frekans Değerleri.....	78
4.1.3. Araştırmada Kullanılan Ölçeğin Güvenilirlik ve Geçerlilik Analizi	78
4.1.4. Tanımlayıcı İstatistikler	81
4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine Ait Bulgular	81
4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine Ait Bulgular	86
4.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine Ait Bulgular.....	89
4.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine Ait Bulgular.....	90
4.6. Araştırmanın Altıncı Alt Probleme Ait Bulgular.....	94
4.7. Araştırmanın Yedinci Alt Probleme Ait Bulgular	96
4.8. Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine Ait Bulgular.....	98
4.9. Araştırmanın Dokuzuncu Alt Probleme Ait Bulgular	99
BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	102
5.1. Tartışma ve Sonuç	102
5.1.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlar	103
5.1.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlar	103
5.1.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Sonuçlar	104
5.1.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Sonuçlar	105
5.1.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlar.....	105
5.1.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Sonuçlar	106
5.1.7. Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlar	107
5.1.8. Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlar.....	107
5.1.9. Araştırmanın Dokuzuncu Alt Problemine İlişkin Sonuçlar	107
5.2.ÖNERİLER.....	110
KAYNAKLAR	112
EKLER.....	117
EK 1.....	117
EK 2.....	141
EK 3.....	143
ÖZGEÇMİŞ	143

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 2.1. <i>MEB’de yayınlanan öğretmen yeterlilikleri</i>	28
Tablo 2.2. <i>ABD’de Öğretmenlik Lisans Programlarına Kabul Ölçütleri</i>	37
Tablo 2.3. <i>“PISA’da Başarılı Ülkelerin Öğretmen Yetiştirme ve Atama Sistemlerinin Karşılaştırılması” başlıklı makalede İncelenen ülkelerdeki öğretmen giriş, yetiştirme ve atama sistemlerinin benzerlikleri</i>	38
Tablo 3.1. <i>Örneklem Grubu</i>	71
Tablo 4.1. <i>Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler-Cinsiyet</i>	77
Tablo 4.2. <i>Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler-Görev</i>	77
Tablo 4.3. <i>Ölçek Boyutlarının Frekans Değerleri</i>	78
Tablo 4.4. <i>Holland Mesleki İlgi Envanterinin Güvenilirlik Analizi</i>	79
Tablo 4.5. <i>Holland Mesleki İlgi Envanteri Madde Puan Değerleri</i>	80
Tablo 4.6. <i>Holland Mesleki İlgi Ölçeği KMO ve Bartlett’s Küresellik Testi</i>	80
Tablo 4.7. <i>Ölçek Boyutları Normallik Analizi Çarpıklık ve Basıklık Değerleri</i>	81
Tablo 4.8. <i>“Öğrenci” grubunun Holland Meslek Testine göre 6 kişilik tipi için almış oldukları puanların yüzdeler dağılımları</i>	82
Tablo 4.9. <i>Öğretmen” grubun Holland Mesleki İlgi Envanterine göre almış oldukları puanların yüzdeler dağılımları</i>	84
Tablo 4.10. <i>“Diğer” grubun Holland Mesleki İlgi Envanterine göre almış oldukları puanların yüzdeler dağılımları</i>	85
Tablo 4.11. <i>Holland Mesleki İlgi Envanterine göre “Kadın” katılımcıların altı kişilik tipine göre yüzdeler dağılımları</i>	86
Tablo 4.12. <i>“Erkek” grubunun Holland Mesleki İlgi Envanterine göre almış oldukları puanların yüzdeler dağılımları</i>	88
Tablo 4.13. <i>“Tüm” katılımcıların Holland Mesleki İlgi Envanterine göre almış oldukları puanların yüzdeler dağılımları”</i>	89
Tablo 4.14. <i>“Öğrenci” grup GÖ ve GSÖ mesleğe uygunluk durumu</i>	91
Tablo 4.15. <i>“Öğretmen” grup GSÖ-GÖ mesleğe uygunluk durumu yüzdesi</i>	92
Tablo 4.16. <i>“Diğer” grup GSÖ ve GÖ mesleğe uygunluk yüzdesi</i>	93
Tablo 4.17. <i>“Kadın” grubunun GSÖ ve GÖ mesleğe uygunluk durumu</i>	95
Tablo 4.18. <i>“Erkek” grubu mesleğe uygunluk yüzdesi</i>	96
Tablo 4.19. <i>“Tüm” katılımcıların mesleğe uygunluk yüzdesi</i>	97
Tablo 4.20. <i>NMD Yöntemine göre önem derecesi</i>	98

Tablo 4.21. <i>İki farklı yöntemde ağırlıklandırma ile kriterlerin önem sıralaması</i>	99
--	----

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. Kişilik Tipleri ile Birbirleri Arasındaki İlişkiler (Holland, Whitney, Cole & Richards Jr., 1969).....	60
Şekil 2.2. Holland'ın (1997) Modeli ve Prediger'in (1981) Boyutları (akt. Yılmaz, 2016, s.2)	62
Şekil 3.1. Araştırmanın Deseni	71
Şekil 4.1. Öğrencilerin Holland Kuramına göre altı kişilik tipinde almış oldukları puanların yüzdeler dağılım grafiği	83
Şekil 4.2. Öğretmen grubunun Holland Kuramına göre altı kişilik tipinde almış oldukları puanların yüzdeler dağılımları.....	84
Şekil 4.3. Diğer Grubunun altı kişilik tipine göre yüzdeler dağılımları.....	85
Şekil 4.4. Kadın grubu altı kişilik tipine göre yüzdeler dağılımları.....	87
Şekil 4.5. Erkek grubunun Holland Mesleki İlgi Envanterine göre almış oldukları puanların yüzdeler dağılımları.....	88
Şekil 4.6. Tüm Katılımcıların altı kişilik tipine göre yüzdeler dağılım durumu	90
Şekil 4.7. Öğrenci grubunun mesleğe uygunluk yüzdesi	91
Şekil 4.8. Öğretmen grubunun mesleğe uygunluk durumu.....	93
Şekil 4.9. Diğer grubunun mesleğe uygunluk durumu.....	94
Şekil 4.10. Kadın grubu mesleğe uygunluk yüzdesi	95
Şekil 4.11. Erkek grubunun mesleğe uygunluk yüzdesi	96
Şekil 4.12. Tüm katılımcıların mesleğe uygunluk yüzdesi	97

SİMGE ve KISALTMALAR

ACT: American College Testing (Amerikan Lise Test Programı)

ÇKKV: Çok Kriterli Karar Verme

ÇU: Çok Uygun

ISCED: International Standard Classification of Education (Uluslararası Standart Eğitim Sınıflandırması)

MİKEDÖ: Mesleğe İlişkin Kişisel Eğilimi Değerlendirme Ölçeği

NMD: Normalize Edilmiş Maksimum Değerler

GSÖ: Görsel Sanatlar Öğretmeni

GÖ: Genel Öğretmen

HUD: Hiç Uygun Değil

HMİE: Holland Mesleki İlgi Envanteri

OECD: Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü)

ÖSYM: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi

PAÜ: Pamukkale Üniversitesi

PDR: Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

RAYSDG: Realistik, Araştırmacı, Yaratıcı, Sosyal, Düzenli, Girişimci (Holland Kişilik Tipleri)

TDK: Türk Dil Kurumu

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

TYT: Temel Yeterlilik Testi

SPSS: Statistical Package For the Social Sciences

N/İ: Nesnel ve İnsanlar

UNIACT: Unisex Edition of the ACT Interest Inventory (Cinsiyetten Bağımsız ACT İlgi Envanteri)

U: Uygun

UD: Uygun Değil

V/F: Veriler ve Fikirler

WWM: World of Work Map (İş Dünyası Haritası)

YKS: Yüksek Öğretim Kurumuna Geçiş Sınavı

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

Eğitim, her toplumun kendini geliştirmek için ihtiyaç duyduğu ve üzerinde birçok çalışma yapıp kendi kültürel farklılıkları doğrultusunda yöntemler geliştirdiği bir olgudur. İnsanlık var olduğu sürece eğitim ile ilgili çalışmalar devam edecektir. Toplumun gelişmesi ve bireylerin kendilerini gerçekleştirmeleri, eğitimin kalitesine bağlıdır.

Toplumlardaki ve bireylerdeki etnik, coğrafik, fiziksel farklılıklar, birçok eğitim yöntemi gelişmesine ve farklı eğitim tanımlamalarının yapılmasına neden olmuştur. Bu tanımlamalar, tanımlamayı yapan eğitimcilerin felsefi görüşlerine ve buldukları coğrafyanın ihtiyaçlarına göre değişmektedir. Günümüzde en yaygın kullanılan ve eğitimcilerce kabul görmüş olan tanım Selahattin Ertürk'e ait olan tanımdır. "Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk'ten akt. Arslan "ve diğ.", 2009, s. 11)." Tanımda ifade edildiği gibi kasıtlı olarak, istendik davranış değişimi, planlı, programlı bir şekilde uygulanan ve eğitim sonunda, ulaşılması beklenen bir sonuçtur. Çocuğun eğitim sonunda nasıl davranması gerektiği önceden yetişkinler yani eğitimliler tarafından belirlenmesi ve geleceğe hazırlanması durumudur (Doğan, 2012, s. 5). Bu değişimin bireylerin, yaşantılarında kalıcı olmasını sağlayan etken ise eğitimin olmazsa olmazı ve uygulayıcıları olan öğretmenlerdir.

Öğretmenler, toplumun bilinçli, medeni ve gelişime açık olmasını sağlayabilecek gücü barındıran yegâne insanlardır. Toplumlardaki gelişimin, insan yetiştirme becerisinin sonucu olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin toplumsal olarak etki alanlarını bilmeleri ve değiştirebileceklerinin farkında olmaları çok önemlidir. Uygulanan eğitim yönteminde öğretmenlerin toplumun ihtiyaçlarını doğru algılayan, çağın hızına ayak uydurabilen ve insanların yapısal farklılıklarını gözlemleyebilen ve tespit edebilen bir beceriye sahip olmalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Aynı zamanda kendilerini de eğitmeye devam eden öğretmenlerin sorumlulukları oldukça geniştir.

Birçok kaynakta eğitimin öneminin yansıra öğretmen yeterliliği ve niteliği üzerinde hatırı sayılır bir şekilde durulmuştur. Öğretmen yeterliliği hakkında ve öğretmen olma becerisi hakkında ifade edilenlerde, öğretmen seçimi için bir ölçme aracı eksikliği olduğu vurgulanır.

Araştırmanın çıkış noktası ülkemizde öğretmen seçme yöntemlerinde kişilik faktörünün değerlendirmeye alınmadığı düşüncesidir. Yapılan sınavlarda akademik başarı dışında, kişisel farklılıkların dikkate alınmadan okullara ve fakültelere öğretmen aday

seçilmesi ve yerleştirilmesi durumu maalesef eğitim sistemimizde aksaklıklara neden olmaktadır.

Öğrenci seçimlerine ek olarak uygulanabilecek tutarlı bir değerlendirme ölçeğinin olmaması, ekonomik ve kültürel değerlerin, yapılan tercihlerde ön plana çıkmasına neden olduğu düşünülmektedir. Öğretmen adayları için öğrencilerin, uzmanların görüşlerine ve yine uzamanlar tarafından hazırlanmış bir ölçümlene sistemi ile seçilmelerine ihtiyaç vardır.

2017’de Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde Prof. Dr. Ayhan Yılmaz’ın başkanlığında 31 kişinin dâhil olduğu bir grup tarafından yayınlanan “Türkiye’de Öğretmenlik Eğitimi ve İstihdamı Mevcut Durum ve Öneriler” başlıklı raporda çok net bir şekilde ifade edildiği gibi; Türkiye’de meslek seçimlerinde, öğretmen adaylarının, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda değil, toplumsal etkilerin baskın olduğu ve bu etkiler çerçevesinde meslek tercihleri yaptıkları görülmektedir.

Öğretmen adaylarının kişilik, beceri, ilgi ve yetenek gibi akademik olmayan kişisel özellikleri dikkate alınmadan meslek seçimini yapması düşündürücü bir durumdur. Bu şekilde yapılan tercihlerin, öğretmen adaylarının mesleki tatmininin önündeki bir engel olduğu ifade edilir (Yılmaz “ve diğ.,” 2017, s. 1). Mesleki tatmin mesleğin icra edilmesinde ve kalitesinde etkili bir durum olarak değerlendirilmelidir. Bu durum kişilerin mesleki anlamda gelişimlerini ve mesleki saygınlıklarını etkiler.

Diğer taraftan, öğrencilerin, öğretmenlik mesleğini çoğunlukla tercih etme nedenleri arasında; kültürel değerler, sabit bir gelir, çalışma saatlerinin rahatlığı, tatil imkânlarının diğer mesleklere göre daha geniş olması, güvenli bir iş olması, mesleğin statüsü ve aile fertlerinin zorlaması gibi nedenlerin yer aldığı bilinmektedir. Buna ek olarak yaygın bir diğer görüş ise öğretmenlik mesleğinin kadınlar için en uygun olduğu düşünülen mesleklerden biri olmasıdır.

Bu düşüncelerden dolayı kişilik bakımından mesleğe uyumlu olmayan birçok öğrenci ve özellikle kız öğrenci eğitim fakültelerini tercih etmektedir. Bunun sonucunda da hem gerçekten öğretmenlik mesleğini seven ve isteyen, onu kendine hedef edinen, kişilik yapısı olarak da oldukça uyumlu adayların önü kapanmakta hem de bu meslekle kişilik olarak uyumsuz birçok kişinin eğitim sisteminde görev almaları artmaktadır. Bu kaygılar bütün öğretmenlik alanları için geçerlidir.

Bu noktada Görsel Sanatlar Öğretmenliği bölümünde de sorunlar farklı değildir. Alana başvuran öğrencilerin bölüm seçimi yaklaşımlarında, yine bu alanın öğretmen adaylarının seçimlerinde aynı sıkıntılar söz konusudur. Görsel Sanatlar Öğretmenliği

adayları ÖSYM sınavına ek olarak gerçekleştirilen yetenek sınavlarıyla seçilmektedir. Kaldı ki söz konusu yetenek sınavları ve sınav şartlarının bile tam doğru adayı seçip seçmediği konusunda tartışmalar vardır.

Bu sorunun giderilmesinde öğretmen adaylarının seçim sınavlarına ek olarak yerleştirilecek kişilik testleri ve analizlerinin önemli bir çözüm noktası olabileceği düşünülmekte ve hem yerli hem de yabancı bazı çalışmalarda da önerildiği görülmektedir. Örneğin, ülkemizde “öğretmen becerisi”, “öğretmen nitelikleri”, “öğretmende olması beklenen kişilik özellikleri” başlıklı çalışmalar gibi birçok çalışma bulunmaktadır. Bunlardan en dikkati çekenlerden birisi PDR alanında Fidan Korkut-OWEN’ın rehberliğinde Meliha Tuzgöl Dost ve Aslı Bugay ile geliştirilen ve kısaca MİKEDÖ ölçeği olarak isimlendirilen “Psikolojik Danışman Eğitiminde Mesleğe İlişkin Kişisel Eğilimi Değerlendirme: Ölçek Geliştirme Çalışması” başlıklı makaledir (Korkut-Owen, 2018, s. 1-19).

MİKEDÖ ölçeği geliştirme sürecinde Psikolojik Danışman Eğitimcilerine, akademik özelliklerin dışında, “Bilişsel olmayan özelliklerin ne olduğu ve mesleğe ilişkin hangi kişilik özelliklerini taşımaları gerektiği” sorulup bir makalede bu görüşler bir araya getirilmiştir. Bildirilen görüşler doğrultusunda PDR alanında olması beklenen kişilik özellikleri madde madde değerlendirilmeye alınarak bir ölçek çalışması yapılmıştır. Bu yöntem doğrultusunda da MİKEDÖ ölçeği geliştirilmiştir. PDR alanının kendine özgü bir seçim için ölçek çalışmasının olması önemli bir örnek niteliğindedir.

Benzer nitelikte bir veya iki çalışma dışında geliştirilen ölçekler öğretmen adayı seçim sınavlarında uygulamalara alınmamış ve ÖSYM sınavı dışında ekstra başka bir yöntem uygulanmamıştır. Yapılan sınav sistemleri de kişilik farklılıklarını değerlendirmeye alacak ve ölçüm yapabilecek nitelikte tasarlanmış sistemler değildir. Kaldı ki bu hassasiyette ülkemizde hayata geçmiş resmi bir uygulama da yoktur. Genel öğretmen kişiliği, öğretmenlik mesleği için belirlenmiş kişilik standartları gibi bir değerlendirme bulunmamaktadır.

Bu araştırma bulgular doğrultusunda ortaya konulacak sonuç ve önerilerle bahsi geçen konuda deneysel ve yol açıcı bir değer taşımaktadır. Yapılan araştırmanın, “Görsel Sanatlar Öğretmenliği” alanı için ve diğer öğretmenlik bölümleri için örnek teşkil edeceği ve gruplar ile ilgili alınan bilgilerin yeni bakış açıları sunacağı düşünülmektedir.

1.1. Problem Durumu

Bu çalışmada, ÖSYM’de tercih yapmadan önce, adayların kişiliklerinin öğretmenlik mesleği kişiliği ve Görsel Sanatlar Öğretmenliği mesleği kişiliğine uygun olup olmadığının tespit edilmesinin gerekliliği araştırmanın konu içeriğinde tartışılmıştır. Öğretmen adayı seçim sınavlarında bireylerin kişiliklerinin göz ardı edilerek bir seçim yöntemi uygulanması da problem durumumuzdur. Görsel Sanatlar Öğretmen adayı seçim sınavlarına ek olarak “Kişilik Testi” eklemesinin, yapılan öğretmen adayı seçimlerine ne kadar katkıda bulunacağı durumu da bu konu içeriğinde değerlendirilmiştir.

Giriş bölümünde de ifade edildiği gibi, konu kapsamında yapılan araştırmalarda öğrencilerin geleceğe yönelik meslek tercihlerinde önceliklerinin iş bulma imkânı, atama kolaylığı, mesleğin rahatlığı, statüsü gibi detaylardan dolayı bu mesleğe hem kendi tercihleri hem de ailelerin ısrarı ile yönelmektedirler. Bunun sonucunda da mesleği gerçekten seven, isteyen ve kişiliği ile uyumlu bireylerle birlikte mesleği sevmeyen ve yapmak istemeyen, ayrıca kişilik yapısı ile de uyumsuz birçok öğretmen adayı, ilgili okullardan mezun olmakta ve sisteme karışmaktadır. Bu hem mesleğin kutsal kabul edilen yapısına terstir hem de asıl hedef kitle olan öğrencilerin nitelikli eğitim-öğretim almalarını engellemektedir.

Öğretmen olmak çok tercih edilen bir meslekten ziyade, sorumluluğu yüksek olan bir meslek olarak algılanmalıdır. Bu algıyı oluşturabilecek olan kişiler yine eğitimcilerin kendileridir. Kişilik bakımından mesleğe uyumlu ve mesleğe yeterliliği olan; farkındalığı yüksek bilinçli öğretmenlerin etki alanının geniş ve kalıcı olacağı bilinen bir gerçektir.

1.1.1. Problem Cümlesi

Bu araştırma, görsel sanatlar öğretmen adaylarının yükseköğrenime seçilmesinde kullanılan hem üniversite (ÖSYM) sınavı hem de bu sınava ek olarak gerçekleştirilen yetenek sınavlarının adayın öğretmen olabilme yeterliliğini ölçmek için eksik kaldığı ve bunun sonucunda öğretmen adayı öğrencilerin öğretmen kişilik özelliklerinin öğretmenlik mesleğine uygunluğunun göz ardı edilmesi durumunu doğurmaktadır. Çalışmamız bu sorunsal ana problem içerisine alarak görsel sanatlar öğretmen adaylarının liseden yükseköğrenime seçilmesinde hem üniversite (ÖSYM) sınavı hem de bu sınava ek olarak gerçekleştirilen yetenek sınavlarının Görsel Sanatlar Öğretmenlik mesleğine uygun kişilikte olan doğru adayların seçilmesi için yeterli olup olmadığı sorusunu ana problem cümlesinin yapılandırmasında hareket noktası olarak ele almaktadır.

Araştırma çerçevesinde yapılan literatür taramalarında görülmüştür ki öğretmen yeterliliği üzerine yapılan bazı bilimsel çalışmalarda ÖSYM ve ek olarak gerçekleştirilen yetenek sınavlarının kişilik bakımından öğretmenlik mesleğine uygun doğru adayı seçmede yetersiz kaldığı bu nedenle hem seçilen öğretmen adaylarının hem de mevcuttaki birçok öğretmenin kişilik yapısının öğretmenlik mesleğine uymadığına yönelik görüşler bulunmaktadır.

Bu görüş güçlü bir şekilde paylaşılmakta ve araştırmanın temel iddiasını oluşturmaktadır. Söz konusu bu sınavlara yeni bir boyut olarak kişilik testlerini ekleyerek bu sorunu en baştan giderme noktasında bir adım atılıp atılamayacağı ve kişilik testlerinin mesleğe uygun kişileri saptayıp saptayamayacağı sorusu da araştırmanın temel problemlerindedir.

Bu soru kılavuzluğunda “Kişilik özelliği bakımından sanat eğitimcisi olmaya daha uygun olan bireyler sağlıklı olarak nasıl bir sistemle saptanabilir?” ve “ÖSYM sınavı ve ek olarak yapılan yetenek sınavlarına da kişilik testleri eklenebilir mi?” Sorularının yanıtları çalışmamızın yönünü belirleme durumundadır.

Yanıtlar için uluslararası bilinen ve genel geçerliliği olan “Holland Mesleki İlgi Envanteri” çalışmanın deneysel yapısında kullanılmaya uygun görülmüştür. Diğer taraftan yazım kolaylığı sağlaması açısından “Holland Mesleki İlgi Envanteri” çalışma içerisinde kısaltılarak “**HMİE**” olarak kullanılacaktır.

1.1.2. Alt problemler

Yukarıda verilen ana problem kendi içinde birçok alt problemini barındırmaktadır. Bu problemlerin saptanması ve çözümüne yönelik hem literatür hem de uygulamalara dayalı çalışmalar araştırmanın sağlıklı bir şekilde tamamlanması ve bu bağlamda çözüm önerisi getirebilmesi için büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda alt problemler 9 maddede toplanarak aşağıda verilmiştir.

1. Bu araştırmaya, olumsuz Covit-19 salgın şartlarına rağmen gönüllülük esasıyla katılım sağlayarak destek olan 143 katılımcının evren-örneklem ilişkisinin güvenilirliği ve ölçek tutarlılığı nedir?

2. Örneklem olarak seçilen PAÜ Eğitim Fakültesi, Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı’nda halen öğrenci durumunda olup “öğrenci grup” olarak tanımlanan 23 öğrencinin, “öğretmen grup” olarak tanımlanan 90 öğretmenin, “diğer grup” olarak tanımlanan 30

katılımcının HMİE’nde belirtilen altı kişilik tipine göre aldıkları puan değerleri ve yüzdeler dağılım durumu nasıldır?

3. Örneklem olarak seçilen Resim İş Eğitimi anabilim Dalı’nda halen öğrenci konumunda olan, mezun durumunda olup öğretmenlik mesleğini yapan ve öğretmenlik mesleğini yapmayan tüm katılımcılar içerisinde 108 “Kadın” olan katılımcının ve 35 “Erkek” olan katılımcının HMİE’nde belirtilen altı kişilik tipine göre aldıkları puan değerleri ve yüzdeler dağılım durumu ne şekildedir?

4. Araştırmaya katılan 143 kişi olan “Tüm” katılımcıların HMİE’nde belirtilen altı kişilik tipine göre aldıkları puan değerleri ve yüzdeler dağılım durumu nasıldır?

5. Örneklem olarak seçilen PAÜ Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı’nda halen öğrenci durumunda olup “öğrenci grup” olarak tanımlanan 23 öğrencinin, “öğretmen grup” olarak tanımlanan 90 öğretmenin, “diğer grup” olarak tanımlanan 30 katılımcının HMİE’ne göre Öğretmenlik Mesleğine ve Görsel Sanatlar Öğretmenliği mesleğine uygunluk yüzdeleri hangi şekildedir?

6. Örneklem olarak seçilen Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı’nda halen öğrenci konumunda olan, mezun durumunda olup öğretmenlik mesleğini yapan ve öğretmenlik mesleğini yapmayan tüm katılımcılar içerisinde 108 kişinin cinsiyetinin “Kadın” olduğu bildirilen katılımcının ve tüm katılımcılar içerisinde 35 kişinin cinsiyetinin “Erkek” olduğu bildirilen katılımcının HMİE’ne göre öğretmenlik mesleğine ve görsel sanatlar öğretmenliği mesleğine uygunluk yüzdeleri hangi şekildedir?

7. Araştırmaya katılan tüm katılımcıların HMİE’nde belirtilen altı kişilik tipine göre öğretmenlik mesleğine ve Görsel Sanatlar Öğretmenliği mesleğine uygunluk durumu nasıldır?

8. Araştırmada uygulanan HMİE’nde belirtilen altı alt boyutun NMD (Normalize Edilmiş Maksimum Değerler Metodu) yöntemine göre önem derecesi nedir?

9. Mevcut görsel sanatlar öğretmeni adaylarının seçiminde kullanılan ÖSYM sınavı artı yetenek sınavı sistemi hangi özellikleri tespit edebilmektedir? Bu sınavlar, sanat eğitimcisi olma becerisini ve bu beceriyi taşıyabilecek mesleğe uygun kişilik özelliğini ölçebilir mi?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada yukarıda verilen problemlerin çözümü doğrultusunda kişilik testlerinin önemli rol oynayabileceği düşüncesiyle mevcut sistemde seçilen öğrenci ve

mezunlar (Öğretmen olan ve görev yapmayan) üzerinde kişilik testi uygulamalarını gerçekleştirip elde edilen sonuçlar doğrultusunda üretilen bilgiler ile geleceğe yönelik öneriler sunmak amaçlanmaktadır.

Araştırmanın bir diğer amacı, sanat eğitimcisi seçme sınavlarında göz ardı edilen kişilik faktörünün tespit edilmesi ve seçme sınavlarında göz ardı edilen eğitici ve yaratıcı öğretmen kişiliğinin değerlendirmeye alınmasına dikkat çekmek, bu değerlendirmeler sonucunda nitelikli ve kaliteli öğretmenler seçilmesini kolaylaştırabilmektir. Bu çalışmanın uygulanması ile diğer dallardaki öğretmen seçimleri için örnek niteliği taşıyacağı düşünülmektedir.

Yukarıda da belirtildiği gibi çalışmanın ana probleminde görsel sanatlar öğretmen adaylarının yükseköğrenime seçilmesinde hem üniversite (ÖSYM) sınavı hem de bu sınava ek olarak gerçekleştirilen yetenek sınavlarının öğretmenlik mesleğine uygun kişilikte adayların seçilmesi için yeterli olmadığı düşüncesi merkeze alınmıştır. Kişilik testlerinin bahsi geçen soruna çözüm olabileceği düşüncesiyle mevcut öğrenci ve mezunlar (görev yapan-yapmayan) üzerinde kişilik testi uygulamalarını gerçekleştirmek elde edilen sonuçlar ile bu problemin çözümüne yönelik bilgiler üretip öneriler geliştirmek araştırmanın ana amacıdır.

Diğer taraftan, ileride gerçekleştirilecek bu türden çalışmalar ile daha iyi bir seviyeye getirilebilecek ölçeklerle genelde öğretmenlik mesleğine, özelde de Görsel Sanatlar Öğretmenliği mesleğine daha ideal kişiliklere sahip olan bireylerin seçilebilmelerini kolaylaştırmaktır. Böylece mesleğini severek daha verimli çalışan, mesleği icra ederken bu mesleğin kutsiyetinin bilincinde olan ve sorumlulukları doğrultusunda kendini sürekli geliştiren öğretmenlerin görevlendirilmeleri daha mümkün olabilir.

Eğitimde yaşanan olumsuzlukların; eğiten, eğitilen ve eğitim yerleri değerlendirilmesi durumunda, en önemli yapı taşı olan eğitimci faktörünün daha sağlıklı olması sağlanabilir. Bu farklılıkla yapılan eğitimin kalitesinin de artacağı öngörülmektedir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Geçmişten günümüze kadar uygulanmış olan ve zamanla şekil değiştirmiş olan eğitim sistemi içinde öğretmen modelinde ve seçim yöntemlerinde değişiklikler olmuştur. Değişikliklerin sosyolojik, psikolojik, ekonomik yönleri Türk Eğitim Tarihi bölümünde tartışılmıştır. Teknolojinin ve imkânların değişmesiyle bireylerin meslek olarak öğretmenliği seçmelerindeki nedenler ve bu nedenlerin öğretmen kişiliklerinin

farklılaşmasına ve bazen öğretmen sorumluluğu olmayan ve eğitimci kişiliği taşımayan kişilerin bu mesleği yapmak durumunda kalmalarına neden olmaktadır. Seçim yöntemleri de bu durumu engelleyebilecek yeterlilikte değildir.

Görsel Sanatlar Öğretmenliği için, kişilerin alanı tercih etme nedenleri arasında şartların etkisi belirgin bir şekilde gözlemlenmektedir. Seçim yöntemlerindeki eksiklikler ve şartların adayları öğretmenliğe yönlendirmesi öğretmen nitelik sorunun temel sebeplerinden biridir. Öğretmen adayı seçim yöntemlerinde adayların belirlenmesinde kişilerin kendi tercihlerinden ziyade fakültelerin alanları için kişisel nitelik yeterliliğini sağlayacak şartlara göre seçim yapmaları önemlidir.

Sonuç olarak eğitici ve yaratıcı kişilik özelliğinin daha tutarlı ve doğru yöntemle tespit edilmesi ve sonuçlarının ÖSYM'nin seçme sınavlarına eklenmesi yoluyla daha doğru, etkili ve nitelikli Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin seçilmesi kolaylaşacaktır. Eğitimde yaşanan olumsuzlukların değerlendirilmesi durumunda, en önemli yapı taşı olan eğitimci faktörünün daha sağlıklı olması böylece sağlanabilir olacaktır.

Bu araştırma sürecinde gönüllü katılım sağlayan Görsel Sanatlar Öğretmen adaylarına ve aktif öğretmenlere kişilik testleri uygulaması yapılarak bir deneme çalışması yapılmış ve sonuçları problemin çözümüne yönelik değerlendirilmiştir.

Yapılan değerlendirmelerde mevcut sistemle seçilen adaylara uygulanan “Holland Mesleki İlgi Envanteri” sonuçları karşılaştırılmıştır. Bu verilerle yorumlamalar ve öneriler sunulmaktadır.

Araştırmanın verileri doğrultusunda geliştirilecek bir yöntem ile seçilen sanat eğitimcilerinin bu görevi daha iyi sırtlanabilecek, mesleği daha doğru yorumlayabilecek kişilikler olması sağlanabilir düşüncesi taşınmaktadır. Diğer taraftan, bu çalışma sonucunda görsel sanatlar öğretmen adayı seçimleri kişilik testi değerlendirmesi diğer dallar için örnek teşkil edebilir.

Kişilik yapılarında araştırmacı olmayan durağan, değişime ve gelişime açık olmayan insanlar bu meslekte eğitim verebilmektedirler. Bu durum çok önemsenmelidir. Eşit eğitim alma hakkına sahip olan bireylerin, vasatın altında eğitim veren ve bazen eğitimle bile ilgisi olmayan eğitimcilere maruz kalmaları, uzun vadede sorun teşkil etmektedir. Bu sorunlar bilgiyi nasıl kullanacaklarını bilmeyen, yaratıcı olmayan, sorunlara çözüm üretemeyen bireylerin doğmasına neden olmaktadır. Bireylerin öğrenme zorluğu yaşamasının ve eğitime karşı olumsuz bir bakış açısının gelişmesindeki temel sorunun bu olduğu söylenebilir.

Olumsuz kişilik özelliği taşıyan öğretmenler geri dönülmesi zor olan ve bir çocuğun hayatını tamamen etkileyebilecek yanlışlıklar yapabilmektedirler. Bu yanlışlıklar

öğretmenlik mesleğinin saygınlığını zedelemekte, psikolojisi bozulmuş sağlıklı bireyler yetişmesine neden olmaktadır. Önerilen kişilik testleri, bu olumsuz durumların önüne geçilmesini sağlayabilir ve daha güvenli, sağlıklı, verimli bir eğitim yöntemi uygulanabilir.

1.4. Sayıtlar

Araştırmanın sürecini belirleyen varsayımlar şu şekilde sıralanmıştır.

- Salgın şartlarında kişilik testi için ulaşılan hem mevcut görsel sanatlar öğretmen adayı olan öğrenciler hem de mezun (görev yapan, yapmayan) durumunda olan gönüllü katılımcıların sayısı uzman görüşü de alınarak örneklem olarak yeterli görülmüş ve evreni yansıttığı varsayılmıştır. Bu varsayımın en büyük nedeni Covit-19 salgın şartlarının oluşturduğu sıkıntılı ortam ve buna bağlı katılımcılara ulaşım ve kendileriyle yaşanan iletişim sorunudur. Bu sorunların yaşanmadığı daha uygun koşulların olduğu ortamlarda bu türden çalışmaların yenilenmesi tavsiye edilmektedir.

- Bu araştırmada görsel sanatlar öğretmen adayı seçme sınavlarına ek olarak uygulanacak olan kişilik testi değerlendirmesinin sonuçlarının hem kaynak niteliği taşıyacağı hem de öğretmen seçiminde etkili bir yol olacağı varsayım olarak değerlendirilmiştir.

- Araştırmada kişilik testi olarak seçilen “HMİE”nin aramış olduğumuz mesleğe uygun öğretmen kişilik tipini ölçebileceği uzman görüşü de alınarak yeterli olabileceği varsayılmıştır.

- Eski adıyla “Fatih Rehberlik Uygulama ve Araştırma Merkezi /www.fatihrehberlik.com”, yeni adıyla “Test Anket- Web Tabanlı Rehberlik / www.testanket.com” olan rehberlik araştırma merkeziyle yapılan iş birliği ile elde edilen “kişilik testi” sonuçlarının tutarlı olduğu varsayılmıştır.

- HMİE’nin alt boyutlarında belirtilen altı kişilik tipinin içerisinde yer alan “Araştırmacı”, “Artistik”, “Geleneksel”, “Girişimci”, “Sosyal”, “Gerçekçi” kişilik tipleri içerisinde “Girişimci” kişilik tipi hariç diğer “Geleneksel”, “Sosyal”, “Artistik”, “Araştırmacı”, “Gerçekçi” kişilik tiplerinden alınan bağımsız puan değerlerinin ağırlıklandırılmış sonuçlarının yüzdelik dağılımları aramış olduğumuz ideal Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin kişilik özelliklerini karşılayacağı literatür kaynaklarına dayanılarak varsayılmıştır.

- HMİE’nin alt boyutlarında belirtilen altı kişilik tipinin içerisinde yer alan “Araştırmacı”, “Artistik”, “Geleneksel”, “Girişimci”, “Sosyal”, “Gerçekçi” kişilik tipleri

içerisinde “Girişimci”, “Artistik” ve “Gerçekçi” kişilik tipleri hariç diğer “Geleneksel”, “Sosyal”, “Araştırmacı” kişilik tiplerinden alınan bağımsız puan değerlerinin ağırlıklandırılmış sonuçlarının yüzdelik dağılımları aramış olduğumuz ideal Genel Öğretmen kişilik özelliklerini karşılayacağı literatür kaynaklarına dayanılarak varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılık

Yapılan bu araştırmanın sınırlılığı aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

- Bu araştırma Genel öğretmenlik mesleği evreninde, Görsel Sanatlar öğretmenlik mesleği alanıyla sınırlandırılmıştır.

- Bu araştırma Denizli ili içerisinde yer alan ve PAÜ Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı’nda öğrenciliği devam eden “öğrencilerin” gönüllü katılımcıları, Denizli’de yer alan devlet okullarında ya da özel okullarda görev yapan “Görsel Sanatlar Dersi” “öğretmenlerin” gönüllü katılımcıları ve Resim İş Eğitimi alanından mezun olmuş ama çalışmayan ya da başka meslek alanlarında çalışan “diğer” kişilerin gönüllü katılımcıları ile sınırlandırılmıştır. Çalışmamız içerisinde bu kişiler “Öğrenci”, “Öğretmen” ve “Diğer” olarak adlandırılmıştır.

- Araştırmada, HMİE’nin içeriğinde yer alan altı alt boyutundaki, “Araştırmacı”, “Artistik”, “Gerçekçi”, “Girişimci”, “Geleneksel” ve “Sosyal” kişilik tipleri ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Görsel sanatlar: Desen, resim, özgün baskı, heykel; film, televizyon, grafik üretim tasarımı gibi iletişim ve tasarım sanatları; kentsel tasarım, iç mimarlık ve manzara tasarımı gibi mimarlık ve çevresel sanatları; halk sanatlarını, seramik, elyaf, takı ve mücevher, ahşap eserler ve diğer malzemelerle yapılanları içeren geniş bir sınıftır (Özsoy, 2007, s. 252).

Eğitim: Eğitim günümüzde çok farklı tanımlamaları ve anlamları olan bir kavramdır. Bilinen en yaygın tanım şöyledir: Bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istedik değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk’ten akt. Arslan “ve diğ”.2009, s. 12).

Öğretmen: Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Millî Eğitimi’nin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlü olan, öğretmenlik için yeterli genel kültüre, özel alan bilgisine ve pedagojik formasyona sahip, en az dört yıllık yüksekokul mezunu olup, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevini yapan kişidir. (Taşkaya, 2012, s. 284).

Kişilik: Kişilik, bireylerin düşünce, duygu ve davranış gibi psikolojik tepkilerindeki ve farklılıkları belirleyen sadece yaşanan an, içinde bulunulan biyolojik durum veya sosyal ortam ile açıklanamayan

biçimde süreklilik gösteren özellikler ve eğilimler biçiminde tanımlamalar yapıldığı görülmektedir. Bu anlayışlar içinde en net tanım şu şekildedir: Bireyi diğerinden ayıran, bireye özgü, tutarlı ve yapılaşmış özellikler bütünüdür (Yazgan-İnançer ve Yerlikaya, 2012, s. 3).

Kişilik Testi: İnsanların kişisel özellik yapılarını ölçmeyi ve değerlendirmeyi hedefleyen testlere kişilik testleri denir. Bu testler objektif ve projektif testler olarak ikiye ayrılırlar. Objektif testlerin içeriğini yapılandırılmış sorular ve puanlandırma sisteminin oluşturduğu testlerdir.

Projektif testlerde ise yapılandırılmamış bir değerlendirme ölçeğinin olmamasıdır. Daha detaylı kişilik özellikleri ile bilgi sunabilir ve herhangi bir standarta uygulanan puanlama sisteminin olmaması klinisyenin tecrübe ve bilgi birikiminden çok etkilenir (dbe, 2022).

İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve

Bu araştırma durum tespiti niteliğinde olup sonuç, problemler ve çözümler için öneriler geliştirilmiştir. Kişilik testleri, araştırmanın uygulama yöntemini teşkil etmektedir. Araştırmanın ana hedefi “sanat eğitimcisi kişiliği nasıl olmalıdır?” sorusuna cevap aramak ve var olan sistemde bu kişilikte olması beklenen öğretmen özelliğinin mevcut adaylarda bulunup bulunmadığını tespit etmektir.

Eğitim sisteminin en önemli halkası olan öğretmenlerin daha seçici bir şekilde mesleğe alınmaları bu seçiciliğin özellikle sanat eğitimcileri için daha da önemsenmesi gerektiği, öğretmen yetiştirme kurumlarının hedefleri ve uygulamaları içine dâhil edilmelidir. Bu süreçte konu içeriğini oluşturan kuramsal başlıklar, şu şekilde verilmiştir:

2.1.1. Eğitim

Eğitim İngilizcesi “Education” olan ve Greenwood Dictionary Education’da geçen tanımıyla; “Bireylerde veya gruplarda bilişsel, fiziksel, sosyal, duygusal veya ahlaki büyüme ve gelişmeyi teşvik etme sürecini ifade eden geniş kapsamlı bir terimdir. Hedefe yönelik bir değer sistemi anlamına gelir ve eğitimde olduğu gibi gayri resmi veya resmi olarak ilerleyebilir. Örgün eğitim tipik olarak bireysel ihtiyaçlar ve toplumsal ihtiyaçlar arasında bir denge kurmayı amaçlar. Amerika Birleşik Devletleri’nde, bireysel ihtiyaçlar ve sosyal ihtiyaçlara yapılan farklı vurgu, geleneksel eğitim ile ilerici veya açık eğitim arasındaki tarihsel çatışmada örneğine rastlanır (Collins ve O’Brien, 2003, s. 116).”

Eğitim, üzerinde çok yazılar yazılan, fikirler yürütülen ve birçok araştırma yapılan bir kavramdır. Geçmişten günümüze, bu kadar üzerinde konuşulan ve hala çalışmalar yapılmasının gerekli olduğu düşünülen başka bir alan olmayabilir. Çünkü bütün bilimlerin kaynağı ve alt yapısı eğitimden geçer. Eğitim olmadan bilim olamaz.

İnsanın çocukluktan yetişkinliğe geçiş sürecinde, sistemli ve bilinçli olarak hayatında uygulanan eğitimin gündelik yaşantının akışı içerisinde bile kendisini gösterdiği bilinir. Eğitilmiş bir insan, davranış biçimiyle kendini fark ettirir.

Farklı tanımlamalar ile eğitim kavramı anlamlandırılmaya ve ifade edilmeye çalışılmıştır. Bu tanımların başında TDK (Türk Dil Kurumu)’da geçen tanım gelmektedir.

“Gençlerin, çocuk olanların, toplumsal anlamda yerlerini alabilmeleri için ihtiyaç duydukları beceri, bilgi ve anlayış elde edebilmelerine, kişilik geliştirmelerine, eğitim hayatında veya dışarıdaki hayatta doğrudan yardım etme, terbiye” olarak belirtilmiştir (TDK, 2020).

Bir başka ve akademik alanda en sık ve yaygın olarak kullanılan tanım ise “Bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir” şeklinde yapılan tanımdır (Ertürk’ten akt. Arslan“ve diğ.” 2009, s. 12).

Eğitimle ilgili en bilinen bir başka tanım ise Durkheim’in tanımıdır. O’na göre “Eğitim, henüz hayata hazırlanmamış bireylere, yetişkinler tarafından uygulaması yapılan bir olgudur. Eğitimde amaç bireyin toplumsal yapıdaki bütünlüğünü sağlayacak ve bireyin kişisel becerilerini ön plana çıkaracak özelliklerini kuvvetlendirmek, entelektüel ve ahlaki özelliklerini geliştirmektir (Durkheim’den akt. Doğan, 2012, s. 4).”

Durkheim burada yetişkin olanlarla yetişmekte olanlar arasında bağ olduğunu ifade eden bir tanım benimsemiştir. Her birey kendinden sonra geleni yetiştirmekle ve hayata hazırlamakla sorumludur. Bu sorumluluk toplumun kültürel aktarımını da sağlayacağı için, benimsenen eğitim yöntemi, bireyin kendisinden beklenen davranışı önceden belirler.

Eğitim, tanımlamalarında da anlatıldığı gibi, bireyde başlayıp toplumu etkileyen, kişinin kendisini gerçekleştirebilmesi için fırsatlar oluşturan, hayata hazırlayan en önemli unsurdur. Eğitimin geliştirilmesi, yeniliğe açık olması ve dönemin getirdiği değişikliklere ayak uydurması bireyin sağlıklı bir gelişim süreci geçirmesi için çok önemlidir. Eğitim tanımları bağlamında Avcı, çağdaş eğitimin amacını şöyle ortaya koymaktadır: “Çağdaş eğitimin genel amacı yetkin, özgür, özgün ve yaratıcı bireyler yetiştirmektir (Avcı, 2017, s.400).”

2.1.2. Öğretim

Öğretim, belirlenmiş öğreticiler tarafından bilgiyi aktarma ve öğretme sürecidir. Bir plan doğrultusunda öğretim gerçekleştirilir. Konular, öğrenme süreci ve tarihler önceden belirlenmiş ve öğrencinin seçme hakkı sınırlandırılmıştır. Öğretim sürecinde verilecek olan konular, öngörülen sürede, belirlenmiş alan bilgisine hâkim öğretmenler tarafından öğretim gerçekleştirilir. Okul ortamında öğretmen öğrenci ilişkisi içinde öğretmenin yaptığı işe öğretim denir. Özetlenecek olursa öğretim, öğrenmenin sağlanabilmesi için girişilen, düzenli, teşkilatlı(örgütlü), planlı çabaların tümüdür (Doğan, 2012, s. 189).

Öğretim eğitimin bir parçasıdır. Öğretme becerisi de öğretmenin yeterliliğinin tespit edilmesini sağlayan en önemli unsurlardan biridir. Öğrenci başarısı öğretmenin başarısı olarak değerlendirilir. Bilgiyi yönetebilen ve nasıl kullanabileceğini bilen öğretmenler etkin bir eğitim yöntemi geliştirebilirler. Her durumu ve şartı fırsata dönüştürüp, var olan eksiklikleri avantaja çevirebilirler.

2.1.2.1. Eğitimin bileşenleri ve öğretimle farkları. Eğitim; planlı programlı, psikolojik, sosyolojik ve fiziksel bir değişimin tanımlamasıdır. Eğitimin amacı ve odak noktası insandır. İnsanın birey olarak sağlıklı bir yaşam sürmesi, olumlu bir iletişim becerisi geliştirebilmesi ve psikolojik olarak dengeli uyumlu olması eğitimin temel amaçları arasındadır. Yani eğitim süreci içerisinde bireyin temel olarak toplumda, her açıdan yeterli düzeyde yetişmesi, eğitimin kalitesiyle bağlantılıdır.

Eğitim; çocukluktan anne ve babanın eğitimi ile başlar ve yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Bu sürecin bileşenleri eğitenler, eğitilenler ve eğitim yerleri şeklinde tanımlanırsa, eğitenler; aile ve öğretmenler, eğitilenler; öğrenciler ve eğitim yerleri ise ev ve okullar, diğer eğitim kuruluşları ve yaşamın kendisidir.

Eğitim daha çok küçük yaşlarda aile ve ev ortamında başlar ve daha sonra okullarda öğretmenlerin devreye girmesiyle ve bir öğretim programıyla şekil değiştirir. Veli, öğretmen ve idareci iş birliği ile bu program uygulanır. Uygulanan programın içeriği önceden belirlenmiş bir müfredatla bağlantılı da devam etse, öğretmen bu uygulama sürecinde aktif bir biçimde rol oynar.

Bu nedenle eğitim sadece öğretim metotları üzerinden devam ettirilebilecek bir uygulama değildir ve bu ayrımın çok net yapılması gereklidir. Eğitimin hedeflediği insan modeli ve onunla hedeflen bir toplum yapısı söz konusudur. Eğitimin asıl amacı toplum mühendisliğidir. Ülkemizde ve Dünya’da Eğitimin her dönemden daha fazla öneme sahip olduğu düşünülmekte ve politik çalışmalarda da eğitim merkeze alınmaktadır. “Demokratikleşme ve Adalet ile Eğitim” adlı, reform yapılması planlanan, 7 alanın içine dâhil edilen yenilenme planları, 64. Hükümet programında;

Eğitimin her alanında insan hakları ile ilgili farkındalık bilincinin geliştirilmesi ve eğitimin kalitesinin ve yeterliliğinin her yönden artırılması şekilde ifadelerle kayda geçmiştir (64. Hükümet Programı’ndan akt. Coşkun, 2015-2019, s. 40).

64. Hükümet programında alınan ve önemi vurgulanan diğer bir konu ise değerler eğitimidir. Toplumsal değerlerin daha fazla yaşanması ve sonraki nesillere aktarılması için değerler eğitiminin, eğitim ve öğretim programının tamamında yer alması amaçlanmaktadır.

Hazırlanmış olan 64. Hükümet Eylem Planında, eğitimin beceri odaklı olacağı, ayrıca mesleki ve teknik eğitimin istihdam edilebilirliğe yönelik düzenleneceği ve bir yıl içinde de bu düzenlemelerin uygulanabilir olacağından söz edilmiştir. Bu açıklamalara uygun olarak MEB 2015-2019’da yayınlanan Stratejik Plan’da “Beceri Eğitimi, eğitim, öğretim programının sadece bilgi aktarma işi olmadığını, bireyin ve toplumun ihtiyaçlarına

karşılık verebilmesi için gereklilik arz eden bir olgu” olduğu ifade edilir. Yine bu planda, eğitimin bütün kademelerinde bulunan müfredatın, temel becerileri dâhil edecek biçimde yenileneceği ve etkili bir rehberlik sağlanacağı vurgulanmıştır (MEB’den akt. Coşkun, 2015-2016, s.2-3). 64. Hükümet Eylem Planı ve 2015-2019 MEB Stratejik Planlarını analiz eden ve önemli olduğu düşünülen bölümlere dikkati çeken, “Eğitim Reformu Girişimi başlığında toplanmış Eğitimin İçeriği Arka Plan Raporu”nda net ifadelerle bu bileşenler açıklığa kavuşturulmuştur.

Temel Beceriler Eğitimi MEB Stratejik Planı’nda net olarak açıklanmamış olmasından ötürü, yukarıda sözü geçen rapora Yelkin Diker Coşkun tarafından “okuma, yabancı dil, uygulamaya yönelik teknik beceriler, bilgi ve iletişim teknolojileri, problem çözme, iletişim, liderlik, iş arama, sanatsal ve atletik beceriler, çıkarımı yapılabilir” eklemesi yaparak “Temel Beceriler Eğitimi”nin içeriğine açıklamalar getirmiş ve bu becerilerin eğitim metotlarına eklenmesinin mümkün olabilmesi için bu yeterlilik düzeyine ulaşmış yetkin öğretmen profili olduğu ve bu uygulamaların yapılabileceği yeterlilikte mekân, laboratuvar ve atölyelerin olmasının önemini de vurgulamıştır (Coşkun, 2015-19, s. 2-3).

Temel Beceriler Eğitimi uygulamasına destek olabileceği düşünülen yapılandırmanın aktif hale geçebilmesi için bu konuda seçilmiş ve yetkinleştirilmiş öğretmen profilinin olması gerektiği açıktır. Mekân, yer, imkân, kaynaklar, atölye ve laboratuvarlar gibi diğer eğitim bileşenlerinin yönetimini doğru yapabilecek nitelikte öğretmenler şartların olumsuzluklarını ve eksikliklerini en aza indirebilirler. Bu sorunun çözümü için öğretmenlerin iyi yetiştirilmesinin yanında öğretmen adaylarının mesleğe uygun kişilik yapısında adaylardan seçilmesi gerektiğinin de vurgulanması gerekir.

Eğitimin kendi içindeki çok disiplinli yapısı ve uygulanabilir olmasının sağlanması, öğretmenlere ve onların da eğitimi olmalarına bağlıdır. Bu doğrultuda eğitim ve öğretimin doğru algılanması ve öğretim ve eğitimin farklılıklarının değerlendirilmesi gereklidir.

Günümüzde iyi öğretim yapan fakat iyi bir eğitimci olmayan çok fazla öğretmen olduğu söylenebilir. Bu açıklamaların rehberliğinde nitelikli eğitim verebilecek beceri ve yeterliliğin ölçülmesi çok önemlidir. Bu yeterliliklerde önemli rol oynayan değişken “Kişilik” değişkenidir. Türkiye’de geçmişten günümüze kadar uygulanan eğitim yöntemleri ve öğretmen seçim yöntemleri hakkında kısaca bilgi verecek olursak Türk Eğitim Tarihi bizim için kılavuzluk edecektir. Öğretmen seçim yöntemlerinde hangi detaylar dikkate alınmış? Sınavlar kaç aşamada yapılmış? İlk öğretmen seçim yöntemi nasılmış? Gibi sorulara cevap bulabiliriz.

2.1.3. Türk Eğitim Tarihi ve Öğretmen

Konuyla ilgili yaptığımız literatür çalışmalarında Türk eğitimin tarihini İslam'ı kabul etmeden önceki dönem ile İslam'ın Türkler tarafından kabul edildikten sonraki dönem olarak İki bölümde incelendiği görülmektedir. İslam öncesi Türk tarihini ve Türk kültür yapısını en yalın hali ile gözlemleyebileceğimiz Hun, Göktürk ve Uygurların eğitim tarihi içerisinde eğitim yapısı ve eğitimcilerinden kısaca söz etmek uygun olacaktır. Böylece günümüz Türk kültür yapısını ve eğitimdeki beklentilerini geçmişle kıyaslayabilir, toplumsal olarak etkilenen değerlerimiz ve zamanın toplumumuzda oluşturduğu değişiklikleri ve bu değişikliklerin eğitime ve eğitimci modeline yansımalarını gözlemleyebiliriz.

2.1.3.1. İslam öncesi Türk toplumlarında eğitim. Orta Asya'daki Türklerin M.Ö. 4-5 bin yıllarında, düzenli programlı bir eğitim sistemine ve okullara sahip olmadıkları bilinmektedir. Çocukların bütün eğitim sorumlulukları ailelerinin üzerinde baba, oğluna, anne de kız çocuğa eğitim verip gündelik yaşam ile ilgili bilgiler kazandırır. Yaşlıların da çocuk eğitimi üzerinde etkileri büyüktür. Eski Türklerde büyük aile boyları şeklinde bir yaşam tarzı benimsenmiştir, yaşlılar da dil öğretimini, dini vecibeleri ve töreleri çocuğa öğretirler (Binbaşıoğlu'dan akt. Arslan, 2009, s. 34).

Bu duruma verilecek iyi örneklerden birisi Hun Türklerindeki eğitim yapısıdır. Hun imparatorluğunda Eğitim: En erken dönem Türk devleti, Asya Hun İmparatorluğudur (M.Ö. 221- M.S. 439). Bilindiği üzere, tarihte Hun imparatorluğunun geçmişi kuşatma ve seferlerle dolu olduğu için toplum olarak bu durumun yansımalarını eğitimde görmek mümkündür. Doğal olarak savaş ve sefere hazır bir toplum olmak zorundadırlar. Çok küçük yaşlarda bu şartlara hazır bulunmak durumunda kalmışlardır. Eğitim biçimi olarak Hun devletinde sosyal ve kültürel yapı; çocukluk döneminde kendini göstermeye başlar, çok küçük yaşta biniciliğe alıştıran çocuklar korkusuz bir biçimde yetiştirilir. Savaşla ilgili kendilerine ait taktikleri vardır ve tarımda, hayvancılıkta da iyi oldukları bilinmektedir. Çin'in yazılı kaynaklarının Hun dilinden etkilendiği ve bu dile ait olduğu bilinen metinlere rastlanıldığı ifade edilir (Taşağıl "ve diğ", 2011, s. 8).

Hun Türkleri, yerleşik bir yaşamdan ziyade göçebe olmayı tercih etmişlerdir. Göçebe yaşamın sonucu olarak da savaşçı, yönetici, el zanaatlarına yatkın ve dini inanışların çocuk yetiştirmeye yönelik değerlerin eğitimdeki etkisi çok büyüktür. Erkek çocuklarında at binme ve avlanma gibi durumlar törenlerle kutlanır baba bu konuda çok iyi bir öğretici olmak durumundadır. Kız çocukları bu süreçte geride kalmaz ve erkek çocukları ile boy

ölçülebilecek güce sahip yetiştirilirler. Eğitim biçimlerini töreler belirlemiş ve bu kurallar nesilden nesille aktarılmıştır. Tüm eski Türklerin ortak özellikleri bağımsızlığa karşı gösterdikleri azimdir. Bu anlayış töre ile verilen eğitimlerde insanların ruhuna işlenir ve bu beklenti ile eğitilirler (Akyüz, 2008, s. 7).

Göktürk Devletinde Eğitim; Tarihe ilk Türkçe yazılı belge bırakan devlet Göktürklerdir. Gök-Türk'ler de sosyal yapı ve düzenini töreler sağlıyordu. Vatana ihanet, cinayet, zina ve hırsızlık gibi suçların cezası idamdır. Ekonomi hayvancılık ve tarımla sağlanmaktadır ve ziraatın çok gelişmiş olduğu da bilinmektedir. Temel olarak birbirine sıkı sıkıya bağlı bir aile yapısı anlayışı hâkimdir. Kendilerine ait, Gök-Türk alfabesi ile yazılmış çok sayıda yazılı eser bırakmışlardır. Henüz yazının Avrupa milletlerince tanınmadığı bir dönemde yazılı abideler bırakmaları önemli bir ayrıntıdır (Taşağıl "ve diğ." 2011, s. 17).

Gök-Türk'ler de eğitim Hunlar ile benzerlik göstermektedir, eğitim yönteminde yine töreler hâkimdir. Yaşam biçimi olarak da çok benzeyen Gök-Türklerin farklı olarak yazılı eser bırakmış olmaları eğitimde planlı bir uygulama benimsediklerini düşündürür. Gök Türk'lerin 38 harfli gelişmiş bir alfabeyle sahip olmaları, dil konusunda geliştiklerini ve yazı üzerine planlı çalışmalar yapıldığını gösterir.

Böylelikle töre bilgisi, yazılı bir biçimde aktarılıp yayılabiliştir. Gök-Türk töresinin korunması ve yayılmasında Tonyukuk'un önemli bir yere sahip olduğu bilinir. Toplumun sosyal düzeni için çaba sarf etmiş bir devlet adamı ve bir eğitimci olduğu söylenebilir. Avrupa'nın hemen hiçbir bölgesinde kendilerine ait milli dil ve yazılı bir kaynağın olmadığı bir dönemde Gök-Türk'ler taş üzerine yazılar yazarak kıymetli bilgileri günümüze kadar taşımışlardır. Bu belgeler Orhun Anıtları olarak adlandırılırlar. Bu anıtlar 732 tarihinde Kültegin, 735'te Bilge Kağan ve yine o yıllarda dikilen Tonyukuk anıtlarıdır (Akyüz, 2008, s. 11).

Coğrafi konum, inanç, kültürel yapı, mizaç gibi farklılıklar, yaşam biçimini ve dolayısıyla eğitim yöntemlerinde etkilidir. Toplumsal anlamda yaşanan değişiklikler eğitimin amaç ve gayesinde çok önemli bir rol oynar.

Gök-Türk'ler de alp insan tipi çok önemsenir ve değer verilirdi. Hunlar ve Uygurlar da Alp insan tipini benimserdi. Alp insan tipinin temel özelliği cesur olduğu kadar bilge olmasıdır. Bu özellikler; Türk toplumlarında eğitim anlayışı, yaşama biçimleriyle şekillenmiştir. Töreler toplumun eğitilmesinde ve çocukların, gençlerin belirli bir eğitim seviyesine gelmesinde çok önem arz etmektedir. Bu döneme ait bilgilere bakıldığında Türklerin eriştikleri kültür seviyesi ve uygarlıklarının onlarda örgün eğitim kurumlarının bulunduğu düşüncesine neden olur fakat bu düşünceye henüz kesin bir delil getirilememiştir.

Edebi eserlerin amacında çoğunluklu olarak eğitici mesajlara yer verilir. Bunlar, insanlara hayatta rehberlik edecek ilkeler, ahlâkî kurallar ve felsefi görüşleri barındırır.

Bunlar, cesaret, iyilik, cömertlik, bilgelik, içeren ve önemi hakkında bilgi veren, örneğin büyüklere saygı gibi hala hayatımızda olan değerlerdir. Eski Türklerde bilim çok önemlidir. Erken dönem Türklerde meslekî eğitime önem verilmiştir. Türklerin tarihe bıraktıkları en eski yazılı kaynaklarının İslam'ı kabul etmeden önce olduğu ifade edilir. Genellikle Eski Türkler'de cinsiyet ayrımı yapmadan, büyük bir çocuk sevgisi bulunmaktadır (Togan'dan akt. Akyüz, 2008, s. 6).

Yalın manada Türk eğitim sistemini incelediğimizde çocukların toplumdaki yerine verilen önem dikkati çekmektedir. Kültürel yapıda ve toplumun önemli olduğu düşünülen detaylarda çocuklar çok önem arz eder. Bu nedenle çocukların eğitimine önem verilmiş ve birebir eğitimi anne babalar üstlenmiştir. Önce kendilerini yetiştirmişler ve sonra da model olmuşlardır. Türklerde ilk öğretmen modeli aileler olduğu için hem toplumsal hem de bireysel anlamdaki bütün tecrübe ve bilgiler birebir aileler tarafından aktarılır. Ailenin temel yapısı birbirini yetiştirmeye ve bir sonraki nesle aktarma biçimdedir.

2.1.3.2. Türklerin İslam'ı kabulünden sonra eğitim. Türklerin İslam'ı kabulünden sonra yeni bir dönemin başladığı bilinmektedir. İstisna olan küçük gruplar hariç bir millet bütünü olarak 10.yüzyılın ilk döneminde topluca İslam'ı kabul etmiş ilk Türk toplumu Karahanlılar Devleti'dir (Yazıcı, 1992, s. 11).

Türkler'in ulaştıkları tek tanrı inancı ve fakirleri doyurma, kurban kesme gibi gelenekleri ile, ilim öğrenme biçimi, etkilerini göstermiştir. Türkler, kendi yaşam biçimleri ile benzerlik gösteren İslam inancını, benimsemeye zorlanmazlar. İslamiyet'in etkisiyle ilk olarak düzenli, planlı, güçlü bir eğitim sistemine geçişten söz edilmektedir. Medrese eğitimi olarak ifade edilen bu sistemin örgün eğitimin ilk örneği olduğu ve bu okulların yaygınlaştığı bilinmektedir. Cumhuriyet'in kuruluşuna kadar bu eğitim sistemi devam etmiştir (Akyüz, 2008, s. 21). Bu kurumlarda ders veren kişilere müderris adı verilirdi. Eğitimin uygulandığı mekânlarda Medrese adı verilir.

Eğitime çok önem veren Selçuklular'da mescitler aynı zamanda eğitim mekânı olarak da kullanılırdı. Fakat mescitlerdeki kalabalık ve hareketlilik, ibadetin devam ediyor olması ve eğitim verenlere belirli bir miktar ödeme yapılmasının gerekmesi, ayrı eğitim kurumlarına ihtiyaç duyulmasına neden olmuş ve böylelikle medreseler ortaya çıkmaya başlamıştır (Çelebi'den akt. Birekul, 2018, s. 86).

Bu medreselerle birlikte eğitimcilerin de etkisinden söz etmek mümkündür. Karahanlı'lar ve Selçuklu'larda önemli bilim adamları yetişmiş, Farabi'nin eğitim ve öğretimle ilgili fikirleri olduğu ve ilk eğitim bilimcimiz olduğu da bilinmektedir. Yine İbn-i Sina, Biruni, İbn-i Haldun gibi önemli zatların da eğitimle ilgili görüşleri bulunmaktadır (Akyüz, 2008, s. 21).

Selçuklu sonrasında Osmanlı'da eğitimde de dini eğitime dayanan bir sistem devam etmektedir. Günlük yaşantı ile ilgili bilgi içeren bir eğitim yöntemi uygulansa da dünyevi ihtiyaçların ön planda tutulduğu bir eğitim benimsenmemiştir. Bu nedenle sistemin ilk basamağını oluşturan sıbyan mekteplerinde öğretmenler; din adamlarıdır ve müderrisleri de din bilginleri ve âlimlerdir (Koçer'den akt. Arslan, 2009, s. 37). Osmanlı eğitiminin uygulandığı sıbyan mekteplerinin genel özellikleri; yöntem ezberci ve nakilcidir, amaç dini eğitim vermektir kızlar da eğitime dâhildir ve Osmanlıca dili geliştirilmiştir.

Akyüz'ün ifade ettiği gibi Tanzimat'a kadar Osmanlı döneminde başlıca öğretmenler (günümüz adıyla) ve eğitimciler şu şekildedir:

- Sıbyan mektebi öğretmenleri
- Medrese öğretmenleri
- Padişahların ve Şehzadelerin öğretmenleri
- Enderun mektebi öğretmenleri
- Askeri ve teknik okul öğretmenleri
- Din görevlileri ve vaizler, hatipler
- Tekke vs. mensupları şeyhler
- Ahi teşkilatının öğretmenleri
- Azınlık ve yabancı okulların öğretmenleri

Günümüz adıyla öğretmenlerin Osmanlı toplumunun yaşam biçimine göre ihtiyaç duyulan alanlarda kendilerini gösterdiği ve toplumun çok önemli bir kısmında ön planda oldukları görülmektedir. Etki alanlarının da detaylandırıldığı bu öğretmenlerin saygı gören ve önemsenen kişiler olduğundan söz edebiliriz.

Öğretmen eğitimlerinde, Fatih Sultan Mehmet, Eyüp ve Ayasofya Medreselerinde Sıbyan Mektebi Muallimlerine genel Medreselerden farklı bir program öngörmüştür. İlköğretim yöntemini Usul-i Tedris ve Adab-ı Muhasebe yani; "Tartışma Kuralları ve Öğretim Yöntemleri", sıbyan öğretmenlerinin yetişmesinde ders olarak okutulduğu yani ilköğretim öğretmenlerine bu derslerin o çağda ilk defa verildiği hatta dünyada da ilk örneği olduğu bilgisi de önemsenmelidir (Akyüz, 2008, s. 36-41).

Tanzimat Döneminde Eğitim; Osmanlı'nın kendi uygarlıklarını üstün gördükleri yükselme döneminde, Batılıların yapmış olduğu reformlara ve yeniliklere karşı duyarsız kalmalarının sonucunda 17. yüzyılın son dönemi ve 18. yüzyılın ilk yıllarında toprak kaybetmeye başlamaları Avrupa'nın daha fazla gelişmişlik düzeyine ulaştıklarını fark etmelerini sağlamıştır. O güne kadar sadece siyasi bağlantı kurdukları Avrupa'ya elçiler göndermeye başlamışlardır.

Bu sürecin sonunda 3 Kasım 1839'da Tanzimat Fermanı yani, Tanzimat-ı Hayriye (Hayırlı Düzenlemeler) ilan edildi. Fermanı Sultan Abdülmecid imzalamış, Koca Mustafa Reşit Paşa da Topkapı Sarayı'nın, Gülhane parkında ilan etmiştir. Tanzimat Dönemi olarak ifade edilen bu dönem, ferman ile başlamış oldu (Akyüz,2012, s. 33).

Tanzimat dönemi eğitiminin temel özellikleri; Devletin gücü ve sürekliliği için eğitim çok önemliydi, eğitim artık bilim olarak görülmeye başlanmıştır. Bazı meslek medreseleri bu dönemde açılmış, örgün eğitimde ilk orta ve yüksek olarak derecelendirmeler yapılmıştır. Meslek ve teknik eğitimin ilk örnekleri bu dönemdedir ve öğretmen yetiştiren ilk öğretmen okulları yani meslek okulları bu dönemde açılmıştır.

“Medreseler haricindeki okullarda “Osmanlıca” ana dil olarak eğitim-öğretimde kullanılmıştır. Maarif-i Umumiye Nizamnamesinin (1869) gerekçesinde “Bir milletin eğitiminde ilerleme sağlamanın, kendi dilinde eğitim öğretim yapmasında aramak gerekir; bir topluma yabancı dille bilim ve sanatta ilerleme yolunu göstermek zordur” denilmesi çok önemlidir” (Arslan “ve diğ”, 2009, s. 40)

Köklü değişikliklere gidilen Tanzimat döneminde, eğitimin ne kadar önemli olduğu tekrar gündeme gelir ve şekil değiştirmesi gerektiği bilinci gelişir. Bu dönemde öğretmen okulları yani sadece öğretmen yetiştiren meslek okullarının görülmesi, öğretmenlik eğitiminin farklı bir ihtisas alanından geçmesi gerektiği düşüncesine ulaştırır. Bu farkındalık üzerine yapılan yenilenmeler elbette ki öğretmen eğitim metodu geliştirmeyi de zorunlu kılmıştır.

Eğitimin gelişmesinin devletin kötü gidişatını engelleyecek bir yol olarak görülmesi, toplumsal ve siyasal işlev olarak eğitimin ne kadar etkili olduğunun fark edilmesinin bir göstergesidir. Tanzimat döneminde Avrupa'ya giden ve gözlem yapan Mustafa Sami Efendi'nin tespitlerinde, Avrupalılarda bu denli bir ilerlemenin olmasının bilimin gelişmesiyle ve cehalete karşı tutumlarıyla ilgili olduğu ifade edilir. Bununla birlikte Mustafa Sami Efendi Avrupalılara göre en utanılacak olan şeyin bilgisizlik olduğunu ve buna karşı tutum geliştirdiklerini de ekler. Eğitim anlayışlarında kız erkek demeden her çocuk aynı hassasiyete göre yetiştirilir. Her bireyin hakkı gözetilir, emeği dikkate alınır ve

dil konusunda hassas davranırlar. Avrupa'nın gelişimini etkileyen ve bu gelişimin sürekliliğini sağlayan detayların ipuçlarını kayda geçirmiştir (Akyüz, 2008, s. 157).

29 Ekim 1923'te Cumhuriyetin ilan edilmesiyle birlikte Cumhuriyet Dönemi'ne geçilmiş ve medrese eğitimi ve mektep eğitimi arasındaki iki farklı bakış açısı kaldırılmıştır. (Sakaoğlu'dan akt. Arslan "ve diğ.", 2008, s. 44). Cumhuriyet döneminde eğitimin temel amacı, her seviyede olan okullarda yetişen bireylerin Cumhuriyet rejiminin genel bakış açısıyla yetişmesi ve bu doğrultuda yeni Türkiye'nin yapılandırılmasıdır (Akyüz 1999, s. 327).

Cumhuriyet döneminde sıbyan mektebi olarak isimlendirilen eğitim yerleri İlkokul olarak adlandırılmışlar ve altı yıl olan eğitim süresi beş yıla indirilmiştir (Binbaşoğlu'ndan akt. Arslan "ve diğ." 2008, s. 44).

Cumhuriyetin ilanı ile Mustafa Kemal Atatürk'e göre eğitimde yaşanan eksiklikler ve çözüm önerileri şu şekilde sıralanmaktadır.

- Kullanılan eğitim yöntemi uygun değildir, çağa uygun olmalı ve çağdaş bir eğitim metodu benimsenmelidir.
- Toplumumuzun bilgi seviyesi çok düşüktür ve durum en kısa zamanda giderilmelidir.
- Aile baskısı çocuklar üzerinde çok net hissedilmektedir ve ailelerin eğitilmesi gerekmektedir.
- Tutarlı bir eğitim politikası yoktur en kısa zamanda istikrarlı bir eğitim politikası uygulanmalıdır.
- Eğitim sistemi milli bir bakış açısıyla yapılmamaktadır bu nedenle milli olmalıdır.
- Bilimsel bulgular ve yöntemler üzerine eğitim sistemi inşa edilmelidir.

(Akyüz, 1999, s. 335).

Öğretim birliği sağlamak için 3 Mart 1924'te Tevhit-i Tedrisat Kanunu çıkarılmıştır. Kanun ile Tanzimat döneminden bu zamana kadar gelen ikili eğitim sistemine karşı tek bir ulus bilinci sağlayan yeni bir "milli eğitim sistemi" yürürlüğe sokulmuştur (Dinçsoy'dan akt. Arslan "ve diğ". s. 44)

Tevhit-i Tedrisat Kanunu ile Eğitim sisteminde birtakım değişikliklere gidilmiştir

- Bütün Eğitim kurumları Eğitim Bakanlığına bağlanarak eğitim ve öğretim bütünlüğü sağlanmıştır. Böylelikle tek elle yürütülen bir eğitim sistemi benimsenecektir.

- Çok uzun yıllar eğitim veren medreseler ve sıbyan mektepleri kapatılmış ve yaklaşık 16 bin olan medrese öğrencileri isteğe ve seviyelerine göre ilkokul, ortaokul, lise ve öğretmen okullarına yönlendirilmiştir.
- Eğitimde laiklik benimsenmiştir (Akyüz, 1999, s. 329).

Bu gelişim ve değişim sürecinde Atatürk öğretmenlere çok büyük bir görev verdiğini şu ifadelerle 25 Ağustos 1924'te Muallimler Birliği Kongresi Üyelerine yaptığı konuşmada şu şekilde belirtmiştir:

“Öğretmenler, yeni nesli, Cumhuriyetin fedakâr öğretmen ve eğitimecilerini sizler yetiştireceksiniz. Yeni nesil sizin eseriniz olacaktır. Eserin değeri sizin maharetiniz ve fedakârlığınızın derecesi ölçüsünde olacaktır. Cumhuriyet fikren, ilmen, fennen, bedenlen kuvvetli ve yüksek kişilikli koruyucular ister. Yeni nesli bu nitelikler ve kabiliyetlerle yetiştirmek sizin elinizdedir. Bu seçkin görevi gerçekleştirmeye üstün çalışmalarla kendinizi adayacağınızdan asla şüphe etmem. Erkek ve kız çocuklarımızın aynı şekilde tüm öğretim derecelerindeki eğitim ve öğretimleri uygulamalı olmalıdır. Çocuklarımız her öğretim derecesinde iktisadi hayatta etkin başarılı olacak biçimde donatılmalıdır. Milli ahlakımız medeni esaslara ve hür fikirlerle geliştirilip güçlendirilmelidir. Yeni Türkiye'nin birkaç seneye sığdırdığı askeri, siyasi, idari, devrimler siz saygıdeğer öğretmenleri sosyal ve fikri alanlardaki başarınızla güçlenecektir. Sizin başarınız Cumhuriyet'in başarısı olacaktır. Hiçbir zaman hatırınızdan çıkmasın ki, Cumhuriyet sizden fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür nesiller ister” (akt. Akyüz, 2012, s. 360).

Atatürk, öğretmenlerin üstlendiği görev ve sorumlulukları çok net ifade ederken özellikle “yüksek kişilikli” ifadesiyle öğretmen kişiliğine dikkat çekmektedir. Bu yaklaşım da göstermektedir ki Atatürk öğretmenliğin kişilik bakımından mesleğe uyumlu bireylerle mümkün olabileceği ve daha nitelikli olarak ilerleyebileceğini çok önceden bize ifade ederek bize nitelikli öğretmenin tanımını yapmıştır. Bu cümleler bizim için rehber olma niteliğinde olmalıdır. Bu bağlamda yüksek kişilikli insanların tanımını bu cümlelerden çıkaracak olursak yüksek kişilikli birey fedakâr, bilgili, sabırlı, özverili, yetenekli, sağlıklı kişi demektir. Atatürk'ün çizdiği bu yolla Cumhuriyet dönemi Öğretmen yetiştirme politikaları oluşturulmaya çalışılmıştır.

1925-1929 yılları arasında Eğitim Bakanlığı yapan Mustafa Necati öğretmen yetiştirme sorununu ilk kez ele alarak her birinin 600 kişilik mevcudu olan 10 öğretmen okulu açmıştır. Bu okullarda her yıl 3000 öğretmen yetiştirme hedeflenmekteydi. Fakat tam olarak gerçekleştirmek mümkün olmamıştır. Eğitim Bakanının sağlığında dört okul açılabilmiş ama diğer tasarılar Bakanın ölümüyle gerçekleştirilememiştir. Dönemin Bakanı Saffet Arıkan Mayıs 1936'da Mecliste yaptığı açıklamada;

“Ortalama 650 mezun veren ve ölüm, istifa, emekli olmak gibi sebeplerle öğretmen sayısı 300-350 arası değişmektedir. İhtiyaç dâhilinde 35 Bin köyümüz öğretmen beklemekte ve bu ancak yüz yılda mümkün olabilecek gibi görünmektedir” der (Akyüz, 2012, s. 362).

Daha sonrasında, imkânsızlıklar ve yetiştirilen öğretmenlerin Anadolu'nun ücra köşelerinde öğretmenlik yapmak istememeleri ve toplumsal açıdan öğretmenlere karşı geliştirilen olumsuzluklar nedeniyle köye göre öğretmen yetiştirme fikri gündeme gelmiştir. Çünkü Öğretmenlerin almış oldukları eğitimler çok kitabidir ve köylüyü köyde yetiştirme fikrini karşılamaları zor olmaktadır. Bu durum köylü ve öğretmen arasında bir uçurum oluşmasına neden olmaktadır. Bunun sonucunda da “Köy Enstitüleri” projesi devreye sokulmuştur.

2.1.3.2.1. Köy enstitüleri ve köy öğretmen okullarında eğitim. 1924'te Atatürk dönemin önde gelen isimlerinden olan Prof. Dr. John Dewey'i Türkiye'ye davet ederek kendisinden Türkiye'deki eğitim konusunda incelemeler yapıp raporlandırmasını ister. Prof. Dr. John Dewey raporunda,

“Mekteplerde köylülerin ve çiftçilerin ilgi ve ihtiyaçları göz ardı edilerek yapılan bir eğitimin genel ve zorunlu kılınmasının, sosyal zararlar verebilir. Köylüler ve çiftçilerin ihtiyaçları gözetilmeksizin oluşturulacak bir eğitim sistemi soyut ve kitabi olur ve genç nesli, herhangi diğer bir meslekte başarısını sağlamamakla birlikte köy hayatından kolaylıkla uzaklaştırabilir. Ülkenin gelişimi zirai anlamda istihdama bağlıdır. Bu nedenle Türkiye'nin gelişimini sağlayacak olan şeyin köy hayatına bağlı bir ilk ve orta dereceli okullar kurulması” olduğunu ifade etmiştir.

Dewey öneri olarak Köy öğretmen okullarının açılmasını ve bu okullara uygun özel programlar uygulanmasını önermiştir. Dewey'in Ülkeyi ziyaret ettiği süreç içerisinde İsmail Hakkı Tonguç ve Hasan Âli Yücel asistanlığında çalışmalarını sürdürmüştür (Şemin, 2011, s. 1).

1940-1948 yıllarında 3803 sayılı Kanunla 21 bölgeye Köy enstitüleri açılmıştır. Kurulmalarında Maarif Vekili Hasan Âli Yücel ve İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç bu görevi üstlenmişlerdir (Akyüz, 2012, s. 450). Bütün köy enstitülerinde çağdaş, kültürel, bilimsel ve uygulamaya dayalı bir eğitim metodu benimsenmiş, bu uygulama ortamlarının yanında, bölgeye ait özgün içsel kaynakları baz alarak kalkınma planı sağlanmıştır. İş birliği, uygulama, üretim ve kendine özgün eğitim metotları ile buldukları bölgelere sağlanan katkılar diğer eğitim kurumlarının uyguladıkları yöntemlerden farklı bir yol izlemeleri bu sistemin etkisini artırmaktaydı. Daha önceden böyle bir sistemin uygulanmaması ve dünya için çok yeni olan bir eğitim yönteminin ülkeye tanıtılması söz konusudur Ülkenin savaştan yeni çıkmış bir durumda olması ve ekonomiden eğitime birçok

alandaki sorun yaşanan bir dönemin ve eğitim seviyesinin çok düşük olması yeni bir ulus oluşturma sürecinin en çok eğitimle sağlanabileceği fikrine Mustafa Kemal Atatürk'ün tespitleri ile ulaşmaktayız. Bu bağlamda Atatürk,

“Bir taraftan cehaletle uğraşırken bir taraftan da memleket evladını, sosyal ve iktisadi hayatın doğrudan etkili ve yararlı bir unsuru kılabilmek için gerekli olan ilk bilgileri uygulamalı bir tarzda vermek maarifimizin esasını teşkil etmelidir” der (Şimşek ve Mercanoğlu, 2018, s. 264).

Köy enstitüleri ülkede bulunan zor şartların çözümlenmesi için planlanmış en etkin yöntem olarak kaynaklara geçmiştir. Bölgenin şartlarına ve imkânlarına göre planlanmış olması ve özgün bir uygulama yöntemi belirlemeleri ve temel olarak “hiçlikten üretmek” ve “yaşayarak ve uygulayarak” öğrenme ilkelerini merkeze alarak teorik eğitimle desteklenen yöresel bölgenin özelliklerine yönelik bilgiler verilen bir sistemdir (Şimşek ve Mercanoğlu, 2018, s.264).

Hasan Âli Yücel

“Köy enstitülerinin uygulaması tamamen bize aittir. Başka bir modelden alınmamıştır, Türkçe bir buluştur ve benzersizdir. Millet sevgisi gibi bir kaynaktan ilhamını almıştır. Pedagoji kitapları yazmaz, klasik pedagoji bilmez. Bilmezler çünkü bir eğitim kuramı değildir, ulusal bir kalkınmanın temel ilkesidir ve onun gerçekleşmesi, hayata geçmesi atılımdır...”

Cümleleriyle bu etkinin nedenlerini bize özetlemiştir (Şimşek ve Mercanoğlu, 2018, s. 261-281).

İlerleyen yıllarda Köy Enstitüleri ve mezun öğretmenleri çeşitli nedenlerle tartışılır hale gelerek sorunlar baş göstermiştir. Bu sorunlar ile sisteme yönelik yapılan eleştiriler sonucunda 1947’de şekil değiştiren enstitüler Öğretmen okulları olarak değiştirilmiş ve bir süre bu şekilde eğitim vermiştir. 1954’te tam olarak Köy Enstitüleri kapatılmıştır (Şimşek ve Mercanoğlu, 2018).

Türkiye’de eğitimin tarihinin kilit noktaları her zaman eğitimciler yani öğretmenler olmuşlardır. Öğretmenlerin eğitim düzeyleri, sosyallikleri, becerileri eğitimde kendisini göstermiştir. Öğretmen ülkenin yaşadığı her türlü olumlu veya olumsuz etkende sorumlu tutulmuş ve bu sorumluluk doğrultusunda davranış göstermesi beklenmiştir. Öğretmenlerin duyarlı insanlardan seçilmesi ve kaliteli nitelikli bir eğitim alması toplumun da aynı derecede eğitilmesi demektir.

2.1.3.3. Eğitimin uygulayıcıları öğretmenler. TDK Sözlüğüne göre “Mesleği bilgi öğretmek olan kimse, hoca muallim, muallime” (TDK, 2022) şeklinde tanımlanan öğretmen kavramının İngilizce karşılığı “teacher”dır. Bu kelimenin Greenwood Dictionary Education’da geçen tanımı ise şöyledir: “Öğretme işini meslek olarak yapan, bugünün

beklentilerini ve mevcut olan durumun ve ihtiyaçların içeriğini, yöntemini, öğrencilere öğretme yeteneğine sahip olan kişilerdir. Öğrencilerin sistematik düşünebilmelerini, eşit oranda sorumluluğa sahip olduklarının bilincinde olarak bu doğrultuda çalışabilmelerini sağlayabilme becerisine sahip bireylerdir (Collins, O'brien, 2003, s.354).

“Öğretmen” genel olarak, öğretme işini gerçekleştiren, eğitimin olmazsa olmazı ve en önemli halkasıdır. Diğer taraftan Öğretmen kimliği hakkında açıklamalarda bulunulacak olursa görülecektir ki öğretmen, bireylerin yaşamlarına rehberlik edebilecek, toplumu ileriye taşıyabilecek gücü elinde tutan ve bunun farkında olmaları beklenen kişilerdir.

Öğretmenlik, eğitim öğretim ve bu uygulamaların yönetim görevini üstlenen, özel beceri gerektiren bir ihtisas mesleğidir. Mesleklerini Türk Milli Eğitimin temel ilke ve amaçları doğrultusunda gerçekleştirmekle görevlendirilmiş, bu mesleğe uygun genel kültüre ve özel alan bilgisine, pedagojik formasyona sahip en az dört yıl yüksekokul bitirmiş, devletin eğitim ve öğretim ve bu uygulamaları yöneten kişidir (Taşkaya'dan akt. Akyüz, 2012, s. 1).

ABD'de yayınlanmış, G.S. Morrison tarafından yazılmış Teaching in America adlı yayında, Öğretmenlik mesleği bir yardım mesleğidir. Hemşirelik mesleğinde olduğu gibi. Öğrencilerin yeteneklerini geliştirme için kendilerini adanmışlardır ve öğretmen kimliği taşımak çok saygındır, diyerek mesleği adlandırmış ve bu mesleğin önemini vurgulamıştır (akt. Akyüz: 2012, s. 2).

Yine Yahya Akyüz'ün aktarımıyla 1996'da yapılan bir araştırmada “Amerika'nın geleceği için en önemli şeyin” öğrencilerin yetkin, özenli ve yetenekli öğretmenler tarafından yetiştirilmesi olduğu sonucuna varılmıştır. Bu açıklama kendi ülkemiz içinde benzer bir hassasiyette öğretmen yetenekleri ve öğretme becerisi üzerine konuşmamız gerektiği sonucuna ulaştırır. Öğretmenlik bir yetenek olarak kabul edilebilir. Dolayısıyla her birey öğretmen olamaz. Şayet öğretmen olabilecek kişilik özelliğini taşımayan bireyler öğretmen olurlarsa öğretmenlik meslek sistemine akademik başarısı yüksek fakat eğitim verme becerisi düşük olan birçok kişinin girdiği görülecektir. Böylece, bilgili ama bu bilgiyle ne yapacağını bilemeyen, aktaramayan veya yeni bilgilere ve yönelimlere kapalı, işinde mesai saatini doldurmayı bekleyen öğretmenlerden oluşan sistem günümüzde giderek artan en önemli sorun olacaktır.

Niteliği düşük, iletişimde sorun yaşayan öğretmenlerin, toplumsal olarak da saygınlığı kalmayacaktır. Bilgi çağı olarak ifade edilen bu dönemde; çocuklar, teknolojinin imkânlarından yararlanarak, yeterliliklerini kıyaslayabildikleri öğretmenlerine saygı duymayacaklar ve kendilerinde saygınlığı olmayan öğretmenlerinin uyguladıkları eğitimin

sonuçlarını yaşamak durumunda kalacaklardır. Dolayısıyla, eğitim sonunda öğrencilerin kazanması beklenen davranışlara ulaşılması mümkün olmayacaktır.

2.1.3.4. Öğretmenlerin eğitimdeki yeri. Eğitimin amacı; toplumsal olarak kalkınma sağlamak, medeni ve uyum içinde yaşayan bireyler yetiştirmek ve geçmişten gelen kültürel değerleri koruyarak geliştirmektir denebilir. Eğitim öğretmenle mümkün olabilecek bir sistemdir. Öğretmenlerin bilinçli bir eğitim yöntemi geliştirmeleri, görev ve sorumluluklarının bilincinde olmalarına bağlıdır.

Öğretmenliği diğer mesleklerden ayıran en temel özellik, öğretmenlerin; diğer bütün meslek gruplarını yetiştiren bir ayrıcalığa sahip olmasıdır. Her mesleğin kendi içinde belli ölçülerde etki alanı bulunmaktadır fakat öğretmenlik kadar geniş bir kitleyi etkileme gücü yoktur. Bu nedenle MEB'in 1739 sayılı Temel Kanununun 43. maddesinde geçen öğretmen tanımında "Öğretmenlik, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir." (MEB, 2022) cümlesinde vurgulanmak istenen mesleğin bilinç düzeyinin yüksek olması gerektiği, bu bilinç ve bilgi düzeyiyle hareket edilmesi gerektiğidir.

Tanımda ifade edilen öğretmen modelinde, yani kişiliğinde, herhangi bir mesleği icra eden bireylerden farklı bir konumda olduğunu bilen, farkındalığı yüksek olma özelliğine vurgu yapılmıştır. Öğretmenler, özveri gerektiren bir meslekte olduklarının ve belki de birçok meslek grubundan daha fazla kendilerini geliştirmeleri gerektiğinin farkında olmalıdır. Eğitim sisteminin en can alıcı noktasının bu olduğunu ifade etmek yanlış olmaz.

Öğrencilerin eğitim sonunda kazanacağı bilinçli, duyarlı, topluma faydalı olma isteğinde olan bireyler haline gelmeleri, öğretmenlerin ilk amacıdır denebilir. Bu amaca ulaşabilmek, öğretmenlerin kendi kişiliklerinde ve davranış biçimlerinde bu amaçların yer alması ve yaşam biçimi haline gelmesiyle mümkündür. Sadece model olmaları bile bu durumda daha etkili ve kalıcı olacaktır.

Öğretmenler karşılaşacakları öğrenci grubunun kültürel yapısını, psikolojik ve sosyolojik yapısını gözlemleyip bu doğrultuda eğitim yöntemi geliştirebilmelidir. Sağlıklı kararlar verebilmeli ve çok kültürlülüğü algılayıp bu farklılıkların uyumunu sağlayabilmelidir. Kendini tanıyan, öğretmenlik mesleğinde bulunması gereken kişilik özelliğini taşıyan ve mesleğe yönelik öz yeterliliği olan öğretmenlerin bu konuda daha başarılı olacağı kesindir.

Bilindiği gibi bir çocuğun yaşantısında ilk eğitim aldığı yer ailesidir. Sağlıklı ve dengeli bir aile de büyüme imkânı çocuklar için bir ayrıcalıktır. Fakat bu ayrıcalık her

çocuğun yaşayabildiği bir durum değildir. Ailelerdeki eksiklikler, ekonomik yetersizlikler, sıkıntılar ve sorunlar çocukların çok zor şartlarda büyümesine neden olmaktadır. Bu zorlukların üzerine bir de yetersiz öğretmenlerin verdiği ve zorunlu kılınan eğitim ortamında bulunma durumu da eklenince, var olan problem kendisini daha fazla hissettirmektedir.

Çocukların ailelerini seçme şansımız olmayabilir fakat onların öğretmenlerini seçme imkânımız bulunmaktadır. Her çocuk eşit eğitim alma hakkına sahiptir, fakat imkânlar ve eksiklikler bu eşitliğin sağlanmasına engel olmaktadır.

Öğretmenlerin kaliteli ve nitelikli olmaları var olan dengesizliği bir nebze de olsa azaltmak için gereklidir. Bu nedenle, daha eğitim fakültelerine seçilmeden önce, bir değerlendirme yapılmalı ve kendi yetenekleri doğrultusunda bir seçim yöntemi belirlenerek öğretmen adaylarının kişiliklerinin bu mesleğe uygunluğu tespit edilmelidir. Yapılan bu tespitin sonucunun, uygulanan eğitim yöntemlerinde, çok önemli olduğu bilinen öğretmen rolünün etki alanını değiştireceği bilinmelidir.

2.1.4. Literatürde Geçen İdeal Öğretmen Modeli ve Kişiliği

Eğitimin kalitesi ve öğretmen yeterliliği için temel olarak öğretmenlerin bazı nitelikleri taşıması gerektiği birçok bilimsel yazıda vurgulanmıştır.-Bu yazılarda, öğretmenin saygınlığı, kişilik ve kişilik özelliklerine, mesleki anlamda yapması beklenen her davranışın yine kişilik özelliklerine bağlı olduğu vurgulanmaktadır. Yazılı kaynaklarda ifade edilen öğretmen kimliğinin genel bir çerçeve içinde bir araya getirilmesi ile standartlaştırılmış bir öğretmen kişiliğinden söz edebiliriz. Çünkü diğer meslek gruplarında da dikkat edilmesi gereken fakat öğretmenlikte hiç atlanmaması gereken bir durum olan öğretmen kişiliklerinin, uzman görüşleri alınarak belli bir standarda ulaşması var olan eğitim yöntemlerinde yaşanan aksaklıklar için en can alıcı çözümdür.

Bu standardın geliştirilmesi hassasiyetle yapılmalı ve tespit edilen kişilikler haricindeki adayların bu mesleğe alınmaması sağlanmalıdır. Çünkü çalışma performansının yüzdesini oldukça etkileyen kişilik değişkeni görmezden gelinerek yapılan bir seçme yöntemi ile öğretmenler seçilmekte ve bu sonuçlara göre de görev almaktadırlar. Sonuçların iyi olmadığı defalarca tecrübe edilmiş olmasına karşı hala aynı seçim yönteminin kullanılması yapılan büyük bir yanlıştır.

Öğretmen Yeterliliklerine ilişkin, Temel Eğitime Destek Projesi, 8 Şubat 2000 tarihinde, Avrupa Birliği ve Türk Hükümeti arasında imzalanan anlaşmayla yürürlüğe girmiştir. Bu proje kapsamında öğretmen yeterliliklerini belirlemede 2004'te 13-16 Nisan'da

düzenlenen çalıştayda yerli ve yabancı kaynaklardaki verilere göre ortak bir görüş oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu çalışmayla öğretmen yeterliliklerinin Avrupa Birliği ülkeleriyle uyum sağlanması hedeflenmiştir.

Çalışmanın sonucunda 6 ana yeterlilikle birlikte 31 alt yeterlilik ve 233 performansı içeren “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri” tespit edilmiştir. 17.04.2006 tarihli Makam Oluru ile uygun bulunan yeterlilikler, 2006’da 2590 sayılı Tebliğler dergisinde yayımlanmıştır (MEB, 2017, s. 8).

Çalışmada yer alan, eğitime ilişkin uygulamaların sonuçlarında Avrupa Ülkelerine uygun bir biçimde hazırlandığı bilinen öğretmen yeterliliklerinin ne kadar önemsendiği görülmektedir. Toplumların gelişmişlik düzeylerinde kaliteli eğitimin ve kaliteli nitelikli öğretmenlerin rolü büyüktür. Bu bilgi ve bilincin mesleği seçen her öğretmen adayına kazandırılması çok önemlidir.

Gerek daha okula alınmadan bu niteliklerin tespitine gidilmesi gerekse lisans döneminde alınan derslerde bu bilinç oluşturulması, uygulamalarda ön görülmüş ve kayda geçmiştir. Sadece seçim yönteminin merkezî bir sınav sistemiyle yapılması ve bu sınavın sadece bilişsel seviyeyi ölçmesi öğretmen nitelik sorunun kaynağıdır. Sınav sisteminde yapılan bir değişikliğin var olan nitelik sorununu çözebileceği düşünülmektedir.

Kişilik özellikleri ve yeterlilikleri bakımından belli bir ölçütün olması nitelikli öğretmen adayı tespit etmede işleri çok kolaylaştıracaktır. MEB’de tablo halinde yayımlanan ve genel ideal öğretmen yeterliliğinde olması gereken özellikler şöyle verilmektedir:

Tablo 2.1. MEB’de yayımlanan öğretmen yeterlilikleri

A-Mesleki Bilgi	B-Mesleki Beceri	C- Tutum ve değerler
A1-Alan bilgisi	B1- Eğitim ve Öğretimi Planlama	C1- Milli Manevi ve Evrensel değerler
Alanında sorgulayıcı bakış açısını içerecek, gelişmiş düzeyde kuramsal metodolojik ve olgusal bilgiye sahip olma	Eğitim ve öğretim sürecini etkin bir şekilde planlama	Milli manevi ve evrensel değerleri gözetme
A2-Alan eğitimi bilgisi	B2-Öğrenme ortamları oluşturma	C2- Öğrenciye yaklaşım

“(devamı arkadadır)”

“(devamı)”

A- Mesleki Bilgi	B- Mesleki Beceri	C- Tutum ve Değerler
Alanının pedagojik alan bilgisine ve öğretim programına hâkim olma	Sağlıklı ve güvenli, bütün öğrencilere uygun öğretim materyalleri hazırlama	Öğrencilerin gelişimi için destekleyici bir tutum içinde olma
A3-Mevzuat Bilgisi	B3- Öğrenme ve öğretme sürecini yönetme	C3- İletişim ve İş birliği
Birey ve öğretmen olarak görev ve sorumluluklarına uygun mevzuat bilgisi dahilinde davranma	Öğretmen ve öğrenme sürecini etkili bir şekilde yönetme	Öğrenci, meslektaş, aile ve eğitimin diğer unsuru olan alanlarla etkili iletişim ve iş birliği yapabilme
	B4-Ölçme ve Değerlendirme	C4-Kişisel ve Mesleki Gelişim
	Ölçme değerlendirme, yöntem teknikleri amacına uygun kullanma	Öz değerlendirme yaparak kişisel ve mesleki olarak kendini geliştirme

Tablo 2.1’de ifade edilen ve MEB’de belli bir standarda ulaştırılan yeterlilikler birçok alandan görüş olarak oluşturulmuştur. Bu alanlar yine MEB’in ifadeleriyle;

“YÖK, ÖSYM, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı ve Bakanlıkla birlikte birçok akademisyen öğretmen görüşlerinden yararlanılmıştır. Bu çalışma sürecinde, Dünya Bankası, Avrupa Konseyi, ILO, OECD, UNESCO, UNICEF gibi birçok uluslararası kuruluşun eğitim ve öğretim üzerine uygulanan temel politikaları ve ABD, Finlandiya, Fransa, Hong-Kong, İngiltere, Kanada gibi ülkelerin hazırladığı yeterlik belgeleri incelenerek yeterlilikler güncellenmiştir” (MEB, 2017, s. 8).

Bu tablo “A: Mesleki Bilgi”, “B: Mesleki Beceri”, “Tutum ve Değerler” başlığı altında üç ayrı tablo olarak ayrıntılı bir şekilde açılarak öğretmen adayında beklenen bilgi, beceri, tutum ve davranışlar maddeler halinde verilmiştir. Bu çok değerli çalışmanın bilgi ve sonuçları ileride çok nitelikli olarak gerçekleştirilebilecek kişilik ölçekleri için hareket noktası olabilir.

Yukarıda verilen MEB çalışması ve raporunda verilen ideal öğretmen modeli ve kişiliğinin dışında birçok çalışmada da bu doğrultuda bilgiler vardır. MEB raporu dahil ifade edilen bu bilgilerdeki ideal öğretmen modeli ve kişiliklerini maddeleyerek bir özetleme yapacak olursak konu daha anlaşılır bir netliğe kavuşacaktır.

MEB “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri” raporu oluşturulurken altı ana yeterlilik üzerinde durulur. Bu yeterlilikler;

- Kişisel ve mesleki değerler, Mesleki gelişim
- Öğrenme, gelişme ve bu süreçleri izleme ve değerlendirme
- Aile, okul ve toplum ilişkileri
- İçerik bilgisi ve programa hâkimiyet
- Öğrenme süreci ve öğretmen
- Öğrenciyi tanıma

Şeklindedir (MEB,2017, s. 8).

Bu başlıklar altında verilen maddelerden “öğretmen kişiliğine” yönelik ifadelerin bulunduğu maddelerden çıkarım yapılarak “ideal öğretmen kişilik özellikleri” sıralanabilir.

- Çocuk haklarına ve insan haklarına önem verir
- Kişilerin birey olma özgürlüklerine ve kültürel özgürlüklerine saygı gösterir
- Yetiştirdiği öğrencilerin manevi değerlere, milli farkındalığa ve evrensel değerlere aynı oranda saygılı ve gelişime açık yetişmeleri için destekleyici bir tutum sergiler
- Doğal yaşama ve kültürel değerlere tarihsel mirasın korunmasında duyarlılık gösterir
- Her öğrencinin birey olma hakkına kıymet verir
- Her öğrenci için bir öğrenme yolu olduğunu bilir
- Öğrencilerin kişisel özelliklerinin gelecek planlarıyla uyumlu olduğunu bilir ve bu alanda kılavuzluk eder.
- Öğrencilere davranışları ile örnek olur
- Dil kullanımına kurallarına özen gösterir
- Etkili bir biçimde iletişim kabiliyeti,
- İletişimlerinde duygudaşlık becerisini kullanabilme
- Mesleki olarak çalışma arkadaşlarıyla bilgi aktarımına ve deneyim paylaşımına açık olma
- Öğrenci eğitiminde ailelerle aktif iş birliği içinde olma
- Okulun gelişimine yönelik çalışmalarda bulunma
- Mesleğini severek yapama
- Meslek gruplarından gelen önerilere açık bir biçimde kendi kendini değerlendirebilme

- Kişisel olarak ve mesleki anlamda kendini geliştirmeye yönelik çalışmalara katılma
- Kişisel bakımlarına ve sağlıklarına önem verme
- Kültürel ve Sanatsal olarak da kendilerini geliştirme
- Etik kurallara bağlı kalarak mesleki anlamda saygınlığını koruma
- Dünya ve Ülke gündemini yakından takip etme (MEB,2017, s. 3-16).

Azmi YETİM ve Zekeriya GÖKTAŞ tarafından gerçekleştirilen bir diğer çalışmada öğretmenin mesleki ve kişisel yeterlilikleri şöyle verilmiştir:

- Toplumun ahlaki değerlerini bilen, milli bir bilinç içinde olan, ahlak ve kültür kavramlarını tarihi değerlerle birlikte benimseyen, geliştiren, koruma altına alan,
- Demokratik, sosyal, laik ve insan haklarına saygılı, sosyal ve hukuk devletine karşı sorumluluklarını bilen ve gerekliliklerini yerine getiren.
- Gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere sahip, fiziksel, ruhsal, zihinsel, ahlaki özellikleri gelişmiş özgür bir bilimsel düşünme becerisine ve geniş bir dünya görüşüne sahip olan,
- Eğitim verdiği bireylerin biyolojik, sosyal ve psikolojik özelliklerinin gelişmesi için ortam yaratan
- Öğrenme metotlarını ve öğretim tekniklerini konulara göre ve bireysel gelişmeyi gerçekleştirecek biçimde uygulayan,
- Planlı programlı bir ders sistemi ile konuları işleyen ve ölçme değerlendirme yapan, kendi öğretim becerilerini kontrol edebilen
- Programların plânlanmasına ve geliştirilmesine katılan,
- Kolay bir öğrenme ortamı sağlayan
- Okul ve toplum işlerini birleştiren,
- Çocukların davranışlarında kalıcı etkiler bırakmaya çalışan
- Kaynakları öğretim metotlarına uygun kullanan
- Uyumlu sorun çözme becerisi yüksek kişiler yetiştiren
- Bilgilerini her zaman güncel bilgilerle besleyen
- Konularının içeriğini, öğrenci ortamına uyduran,
- Eğitimde aktif bir şekilde teknolojik gelişimi takip eden
- Her çocuğun kendi becerilerine ve yeteneklerine göre eğitim almasını sağlayan ve yardım eden

- Öğrenim stratejilerini yaratan,
- Düşünce sisteminde eleştirel düşünme becerisi olan
- Öğretim tekniklerinde güncel yaklaşımları yakından takip eden
- Her çocuğu ön yargısız bir şekilde kabul eden ve her çocuğun adil bir şekilde eğitim almasını sağlayan tarafsız bir bakış açısı benimseyen,
- Öğrencilerin yaş gruplarını, bu yaşa ait olan psikolojik ve fiziksel durumlarını ve kişisel özelliklerini tanıyarak değerlendirmelerde bulunan
- Problem yaşayan öğrencilerin sorunlarını çözebilmek için aile ile iş birliği yapan ve yardımcı olan
- Öğrencilerde dikkat ve motivasyonu güçlendiren, duyma, dinleme ve duyduğunu ifade edebilme yeteneğini geliştiren
- Öğrencilere insanları sevmeyi ve iş birliği içinde çalışmayı öğreten,
- Mesleğinin statüsünü bilen önemseyen, mesleğine karşı istek duyan ve sorumluluk sahibi olan,
- Bilimsel verileri düşünme sürecinde önemseyen ve akılcı bir yaklaşımla yorumlayan
- Kendi alanında yapılmış araştırmaları yakından takip eden ve her zaman kendinin geliştirmeye istekli
- Kültürel ve sosyal faaliyetleri aktif bir biçimde takip eden
- Öğrencilerin yaratıcılığını geliştirecek araç-gereçlerden ve çevresindeki tüm imkân ve kaynaklardan yararlanan,
- Öğrencilerinin akademik benlik seviyesini yükselten,
- Öğrencilere nitelikli ve özgür kazandıran
- Çocuklarla iletişimi iyi olan ve genç bireylerle etkin bir iletişim içinde önyargısız olan
- Fiziksel sağlığı yerinde ve ruh sağlığı dengeli, aktif enerjik, becerikli olan
- Pratik, yaratıcı, gerçekçi, sezgileri kuvvetli, sağduyu sahibi ve duyarlı,
- Düşüncelerinde bağımsız ve esnek,
- Her bireyle içten ilişkiler kurabilen, samimi, sempatik, güler yüzlü, coşkulu, neşeli ve mutlu,
- Soğukkanlı cesaretli ve beklenmeyen durumlara karşı tedbirli, kontrollü
- Tertipli düzenli temiz giyinen
- Sanatsal konularda bilgili ve yetenekli,

- Sorumluluk duygusu yüksek ve sorumluluk alan,
- Benlik saygısı yüksek, olgun bir kişiliğe sahip
- Toplumun beklentilerine cevap verebilen,
- Okulda, sınıfta ve çevrede inisiyatif sahibi olan,
- Türkçeyi güzel ve doğru konuşup yazan,
- Bir grup içinde uyum içinde çalışan iş birliği yapan
- Demokratik bir yaklaşım benimseyen, iş ortamında ve çevresinde de demokratik olan
- Kültürel olarak kimliğini koruyan ve evrensel bir bakış açısıyla bu kültürü koruyan
- Duyarlı bir tutum sergileyen
- İlişki kurma yeteneği olan,
- Düşünmede uyumluluk ve esneklik sağlayan,
- İletişim becerilerini benimseyen / geliştiren,
- Ortak tavır alabilen,
- Kendi kendini motive eden ve kendine güvenen,
- Ses kontrolü iyi olan,
- Kendini değerlendirebilen eksikliklerini tespit edebilen
- Bağlılık ve liderlik vasıfları olan,
- Dinamik ve aktif bir kişiliğe sahip olan,
- Yeniliklere açık olan,
- İnsanların fikir, din ve vicdan hürriyetine saygılı,
- Düzenli planlı ve disiplinli
- Koruyucu bir tutum sergileyen ve yardım eden
- Ahlaki kuralları bilen ve hayatına geçiren
- Çalışma prensiplerinde planlı ve düzenli olan
- Adalet duygusu yüksek, ülkesine ve milletine sadık, namuslu, fedakâr
- Söyledikleri ve yaptıkları arasında uyum olan
- Ülke ve toplum için idealist bir bakış açısı olan (Yetim ve Göktaş, 2004, s. 541-550).

Konuyla ilgili bir diğer çalışmada ise öğretmenlik mesleği genel yeterlilikleri şu şekilde özetlenmiştir:

- Dengeli uyumlu ve sağlıklı bir kişilik
- Fikirlere açık bir tutum sahibi
- Kendinin farkında olan
- İdealist bir bakış açısı ile mesleğine ve demokrasiye bağlılık
- Yönetim gücü olan
- Her zaman öğrenmeye ve gelişime açık
- Yaratıcı düşünme becerileri gelişmiş
- Zekâ düzeyi yüksek
- Ahlaki olarak belirli bir seviyenin üzerinde
- İletişim becerisi olan
- Sabırlı sevgi dolu ve insanlara karşı anlayışlı
- Uyumlu olabilen
- Pratik bir espri anlayışı olan
- Adalet duygusu yüksek
- Eğitim ve öğretmenlik mesleğinin insan yaşamındaki ve toplumdaki yerine ve önemini bilen
- Eğitim yönetmeliklerine hâkim ve yönetmelik bilgisiyle hareket eden
- Mesleğine inanç duyan ve bağlılıkla yürüten
- Mesleğin gerektirdiği değerlere saygı gösterme ve uygulama
- Mesleki kuruluşlarla iletişim halinde olma
- Mesleğin saygınlığını kazanması için çaba içinde olma
- Eğitimin uygulandığı ortamlarda eğitimcilerle uyum içinde olma (Gündüz'den akt. Bek, 2007, s. 23).

Bu konuda bir yurt dışı uygulamasını örnek olarak verilmesi çalışmamızı desteklemesi açısından önemlidir. İngiltere'de uygulanan ve adı "Teachers' Standards" olarak adlandırılan; Türkçesi "Öğretmenlerin Standartları" olarak verilebilecek bir seçim el kitabında tanımlanan ve öğretmenlerde olması gereken yeterlilikler özetle şöyledir:

- Bir öğretmenin sürekli olarak yüksek standartlarda kişisel ve profesyonel davranışlar sergilemesi beklenir.
- Öğretmenler mesleki olarak halkın güvenini sağlamalı okul içinde ve dışında etik olan davranış biçimini yüksek seviyede sürdürebilmelidir.

- Öğretmenler her zaman profesyonel pozisyonlarına uygun davranışlar içinde olmalı ve öğrencilerin refahını yasal hükümler doğrultusunda insanların hak ve özgürlüklerini gözeterek sağlamalıdır.
- Öğretim sürecinde tüm öğrencilerin güçlü yönlerini algılayabilecek seviyede olmalı ve öğrenmelerini olumsuz etkileyebilecek her türlü durum karşısında hazırlıklı olmalıdırlar (Teachers' Standards, 2021, gov. uk, erişim, 17.03.2022).

İfade edilen bu yeterliliklerin her kişilik tipinde bulunmayacağı açıktır. Öğretmen olma becerisi ve yeterliliği için özverili, fedakâr, yapıcı, emek vermeye hazır, iş birliği yapan, sabırlı, öğrenmeyi ve öğretmeyi seven, gözlem yeteneği yüksek, üreten, yaratıcı fikirler geliştirebilen, bilinçli, kendi kültürüne ve milletine bağlı, ahlaklı, bilinç düzeyi yüksek olan kişilere ihtiyaç duyulmaktadır. Yukarıda bir kısmı verilen literatürlerde de kayda alınan kişilik özelliklerinde yüksek bir beceri yelpazesi sunulan öğretmen kişiliği beklentisinin aksine seçim yöntemi bilişsel seviyeden öteye geçemez. Genel olarak bu sorumlulukların ve kişilik özelliklerinin hangi dalda olursa olsun her öğretmen adayında aranması gerekmektedir. Ülkemizde uygulanan seçim yönteminin, kişilik faktörü değerlendirmeye alınmadan yapılması öğretmenlerdeki nitelik sorunun temel kaynağıdır.

Çağımızın bize getirdiği değişikliklerin ve hızla yaşanan yeniliklerin, yetişmekte olan bireyler için olumsuz sonuçları olabilir. Toplumumuzda değerlerimizin gelecek nesillere aktarılması ve sahip olduğumuz değerlerin korunması yine bu konuda hassasiyet gösterebilecek yeterliliğe sahip öğretmenlere bağlıdır.

2.1.5. Öğretmen Seçim Yöntemleri

Öğretmenlerin eğitim almaya başlamadan önce belirli süreçlerden geçmeleri ve birtakım sınavlardan belirli puanlar almaları beklenir. Bu sınavlar ÖSYM'nin sınavlarıdır. Türk Eğitim Tarihi bilgileri içinde ülkemizde öğretmen seçim yöntemleri hakkında kısaca bilgi verilmiştir.

Geçmişten günümüze bakıldığında Öğretmen Adayı Seçim Yöntemlerinde sınav sisteminde sadece akademik başarı üzerine odaklanan bir seçim yöntemine doğru geçildiği görülmektedir. Sınav yöntemi ÖSYM'nin hazırlanmış olduğu aşamalı sınavlardan oluşur ve sadece bilişsel seviyeyi ölçer. Bu ölçüm kişilerin hızlı soru çözme becerisine yönelik bir sistemden ibarettir.

Ama konuşma becerisi, iletişim, dil kullanımı, gözlem kabiliyeti, yaratıcılık ve kişilik gibi akademik olmayan özelliklerin ölçülmesini sağlayacak bir sistem uygulanmamaktadır.

Yurt dışında öğretmen adayı seçim yöntemlerinin uyguladığımız yöntemlerden çok farklı olduğu görülmektedir. Bu farkta, eğitimdeki başarılarıyla kendilerini göstermiş olan ülkelerin seçim yöntemlerinin etkili olduğunu söyleyebiliriz. Yurt dışında yapılan öğretmen adayı seçim yöntemleri ABD, Finlandiya, Güney Kore gibi ülkelerin hem başarıları hem de gelişmişlik düzeyleri bakımından dikkat çekici özelliklere sahiptir.

2.1.5.1. Yurt dışında öğretmen adayı seçim yöntemleri. Yurt dışı örneğinde öğretmen adayı seçim yöntemleri tek aşamalı bir sınav sisteminden ibaret değildir. Giriş bölümünde de ifade edildiği gibi ülkemizdeki seçim yöntemlerinden çok farklıdır. Günümüzde ülkemizde uygulanan Öğretmen Adayı seçim yöntemleri ve yurt dışında eğitim başarısı yüksek ülkelerin seçim yöntemlerini kıyaslandığında fakülterle kabul edilme ve değerlendirme ölçütlerinin başarıda ne kadar etkili olduğu görülmektedir.

Yurt dışında bu konuda örnek olarak verilebilecek en dikkat çeken uygulamalardan biri ise, ABD’de Öğretmenlik Lisans Programlarına Kabul şartları ve esaslarıdır. ABD’de öğretmenlik 4 (veya 5) yıllık lisans ve lisansüstü olmak üzere 2 düzeyde verilen eğitimle kazanıldığı ve bu doğrultuda Öğretmenlik eğitimi veren 1227 (resmi veya özel) üniversitenin var olduğu; ayrıca öğretmen eğitimi programları üzerine araştırmalar yapmak amacıyla olan “Ulusal Standartlar Saptama Konseyi” bulunduğu onun da altında “Öğretmen Eğitimi İçin Standartlar Saptama Konseyi”nin olduğu bilgisi verilmektedir.

Bu noktada verilen bilgiye göre öğretmen eğitimi yapan üniversite ve programlara her aday kabul edilmez. Kabulden önce öğretmenin niteliklerini oluşturacak birtakım özel beceriler, anlayışlar ve kişisel özelliklere sahip olup olmadıklarının saptanması gerekli görülmektedir. Bununla ilgili “Öğretmen Eğitimi İçin Standartlar Saptama Konseyi” aşağıda verilen Tablo 2.2.’de görüleceği gibi kişilik testinin de içinde olduğu ölçütleri ve genel puanlama içindeki yüzdelik ağırlıklarını “Öğretmenlik Lisans Programlarına Kabul esası olarak belirlemiştir (Ataüinal’dan akt. Güçlü ve Bayarkçı, 2004, s. 56).

Tablo 2.2. ABD’de Öğretmenlik Lisans Programlarına Kabul Ölçütleri

ÖLÇÜTLER	ÖĞRETMENYETİŞTİREN KURUMLARDA KULLANILAN % ORANI
En az not ortalaması (4 üzerinden 2.5)	%87
Tavsiye Mektupları	%72
Konuşma Testi	%48,8
Başvuru Öncesi Mülakatı	%41,3
Yazılı Dil Testi	%38
Fiziki Sağlık Raporu	%19
Standart Testler	%19
Davranış ile İlgili Testler	%19
Kişilik Testleri	%10
Psikolojik Sınav	%6,6

ABD’nin Öğretmenlik lisans programına kabul ölçütlerinde görüldüğü gibi, okul başarı puanının yanında tavsiye mektupları, konuşma testi, başvuru öncesi mülakat, yazılı dil testi, fiziki sağlık raporu, standart testler, davranışları ölçen testler, kişilik testleri ve ekstradan psikolojik sınavlar yapılmaktadır. Bu ölçütler hepsi birbirinden bağımsız ölçme biçimleri olduğu için değerlendirilme biçimleri de farklı olacaktır. Öğretmenlik mesleği için gerekli olan yeterlilikleri ölçen ölçütler çok yönlüdür.

Yine ABD’de eyalet bazında gerçekleştirilen bu konuda bir diğer dikkat çekici uygulama Washington Eyaleti Kamu Eğitimi Müfettişliği Ofisi (OSPI) ve Washington İdari Yasası (WAC) aracılığıyla, tüm sertifika almış eğitimcilerin “Öğretmeye Uygun Belgesi” almalarının zorunlu hale getirilmesidir (education.wsu, 2021).

Washington Üniversitesinin Web sitesinde yayınlanan Profesyonel Eğilimler başlığı altında, bir öğretmenin taşıması gereken kişisel nitelikler maddeler halinde sunulmuş ve bu özelliklere göre seçim yapıldığı ifade edilmiştir. Mümkün olan en yüksek kalitede öğretmen başarısına odaklanan ve öğretmen gücünün eğitim sürecindeki etkisini vurgulayan bu yayında Profesyonel eğilimlerin tespiti için formlar ve uygulamaların olduğu ve seçimlerin bu kriterler baz alınarak yapıldığı vurgulanır. Böylece, sertifikalı Öğretmenlerin öğretmeye uygun belgesinin verilmesi için kişilerin belirli şartları yerine getirmeleri beklenmektedir.

Ülkemizde öğretmen olmak için “Öğretmeye Uygun” adı altında geliştirilmiş ve belirli şartlara göre tasarlanmış bir belgenin olmadığı açıktır. Adayların belirli eğitim sürecini tamamlamış olmaları ve ÖSYM’nin sınavlarından aldıkları puanlarla eğitim fakültelerden mezun olmaları “Öğretmeye Uygun” olmaları için yeterli görülmüştür. Bu sürecin hiçbir aşamasında kişilik faktörü ile ilgili bir ölçüm metodu kullanılmaz.

Benzer nitelikte bir örnek daha verilecek olursa ABD dışındaki bazı ülkelerde de bu yaklaşımda çalışmaların yapıldığı bilgisine ulaşılır. Örneğin İngilizcesi OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development), Türkçe karşılığı ise İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı olan yapıya ait ve kısaca “PISA” (Programme for International Student Assessment) olarak bilinen “Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı” sınavlarında başarılı olan ülkelerin öğretmen yetiştirme ve atama sistemlerini inceleyen “PISA’da Başarılı Ülkelerin Öğretmen Yetiştirme ve Atama Sistemlerinin Karşılaştırılması” adlı makalede; Finlandiya, Güney Kore, Singapur, Kanada ve İngiltere örneğine yer verilmiştir.

Tablo 2.3. “PISA’da Başarılı Ülkelerin Öğretmen Yetiştirme ve Atama Sistemlerinin Karşılaştırılması” başlıklı makalede İncelenen ülkelerdeki öğretmen giriş, yetiştirme ve atama sistemlerinin benzerlikleri

Ülkeler	Giriş koşulları	Yetiştirme	Atama
Merkezi sınav Finlandiya	Formasyon dersleri Üniversite giriş sınav kurulu 3aşamalı sınav (mülakat, bilgiyi araştırma,uygulama sınavı)	Merkezi Sınav Yok 4 aşamalı uygulama eğit. 2yıl staj 4-6yıl yüksek lisans zorunlu	Eyalet ve yerel yönetimler ve müdür tarafından yapılır
Merkezi sınav Güney Kore	4yıl eğitim Hazırlık kursları, ders dışı etkinlikler, portfolyo, tavsiye mektubu	İl Merkezlerinde sınav İlköğretim kademesi için Eğitim üniversitesi, ortaöğretim kademesi için kolej veya eğitim bölümü	Kişilik testi, mülakat, puan sıralamasına göre atama
Singapur İngilizce Yeterlik	İlkokul öğrt. İçin liseden bitirme sınavı, ortaokul için lisans bitirme şartı, zorunlu staj, genel kültür testi, mülakat	4yıllık lisans programı, ilkokul ve ortaokul öğretmeni olmak için ayrı program	Eğitim bakanlığı tarafından atama yapılır sınav yok
Ülkeler	Giriş Koşulları	Yetiştirme	Atama
Kanada Akademik Başarı, not ort.	Her üniversite giriş koşulunu kendisi belirler. Sosyal aktiviteler İngilizce ve Fransızca dil bilgisi	4program vardır. Ardışık program lisans ile eğitim bilim. Lisans diploma ikinci lisans 8 ile 2 yıl arası. Eş zamanlı 4-6 yıl sürer. Yüksek lisans programı 2yıl	Sınav yok sertifikalar aracılığıyla iki referans mektubu gerekir
İngiltere	GCSE ulusal sınav, ileri düzey eğitim sertifikası, ana derslerden C ve üzeri nota sahip olma ve mülakat	3-4yıllık lisans programı, 1-2 yıllık tam zamanlı program, lisans sonrası sertifika PGCE açık öğretim ile yarı zamanlı eğitim	Sınav yok okullar tarafından görevlendirme mülakat ve performans

Bu makalenin Öğretmenlerde Aranılan Şartlar bölümünde orta öğretim başarısı, referans mektupları, port folyo, ders dışı etkinlikler, genel kültür testi ve kişilik testi gibi yöntemlerin öğretmenlerin kişilik özellikleri de dikkate alınarak seçim yapıldığı bilgisi dikkat çeker. Bu araştırmada karşılaştırılmış olan ülkeler arasında sadece Güney Kore’de atama öncesi “Kişilik Testi” uygulandığı ve diğer ülkelerde okullara kabul edilmeden önce mülakat da dahil olmak üzere, sözü edilen yöntemler uygulanmakta olduğu ifade edilir (Yılmaz “ve diğ.,” 2019, s. 14).

2.1.5.2. Türkiye’de geçmişten günümüze öğretmen adayı seçim yöntemleri ve sorunları. Adı değişse de yapısal olarak Osmanlı devletinin bir tür devamı niteliğinde olan Türkiye Cumhuriyeti’ndeki birçok kurum, kuruluş ve isimleri Osmanlı Devleti döneminden Cumhuriyet Türkiye’sine aynen taşınmıştır. Bu nedenle konuyla ilgili çalışmaları kısa da olsa Osmanlı döneminden başlatmak gerekmektedir. Bu bağlamda Osmanlı’dan günümüze genel olarak yapılan öğretmen seçimlerine bir göz atarsak; 1848’de açılan Dârümuallimîn adında öğretmen yetiştiren kurumların daha sonra 1850 yılında Ahmet Cevdet Efendi tarafından yazılan nizamnamede, öğretmenlik mesleğinin temelleri oluşturulmuştur. Bu düzenlemede öğrencilerin okullara sınavla alınacağı bilgisi yer almaktadır (Akyüz’den akt. Yılmaz “ve diğ.” 2017, s. 41). Daha sonraki dönemlerde de öğretmen seçimlerinde her zaman bir değerlendirme unsuru olarak sınavlar yapılmıştır. Günümüzde öğretmen adaylarının seçim yöntemleri ÖSYM’nin sınavlarından alınan puanlarla alana göre yapılmaktadır. Eğitim ile ilgili yazılanlar sonucunda kaliteli bir eğitim yönteminin vazgeçilmez halkası öğretmenlerdir diyebiliriz. Öğretmenlerin nitelikli ve kabiliyetli olmaları doğru bir öğretmen seçimi yöntemi ile mümkün olabilir. Fakültelerin, öğrenci alımlarında hangi vasıfların öğretmen olmaya yeterli olabileceğini tespit etmiş olmaları ve seçimlerini bu çerçevede yapmaları çok önemlidir.

Yine Osmanlı’da Tanzimat Fermanı ve sonrasındaki zaman diliminde Osmanlı eğitim sisteminde öğretmen yetiştiren farklı kurumlar da açılmıştır. Bunlar açılış tarihleri ile “Dârümuallimîn-i rüşdî (1848), Dârümuallimîn-i sıbyan (ibtidâî) (1868), Dârümuallimât (1870), Dârümuallimîn-i âliye (idadiye) (1874), Menşe-i Muallimîn (1875), İstanbul Dârülfünûnu (1900), Medrese-i Muallimîn (1906), Ana Muallime Mektebi (Mart 1914), İnas Dârülfünûnu (Eylül 1914) olarak sıralanabilir” (Cücük, Bay ve Doğan, 2017, s. 136-158).

Bu okulların giriş şartlarında bilgi ve kişilik özelliğine dair maddeler dikkat çekicidir. Örneğin, Dârümuallimîn-i Sıbyan’a Giriş Şartları H. 1316/M. 1898 yılı Maarif Salnamesi’nde şu şekilde ifade edilmiştir;

- İyi ahlaklı olmak
- 20 yaşından büyük olmak
- Türkçe serbest okuyup yazmasını bilmek,

Bu şartların uygulanmasında ise okula öğrenci kaydı alırken iyi hal kâğıdı adında bir belge ve Osmanlı kimlik belgesi ile gösterilmesi istenmiştir (Cücük “ve diğ.” 2017, s. 142-144).

27 Ekim 1891 tarihli *Maarif-i Umumiye Nizamnâmesi'nin İkinci Faslı'nın Dârümuallimîn Hakkındaki Mevaddını Tâdilen Kaleme Alınan Nizamnâme* belgesinde ise;

- “Sarf ve Nahiv bilgisine yani Gramer bilgisine sahip olmak
- Türkçeyi düzgün okuma ve imla bilgisine sahip olmak
- Güzel ahlak sahibi olmak
- 20-30 yaş aralığında olmak ve herhangi bir fiziksel özü bulunmamak
- İyi hal kâğıdı ve Türkçe düzgün okuma ve yazmaya yönelik sınav sonuç belgesi
- Öğretmen adayının mezun olduktan sonra atanacağı yer ve görevlendirmeyi istememesi durumunda, okuldaki eğitim süresince aldıkları ödeneğin geri ödenmesine yönelik sözleşme” gibi maddeler yer almaktadır (Cücük “ve diğ.” 2017, s. 145-147).

Yine başka bir belge olan; 10 Haziran 1909 tarihli *Tahsil-i İbtidâî Layiha-yı Kanuniyesi* başlığı ile aranan şartlar:

- Türkçe dilini düzgün okuyup yazabilmesi
- Matematikten dört işlem bilmek
- 18-25 yaş aralığında olmak
- Herhangi bir bedensel özü bulunmamak
- Dini inanış ve esaslarla ilgi bilgisi olması ve diğer belgelerde bulunan şartların aynı şekilde maddeler halinde bildirildiği görülmektedir (Cücük “ve diğ.” 2017, s. 142-144).

5 Temmuz 1915 tarihli *Dârümuallimîn ve Dârümuallimât Nizamnâmesi* (Maarif-i Umumiye Nezareti, 1331; Ünal ve Birbudak, 2013) belgesinde de 16-18 yaşlarında olmak yine diğer belgelerde olduğu gibi fiziksel engel durumu veya herhangi bir hastalık taşımamak gibi detaylar bulunmaktadır (akt. Cücük “ve diğ.”2017, s. 142-144).

Bu belgelerin içeriğinde maddeler halinde ifade edildiği gibi öğretmen yetiştiren kurumlara seçilen öğretmen adayı öğrencilerde olması gereken özellikleri net bir biçimde görmekteyiz Zaman içinde öğretmen yetiştiren kurumların öğrenci seçme ile ilgili şartnameleri geliştirilmiş ve yeni eklemeler yapılmıştır. Daha sonra yapılan bu eklemelerde adaylık ile ilgili belgeler istenmiş ve bu belgelerin alımları mezun olunan okullardaki

başarıya göre sınavsız bir şekilde öğretmen yetiştiren kurumlara geçişi sağlamaktadır (Cüçük “ve diğ.” 2017, s. 158-160).

Buna benzer düzenlemelerle günümüze kadar gelen öğretmen adayı seçim yöntemlerinin, günümüzde yapılan merkezi sınav sisteminden çok daha seçici olarak yapıldığı görülmektedir.

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesinin hazırladığı “Türkiye’de Öğretmen Eğitimi ve İstihdamı Mevcut Durum ve Öneriler” adlı çalışmayı hazırlayan komisyon üyelerinin ifadeleri ile; Köy enstitülerine, öğretmen okullarına ve yüksek öğretimdeki okullara öğretmen adayı seçimlerinde öğretmenler kurulu kararı, aday öğretmenin kişiliği, okuldaki başarı durumu, mülakat ve merkezi sınavların sonuçları gibi ölçütler kullanılmıştır (Tekişik ve Uygun’dan akt. Yılmaz “ve diğ.”, 2017, s. 19).

Seçme sınavlarında dikkate alınan vasıflarla öğrenci seçimlerinin, yine aynı raporda iyi sonuçlar verdiği ifade edilmektedir ve öğrenci başarısının ve okul niteliğinin arttığı da bu raporda belirtilmiştir (Uygun’dan akt. Yılmaz “ve diğ.” 2017, s. 19). Fakat öğretmen yeterliliğinin az olduğu dönemlerde, ihtiyacı karşılamak için yapılan alan dışı atamalar öğretmen niteliğinin düşmesine neden olmakta ve herkesin öğretmenlik yapabileceği fikrine kapılmalarını sağlamaktadır. Öğretmenlerin niteliklerinin düşmesine neden olan durum ve bu durumla birlikte mesleki saygınlıklarını da kaybetmektedirler.

Tespit edilen ve önemsenmesi gereken sorun, öğretmen yetiştirme kurumlarına alınan öğrencilerin sadece bilgiye dayalı bir sınav sistemiyle seçilmesidir. Bu sınav sistemlerine kişilik, ilgi ve sosyal beceriler gibi değişkenlerin tespit edileceği bir yöntem geliştirilmelidir (Özoğlu ve Uygun’dan akt. Yılmaz “ve diğ.” 2007, s. 19).

Yazılı kaynaklarda çok net ifade edildiği gibi, eğitim sisteminin temel sorunu öğretmen adayı seçme sorunudur denebilir. Doğru öğretmen adaylarının seçilememesi eğitim sisteminin uygulanabilir olmasına engel teşkil etmektedir. Tarihteki örneklerle defalarca tecrübe edilmiş olan bu durumun değişmesi çok elzemdir. Aynı çalışmada, 19. Milli Eğitim Şurası’nda (2014) öğretmen yeterliliklerinin arttırılmasının ilk şartlarından birinin, mesleğe duyarlı istekli, bilişsel yetenekler olduğu kadar duyuşsal ve psikomotor becerilerin de olması gerektiği vurgulanmış, bu özellikte öğrencilerin mesleğe kazandırılması üzerinde durulmuştur.

Öğretmen adayı seçimleri ile ilgili yazılmış yerli ve yabancı kaynaklarda merkezi bir sınav sistemiyle yapılan seçim yönteminin birçok sıkıntıya neden olacağı ve sadece bir öğretmen adayının bilişsel özelliklerinin ölçülerek değerlendirmeye alındıkları sınavların sakıncalı olduğunu ifade edilmiştir.

Bu bilgilere ek olarak Görsel Sanatlar kavramını Genel Sanat anlayışı çerçevesinde ortaya koymak ve Görsel Sanatların ne türden bileşenlere sahip olduğunu görmek, nitelikli Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin kişilik özelliklerini belirlemeyi kolaylaştıracaktır.

2.1.6. Genel Sanat Tanım ve Anlayışı içerisinde Görsel Sanatlar

TDK Sözlüğünde “Sanat” kavramı “duygu, tasarımı, güzellik vb.nin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan yaratıcılıktır” şeklinde ifade edilmektedir (TDK, 2022).

Aynı kavram İngilizce Greenwood Dictionary Education sözlüğünde ise şöyle tanımlanmaktadır:

Sanat (yaratıcılık), yaşamlarının hikâyelerini, gerçeklerini anlatan ve bunları sorgulayacak eserler oluşturarak bireysel ve ortak insanlıklarını ifade eden insanlar tarafından başlamıştır. Bu eserler (resim, heykel, müzik ve dans gibi etki alanlarında oluşturulan) bir zamanlar sadece güzel olarak nitelendirmeyi içerse de bu sanat eserlerinin yapısında bu eserlerle yüzleşmek (analiz etmek, yorumlamak, anlamak) karmaşık ve zor olabilmektedir. Sanatın ne olup ne olmadığını belirlemenin zorluğu ışığında filozof Nelson Goldman, “sanat nedir?”, “sanat ne zaman?” sorusunun tekrar yazılmasını önerdi. Bir nesnenin bağlamı ve takdiri ise onun sanat olarak sembolik ve geçici statüsünü belirlediğini öne sürmüştür. İnsanlara yönelik ve onlar tarafından belirlenen bir aktivite olan sanat, duygu ve düşüncenin ürünüdür ve üzerinde sürekli çalışmaya ve incelemeye değerlidir (Collins ve O’Brien, 2003, s. 24).

Tarihin derinliklerine indiğimizde, sanatı insanlık tarihi ve insanın tarih sahnesine çıkışı ile başlamış görürüz. İnsan beyninin çok gelişmediği ve yalnızca ve yalnızca yaşama güdüsüyle hareket ettiği çağlarda bile güzel sanatlarla uğraşmıştır. İnsanın o en geri çağlarda, bu günkü insan için çok çetin ve dayanılmaz olan koşullar içinde yaşarken bile sanattan vazgeçmemesi çok çarpıcıdır. Bunun nedenlerinden birisini büyüsel amaca, estetiksel biçim verme güdüsüne veya yazı gibi iletişim aracı olarak kullanma amacına bağlayabiliriz. İkinci neden ise insanda var ve karşı konulmaz olan yaratma dürtüsü ile insanın gördüklerini, algıladıklarını anlatma, aktarma ve dışa vurma çabasının varlığıdır. Bir diğer neden de insanın kendisini tanıma, kendisini bu evren içinde var etme, kalıcı ve ölümsüz kılma çabasıdır (Avcı, 2000, s. 17).

Bu süreç bağlamında günümüze kadar sanatın ne olduğuna yönelik birçok düşünür tarafından sorgulamalar görürüz. Bu sorgulamaların ilkinin Eskiçağ’da Aristoteles’in “Mimesis Kuramı”nda buluruz (Avcı, 2000, s. 19). Platon ve Aristoteles’in bu kuramında “sanat sanatçının nesnelere taklit etmesiyle doğar. Taklitte kullanılan araçlara göre, sanat türleri ortaya çıkar. Şair söz aracıyla, müzisyen ses aracıyla, ressam renk aracıyla nesnelere

taklit eder. Sanatın yöneldiği varlık ise, doğal varlıktır, nesnelerdir, doğadır (Dinçer ve Büker (Ed.), 1993, s.94). Dikkat edilirse, bilinçli olarak sanatın ne olduğu sorgulamasının yapıldığı “Mimesis Kuramı” içerisinde geçen “taklitte kullanılan araçlara göre sanat türleri ortaya çıkar” cümlesiyle aynı zamanda sanatın “Görsel”, İşitsel, “Yazınsal” vb. türlerinin oluştuğu vurgulanmaktadır. Bu yaklaşımla genel sanat anlayışı kullandığı teknik ve yöntemle çok çeşitli sanat türlerini doğurmaktadır.

Günümüze doğru gelindiğinde ise birçok akım ve anlayış bağlamında yine birçok sanatçı ve düşünürün bu konuda tanımlar yaptığı görülmektedir. Bunlardan en dikkat çekenlerden birisi E.H. Gombrich’in tanımıdır. O’na göre;

“Sanat” diye bir şey yoktur aslında. Yalnızca sanatçılar vardır. Bir zamanlar bu adamlar renkli toprakla mağara duvarlarına kabaca bizon resimleri çiziktiriyordu; bugün de bazıları boya satın alıp duvar ya da tahta perdeleri resimliyor ve daha birçok başka şeyler üretiyorlar. Tüm etkinlikleri sanat diye tanımlamakta hiçbir sakınca yok, yeter ki bu sözcüğün yer ve zamana göre birbirinden değişik anlamlara gelebileceği unutulmasın ve günümüzde neredeyse bir korkuluk veya bir tapınma aracı haline gelen ve büyük S ile başlayan Sanat’ın var olmadığının bilincinde olunsun” (Gombrich, 1997, s. 15).

Bu konuda yapılan diğer bazı tanımlamalar:

Thomas MUNRO, “Tatmin edici estetik yaşantılar meydana getirebilmek amacıyla dürtüler sağlama becerisidir (akt. Özer, 1986, s. 30).

Bülent ÖZER, “Kişiyi, giderek toplumu duygusal, tinsel yönden etkileyebilecek dürtüleri sağlama becerisidir (Özer, 1986, s. 30).

Safi AVCI, 2000 yılında tamamladığı Doktora tezinde oldukça geniş bir çerçeveden şöyle tanım yapar:

“Sanat, sanatçının doğa, evren, çevre, toplum, insan karşısındaki algılama ve duyumsamalarını, sorunsal çözüm önerilerini (düşüncelerini) ses, söz, ezgi ritim, renk ve formu kullanarak sanatsal amaç ve estetik duyarlılık özgün ve özgür bir kimlik ve biçimle anlatımıdır (Avcı, 2000, s. 22).

Sanatla ilgili daha birçok tanımının olduğu bilinmektedir. Her dönemde sanat tekrar yorumlanmış ve belki de tekrar tanımlanma ihtiyacı doğmuştur. Tarihin ve toplumların şekillenmesiyle sanat kavramı üzerine yazılanların değişmesi olası bir sonuçtur. Bu tanımlamalarda insanlar için sanatın ne gibi anlamlar barındırdığını da görmek mümkündür.

Yukarıda verdiğimiz Mimesis Kuramında söz edildiği gibi genel sanat anlayışının içerisinde önemli bir yer tutan alanlardan biri çalışma alanımız olan “Görsel sanatlar” alanıdır.

Görsel Sanatlar tanımının dada ifade edildiği gibi, “Desen, resim, özgün baskı, heykel; film, televizyon, grafik üretim tasarımı gibi iletişim ve tasarım sanatları; kentsel tasarım, iç mimarlık ve manzara

tasarımı gibi mimarlık ve çevresel sanatları; halk sanatlarını, seramik, elyaf, takı ve mücevher, ahşap eserler ve diğer malzemelerle yapılanları içeren geniş bir sınıftır” (Özsoy, 2007, s. 252).

Görsel Sanatlar dendiği zaman tanıtımda ifade edilen bütün alanlar aynı anda kastedilir. Bu alanların çeşitliliği ve farklı disiplinleri içermesi Sanat Eğitimi sorununu da beraberinde getirir. Nitelikli bir sanat eğitiminin uygulanması belirli sorunların aşılmasına bağlıdır.

2.1.6.1. Sanat eğitimi. Sanatın insanların yaşantılarında ne denli önemli olduğunu en erken dönemden günümüze kadar gelen buluntularda görmekteyiz. İnsanlar dönemlerini, gelişim evrelerini, tarihsel süreçlerini sanatla tanımlamışlar ve yorumlamışlar, sanatın gizli dilini her an kullanmışlardır. Toplumların sanatı bir dil olarak kullanmaları ve sanatın doğal bir devinime dönüşmesi, insan hayatındaki önemini hangi boyutta olduğunu anlamak için yeterli görülmektedir. İnsanların yaşayışlarında sanatın olmadığı bir anın varlığı düşünülemez. Aksi halde insanın hakikatine karşıt bir tutum sergilenmiş olacaktır. İnci San'ın ifade ettiği gibi, sanatın insan hayatında organik bir süreç olarak algılanması gerekir. Bu düşüncesinin, çoğu bilim dalının savunduğu duruma karşıt bir görüş olduğunu ifade eden San, sanatın süsleme ve keyif vermeden öteye geçmeyen bir unsur olarak değerlendirdiğini ifade eder.

İnsan hayatının bütünlüğü içerisinde sanatın olduğunu kabul edersek, bireylerin öğrenme süreçlerinde aktif bir destekleme unsuru olacağı görülmektedir. Sanat düşünce ve aklın, duyguyla yoğrulmasını ve bağ kurmasını sağlayan önemli bir unsurdur.

Eğitim sürecinin temel amaçlarında bireylerin akıl ve duyu gelişimlerinin aynı anda harekete geçmesi ve bu gelişimin bireylerde kalıcı olması söz konusudur. Sanatın aktif bir biçimde eğitim uygulamalarında dâhil edilmesi mevcut beklentideki amacı daha mümkün kılacaktır (San, 1979, s. 1).

Sanat ve eğitim pozitif bir bakış açısı sunar, kişilere kendileri ile ilgi yetkinliklerinin hangi boyutlarda olacağını fark ettirir. Ortaya konan eserin süreçleri, yapım aşamaları ve dili ne olursa olsun kişilere kazandırdığı deneyimin yerini doldurabilecek başka bir unsur olamaz. İnsanların yaşamlarında tecrübe ettikleri sanat eğitimi unutulmaz bir süreç olarak kalacaktır ve kalmıştır. Çünkü hangi sanat alanı olursa olsun kişilerin bütün duyularını harekete geçirmeyi başaran önemli bir süreçtir. Bu nedenle sanat yoluyla eğitim tanımını literatüre kazandıran İnci San, eğitimde amacın sanatla eğitim olması ve kişilerde sadece akla ve mantığa değil duyular, imgeleme, çağrışım gibi becerileri aktif bir şekilde kullanması

olduğunu ifade eder. İnsanın doğasında zaten bulunan bu becerilerin aktif olmasının ve geliştirilmesinin kişilerin yaşamlarındaki yetkinliklerinde fark edilir olacağı kesindir.

Sanatın bölümleri içinde görsel sanatların yeri ve kapsadığı alan çok geniştir. Kısaca Görsel Sanatlar tanımı yapılırsa; resim, heykel, fotoğrafı, mimarlık, endüstriyel tasarım, grafik sanatları, uygulamalı sanatlar, sinematografi, tekstil, moda tasarımı, seramik, bilgisayar sanatı gibi farklı alanları kapsar. Bu alanların hepsinin eğitimi ve öğretimiyle ilgili kuramsal çalışmalara ve uygulamalara “Görsel Sanatlar Eğitimi” denir (Kırıçoğlu’dan akt. Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s. 2).

Bireylerin kendi yaşantılarında, yetkin, sağlıklı, estetik algısı yüksek, yaratıcı ve medeni insanlar olmalarını sağlamak için Sanat Eğitime ihtiyaç duyulmaktadır. Kaliteli ve nitelikli yapılmış bir Sanat Eğitiminin bireylere sağlayacağı ayrıcalık tabii ki fark edilir olacaktır.

Sadece estetik beğeniler için değil ruhsal bir dengelenme sağlayacağı bilimsel çalışmalarda bir hayli yer tutar. Yapılan çalışmalarda sanatın, insanın ruhsal anlamda iyileşmesinde çok etkili olduğu ifade edilmiş ve birçok uygulama geliştirilmiştir. Tabii küçük yaşlarda sanat eğitimiyle tanışma olanağı olan çocukların beyin gelişimlerinde farklılıklar olacağı da açıktır.

Sadece ülkemizde değil dünyada da sanat eğitiminin tartışma konusu olduğu bilinmektedir. Her geçen gün daha da önem kazanan Sanat Eğitimi için, İnci San; “sanat eğitimi akılcılığa kaymış, buna karşı duyguların, duyuların ve tüm manevi eğitimin giderek daralıp sınırlanmış ve bir çeşit yalnızlığa terk edilmiş olduğu görüşleri ortaya atılmıştır” (San, 1979, s. 2) ifadeleri ile tam manası ile sanat eğitiminin gerçekleştirilemediğini ve aslında anlaşamadığını söyler.

Çünkü bireyin gelişim sürecinde hatta doğumundan ölümüne kadar yaşam boyu sürmesi gereken sanat eğitiminin nitelikli bir biçimde uygulanmaması var olan akılcı eğitime karşı, duygulara ve duyulara hitap eden, soyut düşünme becerisini ve sezgisel özellikleri geliştirmeden yapılan bir eğitimin eksik bir biçimde uygulanması demektir. Zira insan duygulardan, duyulardan, sezgilerden ve bunların eğitilmesinden mahrum bırakılmamalıdır ki duyarlı, hassas ve empati becerisi içinde olabilsin.

Sanat Eğitimi uygulamalarının müfredata yansıma biçimi, tartışmalara neden olmuş ve bu tartışmalar sonucunda üç farklı sanat eğitiminin yönteminden bahsedilmektedir. Sanat pratikleri ve kuramsal alanların müfredattaki yeri üzerine görüşlerde; sanat pratik ve uygulamaların göz ardı edilmeden, tek bir amaç için kullanılmadan, sanat yoluyla eğitimi perdelememesine işaret edilir. Bu görüşler sonunda Disipline Dayalı Sanat Eğitimi, Görsel

Kültür Yaklaşımı, Çok Kültürlü ve Kültürlerarası Eğitim olarak üç farklı eğitim yöntemi görüşü bildirilir (İKSV, 2014, s. 22).

Milli Eğitim'in sağladığı olanaklar arasında Görsel Sanatlar Dersi olarak, çocukların sanat eğitimi almaları amaçlanmıştır. Disipline Dayalı Bir Sanat Eğitimi Yöntemi bu ders içeriğinde uygulanmaktadır. Fakat Milli Eğitim Okullarında uygulanan Görsel Sanatlar dersi bu amacı tam manası ile karşılayamamaktadır. Gerek ders saatinin az olması gerekse mekân sorunu ve çalışmamızın içeriğinde olan öğretmen yeterliliği sorunu nitelikli bir sanat eğitimi uygulanmasını engellemektedir.

Tam manasıyla nitelikli bir sanat eğitiminin henüz uygulanabildiği söylenemez. Toplumsal anlamda da bireylerin eğitim düzeyleri yüksek bile olsa, eğitimde öncelik olarak sanat eğitiminin eksikliğini gözlemlemekteyiz. Görsel Sanatlar Öğretmeni seçimi yönteminde olduğu gibi genel olarak bütün alanlara öğrenci yerleştirme yönteminin de bilişsel seviyeyi ölçmeye dayalı olması, maalesef sanat eğitiminin görmezden gelinmesine neden olmaktadır. Öncelik olarak sınav odaklı bir eğitim yöntemini tercih etmek zorunda olan bireyler elbette sanat eğitimine zaman ve para ayırmakta zorlanabilirler.

Ekonomik yeterliliği olan aileler bu açığı dışarıdan özel kurslarla takviye edebilmekteler fakat, ekonomik yeterliliği olmayan bireylerin çocukları bu durumdan faydalanamamaktadır. Tabi özel kursların sanat eğitimi bağlamında yeterliliği de tartışmalı bir durumdur.

Bu nedenle Milli Eğitim Okullarında uygulanan sanat eğitiminin nitelikli olması ve olması gereken kalitede yapılması hem eşit eğitim alma hakkına sahip olan bireylere bu olanağı sağlayacak hem de Milli Eğitim dışındaki özel kurumlarda uygulanmaya çalışılan sanat eğitimine gerek kalmayacaktır. Bu nedenle etkin ve yeterliliği olan Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin kişilik özelliklerini dikkate alan bir seçim yöntemiyle fakültelere alınmaları sanat eğitiminde yaşanan aksaklıklar ve anlaşılma sorununun önüne geçebilir.

2.1.6.2. Görsel sanatlar eğitimi ve bileşenleri. Sanat Eğitimi sürecinde alan ne olursa olsun psikolojik alt yapıdan ve ruhsal yönelimlerden haberdar olmak gerektiği bilinmektedir. Estetik duyarlılığın eğitilmesi eğitimin en önemli görevi olmalıdır. Sanat eğitimi bilincin zekanın duyguların ve duyuların, usavurmanın eğitimidir. Sanat Eğitimi sadece görsel ve plastik sanatlarda gelişme değil bütünleşmiş bir kişilikle birlikte tüm ifade biçimlerini içeren bir eğitim olarak algılanmalıdır (Read'den akt. San, 1979, s. 7).

Sanat Eğitiminin var olan eğitim sistemi içerisinde hak ettiği yerini bulabilmesini sağlayacak belli başlı bileşenleri olmalıdır.

Nitelikli bir Sanat Eğitimi için gerekli olan bileşenler;

- Sanat Eğitiminin bilincinde ve farkındalığında bir bakış açısı
- Değişime açık, çağı takip eden bir müfredat programı
- Kendini geliştiren ve nitelikli bir sanat eğitimcisi
- Ders saati süresinin yeterli olması
- Olması gereken donanım ve araç gereçlerin temini (Buyurgan ve Buyurgan, 2012, s. 4).

Sanat Eğitiminin gerekliliğinin yansıra bu eğitimin olması ve gereken nitelikte uygulanması; bilince, güncellenmeye açık bir müfredata, nitelikli bir sanat eğitimcisine, yeterli zamana ve uygun donanıma sahip mekâna bağlıdır.

Sanat Eğitimi ve Öğretiminin etkin ve yeterli nitelikte uygulanabilmesi, sağlıklı bir erişim sağlanmasına, herkesin eşit şartlarda erişim hakkına sahip olmasına ve yeni imkanlar oluşturulmasına bağlıdır (Bodilly, Augustine, Zakaras'dan, akt. İKSV,2014, s. 12).

İstanbul Kültür ve Sanat Vakfının Türkiye'de Sanat Eğitimi Yeniden Düşünmek Başlıklı raporunda uluslararası bildirgelerin içeriğinde; (İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Çocuk Hakları Sözleşmesi ve Birleşmiş Milletler Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi) sanat eğitimi tüm öğrenenlerin evrensel hakkıdır ve kültür-sanat etkileşimine eşit bir biçimde katılımı garanti altına almayı amaçlarlar görüşünde hemfikirdirler. Ortak bir görüş birliği olan bu belgelerin sonuçlarına göre, Sanat Eğitimi birçok ülkede bu şartlar doğrultusunda zorunlu olarak uygulanmaktadır (İKSV, 2014, s. 12).

Bu raporda Sanat Eğitiminin üç ana hedefi olduğu ve uygulamaların bu doğrultuda yapıldığı tespit edilmiştir;

A-Bireysel ve entelektüel gelişim

- Bağlantı kurabilme, Bilişsel ve Duyuşsal Öğrenme
- Yaratıcılık ve yaratıcı düşüncenin gelişmesi
- Estetik duyarlılık
- Sanat pratiklerini öğrenme ve yetenekler kazanma geliştirme

B-Eğitimin niteliğinin artırılması

C-Toplumun yaratıcı ve yenilikçi kapasitesinin yükseltilmesi (İKSV,2014, s. 14).

Sanat yoluyla bireyin kazandığı birçok kazanımın kendi yaşantısında karar verme sürecinde, duygusal denge sağlayabilmesinde çok önemli bir rol oynadığı uzmanların

hemfikir oldukları bir konudur. Sosyal yaşamlarında kişilerin dengeli ve uyum içinde yaşamalarını sağlayacak olan detay duyarlılıklarıdır, sanat yoluyla bu duyarlılık kazandırılabilir. Eğitimin öğretimden farklı olması, sanatın eğitim içinde, eğitiminde sanat içinde yoğunlaşmasıyla mümkün olacaktır.

2.1.6.3. Görsel sanatlar eğitimi bileşenlerinde önemli bir yer tutan öğretmen kişiliği ve aday öğretmenin seçim sorunları. Görsel Sanatlar Dersi Milli Eğitimin sağladığı olanaklarla, okullarda belli ders saatleri süresinde uygulanmaya çalışılır. İlköğretim birinci kademedeki öğrencilere kendi sınıf öğretmenleri görsel sanat çalışmaları yapmaktadırlar.

Diğer kademelerde ise orta öğretimde seçmeli olarak branş öğretmenlerinin uygulamalarıyla Görsel Sanatlar dersi işlenmektedir. Gerek ders saatinin kısa olması gerekse mekân sorunu bu dersin sağlıklı bir şekilde uygulanmasına engel teşkil etmektedir. Ama asıl sorun Görsel Sanatlar öğretmenlerinin bu dersi olması gereken nitelikte işleyememeleridir.

Uygulama yöntemlerindeki yetersizlik sadece imkandaki eksikliklerden değil var olan öğretmenlerin yeterlilik sorunudur.

Bu sorunun ilk kaynağı öğretmen adaylarını seçiminde uygulanan yöntemlerden kaynaklanır. ÖSYM'nin oluşturduğu merkezî bir sınav sistemine tabi tutulup sonra Eğitim Fakültelerinin Resim İş Eğitimi Anabilim Dallarının düzenlemiş oldukları yetenek sınavlarındaki başarılarıyla bu okullara girmeye hak kazanırlar. Fakat öğretmen olma beceri ve istidadını ölçecek hiçbir değerlendirme aracı kullanılmaz.

Hangi kişilik özelliğine sahip olduğu tespit edilmeyen bireyleri öğretmen olabilecek kabiliyette olarak değerlendirmek Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin nitelik sorununun doğmasına neden olur. Uygulamalardaki aksaklıkların kaynağının bu olduğu birçok yazılı kaynakta da ifade edilmiştir.

Öğretmenlik mesleğinin günümüzde ciddi statü kaybetmesine karşı hala çok tercih edilen bir meslek grubu olması, mesleğin kendi içinde barındırdığı sorumlulukların ve yeterlilik algısının anlaşılmadığını gösterir. İnsanların meslek seçimlerinde konforlu olduğunu düşünerek bu mesleği tercih ettiği bilinmektedir. Oysaki öğretmenlik sürekli çalışmayı, kendini geliştirmeyi, araştırmayı ve her zaman diliminde öğrenci olarak kalmayı gerektirir.

Yükseköğretime hazırlanan öğrencilerin meslek tercihlerinde yönlendirme yapılırken merkezi sistemde almış oldukları puanlara göre değil de kendi yetenek ve istidatları doğrultusunda yapılması doğru bir yöntem olacaktır ve her meslek için öğrencilere doğru bilgilendirmelerin yapılması önemlidir. Bu görev yine öğretmenlere düşmektedir.

Hem kültürel hem de teknolojik olarak hızla değişen dünyanın yeniliklerini yakalayabilen, bu değişikliklerin getirdiği olumsuzluklara karşı yeni yöntem ve yaklaşım geliştirebilme kapasitesine sahip sanat eğitimcilerinin, eğitim uygulamalarında önemli bir yeri vardır. Bu nedenle adı geçen okullara alınacak doğru seçilmiş Görsel Sanatlar Öğretmeni adaylarından olması ve bu doğrultuda eğitim almaları önem taşımaktadır.

2019 yılında gerçekleştirilen Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Resim-İş Eğitimi Lisans Programı Sorunlarına Yönelik Değerlendirme Çalışmayı Sonuç Raporu'na Göre görsel sanatlar öğretmenlerinin yeterlik ve seçim sorunları şu şekilde sıralanmış ve bu bağlamda çözüm önerileri sunulmuştur.

Sorunlar:

- Resim-İş Eğitimi Programına öğrenci seçimi sorunu
- Görsel Sanatlar Öğretmenleri formasyon ve sertifika sorunları
- Resim-İş Eğitimi mezunu adaylarının atanma kriterleri sorunu
- Engelli bireylerin alımına yönelik sorunlar
- Yürürlüğe girmiş olan Resim-iş Eğitimi Lisans Programının Sorunları

Olarak sorunlar tespit edilmiş ve çözüm önerileri sunulmuştur (Yılmaz “ve diğ.” 2019, s. 6-17).

Öneriler,

- Çalıştayın raporunda öğrencilerin yükseköğretime geçmede girmiş oldukları merkezi sınav sistemlerindeki puanlandırmanın (Temel Yetenek Testi) 180-200 puan arasında olması ve bu puan aralığındaki seçimin üniversitelere bırakılması önerilmiştir.
- Özel Yetenek sınavı ile alınan öğrencilerin alımlarında TYT puanının barajı olan 300 000. Başarı sırasının kaldırılması
- TYT sınavlarında genel yetenek ve görsel algı testlerinin yer alması
- Desen ve imgesel sınavlarının puanlandırılmasında 50 puan barajının olması
- Var olan Resim-İş Eğitimi Anabilim dalının yeterliliği söz konusu olduğu için yeni programların açılmaması
- Özel Yetenek sınavlarının bütün üniversitelerde TYT sınavlarının açıklanmasından sonra tespit edilen bir zaman dilimi içerisinde açıklanması,

kesin kayıt işlemlerinin de YÖK'ün belirlediği bir tarihte eş zamanlı gerçekleştirilmesi (Yılmaz “ve diğ.” 2019, s. 6-7).

Raporda belirtilen sorunlar oldukça açıktır ve katılmamak mümkün değildir. Ancak bu raporda unutulmuş ya da göz ardı edilen önemli bir sorunu barındıran bir husus daha vardır. O da öğretmen adaylarının seçimi yapılırken adayların kişilik bakımından öğretmenlik mesleğine uygun olup olmadığının ayrımını yapabilecek bir testin eksikliğinden söz edilmemesidir. Bilindiği gibi bireyin uygun mesleğe yöneliminde ve seçiminde kişilik testleri özellikle gelişmiş ülkelerde ve hatta ülkemizde de sıkça kullanılmaya başlanmıştır. Hatta kurumsal kimliği olan çok ciddi birçok özel şirkette bile personel alımlarında ilk başvuru veya görüşmelerde kişilik testi uygulamalarının yapıldığı bilinmektedir.

Bu nedenle, çok önemli olduğu düşünülen, üzerinde birçok yazılı kaynak bulunan ve yeni çalışmaların yapıldığı kişilik testi uygulamalarının öğretmen seçimi için görmezden gelinmesi çok büyük bir eksiklik. Bu kaygıyla yola çıkan çalışmamız böyle bir testin gerekliliğini önermektedir. Böylece konumuz olan Görsel Sanatlar Öğretmenleri birlikte genel öğretmen seçimlerinde seçilen adayın “Kişilik Faktörü” Nedeniyle yaşayabileceği ve yaşatabileceği sorunlar bir nebze olsun aşılabilir düşünlümlenmektedir.

2.1.7. Görsel Sanatlar Öğretmenlerinde “Kişilik Faktörü” Nedeniyle Yaşanabilecek Sorunlar

Görsel Sanatlar Öğretmenlerinde yeterlilik sorunu ile ilgili değerlendirilen en önemli sorunun kişilik ile ilgili olduğu ve genel bir öğretmen yeterliliği sorununun da aynı nedene bağlı olduğu yazılı kaynaklarda ifade edilir. Yani olması beklenen kişilik özelliğini taşımayan öğretmenlerin, mesleki ilgi ve becerilerinin niteliksiz kalması söz konusudur. Bu tespitin çok eski dönemlerden itibaren konuşulması ama günümüz öğretmen seçimlerinde dikkate alınmaması öğretmenlerin yeterlilik sorunlarının en önemli nedeni olduğu söylenebilir.

Kişilik farklılıklarının Görsel Sanatlar öğretmenlerinin uyguladıkları sanat eğitiminin kalitesine yansıtacağı düşüncesi varsayımlarımızdan birisidir. Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin farklı kişilik özelliklerine sahip olması ve kişiliklerinden kaynaklanan davranış biçimlerinin okullardaki sanat eğitimi uygulamasında fark edilir biçimde kendini gösterir. Çünkü kişilik araştırmalarında bilgi yorumlama, yönetme ve aktarma işini belli kişilik tiplerinin daha iyi bir biçimde uyguladıkları söylenmektedir.

Mesela öğretmenlik mesleği ‘sosyal olma, iyi gözlem yapabilme yeteneğine ve yeni yöntemler geliştirebilme becerisine sahip olmalıdır’ bilgisine karşılık, içe dönük nevroitik

özellikler gösteren veya sadece kişiliği gereği araştırmayı sevmeyen, okumaktan keyif almayan bireylerin mesleklerinde de aynı davranış içinde olacakları açıktır. Bu kişilik tipinde olan bir öğretmenin verdiği eğitimin ve öğrencilerine uyguladığı sanat eğitiminin yetersiz bir biçimde yürüyeceği düşünülmektedir.

Öğretmen adaylarının ÖSYM'nin sınavlarından başarılı olmaları ve arkasından girmiş oldukları yetenek sınavları ile seçilmeleri kişilik özelliklerinin göz ardı edilmesi doğru adayın seçimi için bir eksikliklerdir. Kişilik faktörünün incelenmesi, öğretmen adayı seçimlerinde değerlendirilmeye alınması ve bu yolla seçim yapılmasının öğretmen kalitesine ne gibi etkileri olabileceğini gözlemlenmiş ve çalışmamızda ortaya konmuş olup öneriler getirilmiştir. İnsan kişilik yapısının yapılan meslekle uyumunun nedenli önemli olduğunu vurgulamak için bu kavramların ayrıca verilmesi yararlı olacaktır.

2.1.8. İnsan ve Kişilik

Eğitimin, öğretimin, bilimsel çalışmaların odak noktası insandır. İnsanın olmadığı bir yerde, bilim ve eğitimden söz edilemez. Bu nedenle insanı tanımalı, doğasını bilmeli ve bu doğrultuda çalışmalar şekillenmelidir. İnsan, yapısı gereği kişilik özelliklerinin, eğitimin şekillenmesi ve uygulanması sürecinde, etkili bir değişken olduğu varsayımı bilinmektedir.

Bu varsayım, çalışmamızın önemli bir bölümünü oluşturur. Kişilik, kişilik farklılıkları, kişiliklerin durumlar karşısındaki davranış biçimleri gibi konular birçok araştırmacının konusu olmuş ve çok eski dönemlerden beri, anlaşılacak için çaba sarf edilmiştir. İnsanın yetişkin olma sürecinin sonucunda ulaşılmış olduğu farklılıklar, alışkanlıklar ve davranış kalıpları o insanın kişiliğini oluşturur denebilir.

Farklı birçok çalışma olduğu gibi kişilik tanımlamaları bulunmaktadır. Kişiliği tanımlamadan önce insan ve doğasını konuşmak doğru olacaktır.

2.1.8.1. İnsan ve doğası. İnsan var olduğu günden beri kendini tanımlamak, anlamak ve anlamlandırmak çabası içinde olmuştur. İnsan yapısı itibari ile, tanımlamaların yetersiz kalması normaldir çünkü var oluş biçimi, yaptıkları ve yaşadıklarıyla bütün canlılardan farklı bir özellik gösterir. İnsan kendini ifade etmeye, tanımaya ve eğitmeye istekli, şuur taşıyan tek varlıktır.

Erich From, insanların anatomik ve fizyolojik özellikler bakımından aynı özellikler taşıdığı bilinmektedir der. Fakat insanlık denen kavramın, var olan bütün insanların sahip

olduğu müşterek bir yapı taşımasının ve aynı ruhsal kurallara sahip bir varlık olmasının ise bir yanılısına dan ibaret olduğunu söyler (Fromm, 2001 s. 29).

Filozofların ve psikiyatristlerin, dini inançların, antropolojinin de desteği ile insanın yapısının biçimlendirilmesi, insan olma hasletinin herkes için aynı derecede geçerli olduğu sonucuna ulaşıldığını da ekler. Fromm bu sonucunda hatalı olduğunu ve bu nedenle acılar yaşadığımızı ifade eder.

Aristoteles insanın akla(logos) sahip bir varlık olduğunu, bu aklın taşıyıcısının da insan ruhu olduğunu kabul eder. Aristoteles ruhun bütün canlılarda bulunan bir töz olduğunu yani ilk öge, öz anlamında kullanır (akt. Ketenci ve Topuz 2013, s. 3).

Kant ise İnsanın otonom bir varlık olduğunu ifade eder ve bu otonominin insan ve hayvan arasında varlık farkını belirler der.

İnsanın tanımlanabilmesi için, kalıplaşmış bakış açılarından kurtulması, objektif olması ve bir bütünlük içinde ele alınması gerekir. Çünkü insan sadece biyolojik bir varlık değil aynı zamanda ruhsal bir varlıktır. Akılla birlikte hisler ve duygularla bir bütünlük içinde yaşar. Eğitimin temel odağı insan olduğu için insanı anlamak Eğitimin ilk görevi olmalıdır. Araştırmaların insanın anlaşılması ve geliştirilmesi yönünde olması toplumun gelişmişlik düzeyini doğrudan etkileyecektir. Çalışmalar bu amaç ışığında yapılmaktadır.

Sağlıklı bir bireyin toplumsal sorumlulukları; yaşadığı çevrede uyum içinde, kendini gerçekleştirebilen ve ifade edebilme becerisine sahip, üretken, yapıcı, gelişime her an açık ve kendinden sonra gelen neslin gelişimini önemseyen bir bilinç içinde olmalıdır. Bu beklenti ile yetişmiş bireylerin toplumsal anlamdaki ve bireysel anlamdaki farklılıkları göze çarpar nitelikte olacaktır.

Kişilik bu noktada çok ayırıcı bir nitelik taşır. Bu nedenle kişilikler, kişilik tipleri ve davranışlarını bilmek bu çerçevede hareket etmek ilerlemeyi kolaylaştıracaktır.

2.1.8.2. Kişilik ve kişilik araştırmaları. Jerry M. Burger kişiliği “Bireyin kendisinden kaynaklanan tutarlı davranış kalıpları ve kişilik içi süreçler” olarak tanımlar ve bu tanımı iki farklı şekilde değerlendirir. Birinci olarak tutarlı davranış kalıpları, ikinci olarak da kişilik içi süreçten bahseder. Tutarlı davranış kalıpları her zaman ve durum için geçerliliğini sürdürür. Kişilik içi süreç de nasıl davranılacağını, hissedeceğini etkileyen ve içsel olarak gelişen duygusal, güdüsel ve bilişsel süreçlerdir.

İnsanların tehdit durumuna karşı benzer kaygı özelliğine sahip olduğu ve bu durumlarla baş edebilecek beceri ve yeteneğe sahip olduğu bilinmektedir. Fakat her bireyin benzer durumlarla baş edebilme yöntemindeki farklılıkları, bireysel farklılıklardan meydana

gelir. Kişiliğin kendisini etkin bir biçimde gösterdiği durumlar bunlardır (Burger, 2006, s. 23-24).

“Kişilik, bireylerin düşünce, duygu ve davranış gibi psikolojik tepkilerindeki ve farklılıkları belirleyen sadece yaşanan an, içinde bulunulan biyolojik durum veya sosyal ortam ile açıklanamayan biçimde süreklilik gösteren özellikler ve eğilimler olarak tanımlanabilir. Kişilik bu anlamıyla psikolojik tepkilerin göreceli olarak önemli ve kalıcı yönlerini içermektedir. Birçok kuramcıya göre kişilik bireyle ilgili zihinsel, duygusal, sosyal ve fiziksel nerdeyse hemen her şeyi kapsar” (Taymur, İ., Türkçapar, M.H., 2012, s. 155-156).

Birçok tanım ve açıklama içinde tam anlamıyla ortak görüş bildiren bir kişilik tanımı yoktur. Bu nedenle birden fazla kişilik tanımı ve araştırması bulunmakta ve bu araştırmaların ışığında kişilik tanımlamaları yapılmaktadır. Yapılan bu tanımlamalarda da kişiliklerin sınıflandırılması söz konusudur. Uyumlu kişilik, içe dönük kişilik, nevrotik kişilik gibi bireylerin davranış biçimlerine göre isimlendirilirler.

Tabi bu tanımlamalar bireylerin kişiliklerindeki benzer yapılardan yola çıkılarak yapılır ama bu sınıflandırmanın, bireyin eşsiz olması durumunu değiştirmeyeceği de bilinir. “İnsanın en ayırt edici özelliği onun bireyselliğidir. Onun gibi bir kişi dünyaya asla gelmemiştir ve bir daha da gelmeyecektir” (Allport’dan akt. Burger, 2006, s. 21).

Bu nedenle kişilerin bireysellikleri, yaşam biçimleri, aldıkları eğitimler, fiziksel durumları, ekonomik durumları gibi birçok değişkenin kişilik tanımlamalarında ve sınıflandırmalarında önem arz etmesi normaldir.

2.1.9. Başlıca Kişilik Kuramları

İnsan kendi özü ve yapısı bakımından çok karmaşık bir varlıktır. Bu karmaşıklığa açıklama getirme ve anlama çabası içinde olan kuramcılarının, farklı bakış açıları geliştirmeleri ve farklı özelliklere göre kişilikleri ele almaları kişilik tanımlamalarının değişiklik göstermesine neden olur. Birçok kişilik kuramının oluşması kuramcının insanı incelemeye aldığı alandan ve psikoloji alanının kesin ve ölçülebilir bilgilere ulaşamamasından kaynaklanır.

Aynı durumun birden fazla açıklaması ve bakış açısının bulunması psikoloji bilimini fen bilimlerinden çok net bir biçimde ayırır ve doğal olarak da araştırma biçim ve yöntemleri çok farklı olacaktır. Kişilik araştırmalarının sayısal verilerle değerlendirilmesi birçok alana göre daha zor ve karmaşıktır.

Fen bilimleri alanında insanlar kendi yapılarından farklı bir alanı incelemeye alırlar fakat psikoloji birebir insanın kendini tanımlamasını ve anlamasını sağlamaya çalışır. Bu

nedenle geliştirilen yöntemler ve sonuçlar kesinlik içermez ve muğlaktır. Her kuramın kendi içinde bir bakış açısı ve bu bakış açısından kaynaklanan güçlü ve zayıf yönleri vardır (Karasar'dan akt. İnanç ve Yerlikaya, 2012, s. 2-3).

2.1.9.1. Psikodinamik kuramlar. Psikoloji alanı on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında Felsefeden ayrı bir bilim dalı olarak bağımsız bir araştırma alanı haline geldiğinde, ruhun temel yapısını incelemek ve bunu laboratuvar araştırmalarıyla yürütmek amacını taşıyordu. İlk psikoloji laboratuvarı Wilhem Wundt tarafından kurulmuş ve Yapısalcılık olarak anılan bir yaklaşımla çalışmalar yürütülmüştür.

1800'lü yılların sonlarına doğru Avusturyalı bir nörolog olan Sigmund Freud çok tepki almasına rağmen görüşlerini ve çalışmalarını geliştirmeye başladı. Bilinç altı ile ilgili çalışmaları ve görüşlerinin etkisi birçok psikolog ve psikiyatristin etkilenmesine neden olmuştur. 1939 da Sigmund Freud ölene kadar, savunmuş olduğu zihinsel akım, etkilerini devam ettirmiştir.

Freud, Kişilik Kuramında kişiliği; bilinç, bilinç öncesi ve bilinç altı olarak üçe ayırır. Bilinç farkında olunan düşünceleri içerir, bilinç altı ise bilincin kendini gösterebildiğinden daha fazla bir derinliğe ve etkiye sahiptir. Ama kişi bilinç altındaki kayda geçmiş ve geçmişe ait kodların çoğunu fark etmemekte ve bunların davranışlarına yansıdığını bilmemektedir. Bu durumda bilinç öncesi zihinde kaydedilenlerin çok daha büyük bir kısmının psikanalitik bakış açısına göre bilinçaltında kaydedildiği ifade edilir (Burger, 2006, s. 36).

Daha sonra Freud Yapısal modeli oluşturarak, topografik modelin kişiliği açıklamada sınırlı kaldığı kanaatine varır. Kişiliği, alt benlik (id), benlik(ego) ve üst benlik (süper ego) olarak bölümlere ayırır. Freud kişiliğin kendi içinde çatışma içinde olan bazı bölümlerinin olduğunu ifade eder. Alt benlik haz dürtüsüyle hareket eder ve bu dürtü çocuklukta var olduğu gibi yetişkinlikte de kaybolmaz (Burger, 2006, s.77-78). Kişilik ile benzer kuramlardan yola çıkarak farklı bakış açıları sunan birçok çalışma bulunmaktadır.

Psikanaliz alanında çalışmalar yürüten ve daha sonra kendi kişilik kuramını oluşturan Carl Gustav Jung (1875-1961) en dikkat çeken kuramcılardan biridir. Sanat ve eğitimi ile ilgili çalışmalarıyla önemli bilgiler sunan İnci San'ın aktarımıyla Jung'un kişilik tiplerinin tanımları şöyledir.

Jung'a göre iki kişilik tipi vardır. Bunlardan birisi Dışa- dönük tip bir diğeri ise İçe- dönük tiptir. Dışa-dönük tipte, nesneye olan ilgi dışa doğru bir yönelme gösterirken İçe- dönük tipte ise, kişinin yönelişi nesneden uzaklaşıp, özneye ve öznenin kendi ruhsal

değişimlerindedir (San, 1979, s. 84-85). Bu açıklamaya göre dışadönük olan tiplerin ilgisi duygu ve düşüncelerine dönük değil çevre ve toplumken içe dönük kişilik tipinde olanların ise çevre ve dışarıdan çok kendi duygusal durumu ve yaşantısına yöneliktir.

2.1.9.2. Davranışçı ve bilişsel kuramlar. Davranışçı kuramlarda kişilik, öğrenme ilkeleri ile açıklanmıştır. İnsan davranışlarını kişiliği açıklamada kullanmışlar ve öğrenme psikolojisi temelleri ile yorumlanmıştır. Davranışçı psikologlara göre kişilik, öğrenme davranışları geçmişini yansıtan davranış biçimlerinden ibaret olarak tanımlanır.

Davranışçı psikolojide aile çocuk, öğrenci öğretmen iletişimi, dil becerisi kazanma, cinsiyet değişkenleri, sorun çözüme kabiliyeti ve psikoterapi yer almaktadır (Yazgan- İnanç ve Yerlikaya, 2011, s. 179).

Davranışları anlama ve gözlemlemeye dayalı olan bu yaklaşımda insanların gösterdiği tutarlı davranışların açıklanması ve kişilik ile olan ilgisinin yorumlanması için belirli modeller ve görüşler ortaya konmuştur.

John Broadus Watson'ın 1913 ve 1915'te yayınladığı makalede psikoloji alanının gözlemlenebilir davranışlar üzerine araştırılma yapılmasını vurgulamıştır. Kalıtsal faktörlerin kişiliği etkilemedeki rolünü reddeden Watson, sağlıklı olan bir grup çocuğu, yeterli koşullar ve şartlar oluşturulursa istediği gibi yetiştireceğini iddia eder.

Davranışçı kuramın uygulayıcıları ve kendi davranışçı kuramlarını geliştiren temsilcileri; Radikal Davranışçılık Burrhus Frederic Skinner, E. L. Thorndike ve Ivan Petrovich Pavlov, John Broadus Watson'dır (Kurt, Yıldız, 2017, s. 355-360).

Eklektik Davranışçı yaklaşım Neal E. Miller ve John Dollard, Albert Bandura Sosyal Bilisel Kuram, George A. Kelly: Kisisel Yapılar Kuramı olarak tanımlayıp geliştirmişlerdir (Yazgan İnanç ve Yerlikaya,2011, s. 179-223).

Her kuramda olduğu gibi Davranışçı Kuramında güçlü ve zayıf yanları vardır. Bu kuramın güçlü yönlerinin başında deneysel temelin sağlam olması yatar. Deneysel araştırma yönteminde diğer kuramlarda bulunan sezgisel ya da ön yargılı deneme modellerinin sonuçlarına göre farklı sonuçlar elde edildiği görülmektedir.

Deneysel bulgulara göre ve verilere göre kuram ve araştırmalarını yapmışlardır. Bu nedenle her kuramın temelinde bilimsel veriler yatmaktadır. Bu kuramın zayıf yönleri ise kişilik araştırmalarını çok sınırlı bir çerçevede tanımlıyor olmasıdır. Kişilerin duygularını ve sezgilerini incelemenin gerekli olmadığı görüşü diğer kuramcılar tarafından eleştirilen bir özelliktir. Sadece gözlemlenebilir davranışları inceler. Koşullanmanın belirli sınırlılıklarının

olması durumu da bu kuramın bir diğer zayıf yönü olduğu ve kuramcılarca eleştiri aldığı bilinmektedir (Burger, 2006, s. 551- 554).

2.1.9.3. İnsancıl varoluşçu kuramlar. Bu kuramın savunucuları Carl R. Rogers: Birey Merkezli Yaklaşım, Abraham H. Maslow: Kendini Gerçekleştirme Kuramı, Rollo R. May: Varoluşçu Psikoloji gibi alt başlıklarla ifade edilmektedir.

İnsancıl yaklaşımın diğer kuramlardan farklı özellikler göstermesinin nedeni ne Davranışçı kuramcılarının ne de Freud'un bilinç altı yaklaşımında dikkate alınmadığı bilinen ve değerlendirilmeyen özgür irade ve onur kavramlarıdır. Davranışların temelinde yatan nedenin ya koşullanma ya da bilinç altında yatan dürtüler olarak tanımlarlar.

Fakat İnsancıl yaklaşımda ise kişiler her zaman kendi davranış biçimlerinden sorumlu olduğu varsayımı üzerine tanımlamalar yapılır. Bu kurama göre kişiler, davranışlarında ani tepkiler bile gösterse, bilinç altı ve dürtüler ya da güdülenme gibi davranışlarda sergilese, kendi davranışlarına karar verme gücüne sahiptir. Bu durum kişileri davranışlarının sorumluluğundan muaf tutamaz.

İnsancıl Varoluşçu kuramın temelini iki farklı alana dayandığı söylenir birincisi Avrupa'ya ait olduğu bilinen Varoluşçu felsefenin öncülüğüdür. Diğeri ise Amerikalı Abraham Maslow ve Carl Ragers'in çalışmalarıdır. Kendilerini Varoluşçu felsefeye yakın gören psikologlar Varoluşçu Psikologlar olarak anılmaya başlamışlar ve dönemin büyük varoluşçu filozofların Friedrich Nietzsche, Soren Kierkegaard ve Jean-Paul Sartre gibi çalışmalarından esinlenmişlerdir (Burger, 2006, s. 417-419).

Birey Merkezli Yaklaşımın (Carl R. Rogers), güçlü olan tarafı, her bireyin sağlıklı yönüyle ele alınmasını sağlamış olması ve danışan odaklı bir yöntem geliştirmeleridir. Çok sayıda çalışmaya ışık tutmuş ve eğitimde kişiliğin gelişiminde neler yapılmalıdır sorularına öneriler sunmuştur. Sağlıklı olan bireylerde fayda sağladığı bilinmekte fakat ciddi psikolojik sorunu olan bireyler için sınırlı kalmaktadır. Kendini Gerçekleştirme Kuramının (Abraham Maslow), eleştiri alan yönü iyimser bir bakış açısı sunmasıdır. Çalışılan örneklemin genellemeye uygun olmayacak kadar küçük olması ve seçilen kişilerdeki kriterlerin de kendi özel kriterlerine göre belirlenmesi eleştiri alan bir diğer durumdur. Fakat psikolojik açıdan sağlıklı olan bireyler için bir tanımlama geliştirmesi açısından çok değerli bulunmuştur. Pozitif psikolojinin doğmasında önemli etkiler ortaya koyduğu bilinmektedir (Yazgan İnançer ve Yerlikaya, 2011, s. 328-329).

İnsancıl Yaklaşımın zayıf yönlerinden birisi insancıl psikoterapinin çok sınırlı durumlar için geçerliliğinin olmasıdır denebilir (Burger,2006, s. 457).

2.1.9.4. Araştırma odaklı kuramlar. Araştırma odaklı kuramların savunucuları Gordon W. Allport, Ayırıcı Özellik Kuramı, Faktör Analitik Ayırıcı Özellik Kuramı ise Raymond B.Cattell, Biyoloji Temelli Faktör Analitik Ayırıcı Özellik Kuramı ve Robert R. McCrea ve Paul T. Costa Beş Faktör Kuramının savunucularıdır (Yazgan İnançer ve Yerlikaya, 2011, s. 245-285).

Araştırma odaklı kuramlarda Allport kişilerin bireyselliğinin kendi kültürel yapısı içinde değerlendirilmeye alınabileceği ve ölçümlenebileceğini savunur. Kişinin içinde bulunduğu kültürel yapıda ortak ayırıcı özellikleri ve bireysel ayırıcı özelliklerin birbirinden ayrıldığını ifade eder (Allport,1961, s.347).

Ayırıcı özellik kuramının en önemli özelliği akademik açıdan deneysel çalışmalara yoğunlaşmasıdır. Nesnel ölçümlere yoğunlaşan kuramcılar diğer kuramcılardan ayıran en önemli özelliğin öznellik ve ön yargılardan uzak bir tutum sergilemesidir (Burger, 2006, s.281).

2.1.9.5. Meslek kuramları. Meslek Kuramları bireylerde mesleki seçim fikrinin nasıl oluştuğu ve bu seçimleri etkileyen unsurların ne olduğunu açıklamaya çalışır. Kişilerin meslek seçimlerini etkileyen unsurların çok çeşitli ve değişken olduğu bilinmektedir. Bu değişkenler çevre ve şartlardaki kültürel durum, ekonomik ve coğrafik özellikler gibi durumları oluşturur. Kuramcılar kişilerin mesleklerini seçerken bu durum ve şartlardan nasıl ve ne boyutta etkileniyorlar ve bu etkilerinin sonuçlarıyla mesleklerini nasıl seçiyorlar sorularının yanıtlarını bulmaya çalışırlar (Yeşilyaprak, 1995, s. 43).

2.1.9.6. Özellik faktör ve kuram. Özellik kavramı, bireye ait olan ve ölçümlenebilen niteliklerdir. Faktör ise meslek ve iş yeterliliği için gereken özelliklerdir. Bu özelliklerin mesleklerdeki farklı özelliklerle bağdaştırılabileceği varsayımı ile kuram geliştirilmiştir. Kişilik ve fiziksel farklılıkları içeren durumlar değerlendirilir.

Farklı kişilik özelliklerine sahip olan bireylerin ölçülebilen özelliklerinin meslekler için gerekli olan kişisel niteliklerle değerlendirilebileceği varsayımı kuramın temelini oluşturur. Frank Parson ile 1909'da bu yaklaşım başlar ve Edmund Griffith Williamson 1939-1949 ve arkadaşları ile geliştirilir. İnsanların kişilik özellikleri ile meslek seçimleri

arasında bir uyum olduğu varsayımı üzerine temellendirilen kuramda, bireyin davranışlarını, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda, meslekle bağdaştırılmasının önemi üzerinde durulur (Sharf'dan akt. Pilavcı, 2007, s. 31).

Özellik Faktör Kuramının temel görüşleri,

Kişiler kendilerine özgü özelliklere sahiptirler ve meslek başarısı için kişilerin mesleğin gerektirdiği özellikleri taşıyor olması gerekir. Her meslek grubu diğerlerinden farklı özellik gösterir. Meslek seçimi için kişilerin özellikleri ve meslek özelliklerinin keşiştiği durumlar saptanıp kişiye olan en uygun meslek belirlenir. Her meslek gruplarının ve o meslekleri icra eden kişilerin özellikleri belli bir ölçme aracı ile belirlenip kişilerin profilleri oluşturulabilir. Mesleğin gerektirdiği özellikler ile kişilerin özelliklerinin yakınlığı ne kadar yüksek olursa o meslekte başarı ve istikrar sağlanmış olur (Gülbahce'den akt. Gültekin, 2012. s. 8).

2.1.10. John Lewis Holland'ın Meslek Kuramı

Meslek kuramları araştırmalarında en çok dikkat çeken ve üzerinde çalışmaların olduğu bilinen kuram Holland'ın Meslek Kuramıdır. Bu kuramı anlamak için John L. Holland'ın kendi ifadeleri olan “Kişilikler kendi ortamlarında aynı etki alanında gelişirler yani Gerçekçiler gerçekçi bir ortamda yetişirler ve başarılı olurlar çünkü, fırsatlar etkinlikler, roller bulunduğu ortamla uyum sağlar. Bu uyum kişi ve iş ortamı uyumuna ve bununla birlikte iş tatminine ve kariyerdeki istikrara dönüşür. Başarı uyumlu iş ortamı ve mesleki tatminle mümkündür. Bunun tersi bir durum kişi ve iş uyumsuzluğuna yol açar” cümleleri kuramın temelini özetler (Holland, 1996, s. 397).

1959'da ilk olarak bu kuram “Journal of Counseling Psychology” dergisinde yayınlanmıştır. Daha sonraki düzenlemelerden sonra kitap haline gelen yayının ismi “The Psychology of Vocational Choice: A Theory of Personality Types and Model Environments”dır. Altıgen haline getirilen ve düzenlenerek kuramın geliştirilmesi ile “Making Vocational Choice: A Theory of Careers” kitabı 1973'te yayınlanmıştır (Yılmaz, 2016, s. 15).

Bir kişinin kişilik tiplerine uyumunu, benzerliklerini ölçmek için deneysel bazı yöntemler kullanmışlardır. Bu araçlar, Bir kişinin kişilik tiplerine benzerliğini tespit edebilmek için geliştirilmiş bazı yöntemler,

Kendi Kendini Değerlendirme Ölçeği (The Self-Directed Search'ün, Holland, 1994) veya Mesleki Tercih Envanteri Altıgen Model (Holland, 1996, s. 397).

Holland'ın Kuramını bu kadar etkili yapan detay ölçeklerin uygulama kolaylığı ve sadeliğidir. Kişilik tipleri ve meslekler arasındaki uyumun belirlenmiş olması, meslek grupları ve Holland'ın belirlediği altı kişilik tipinin özelliklerini anlamayı kolaylaştırır. Bu nedenle herhangi bir kişi bu ölçekleri kullanarak kendi kendilerini tanıma ve bununla ilgili meslek gruplarına olan yatkınlıklarını görme şansı yakalar.

Bu kuramın gelişim sürecini Holland 1996'da yayınladığı "Exploring Careers With a Typology, What We Have Learned and Some New Direction" adlı makalede meslekler ve bu mesleklerde gösterilen istikrar ve başarının, kişiliklerle olan uyumunu ve tutarlılığını özetlemiştir. Kişiliklerin altı modelde sınıflandırması ve bu kişiliklerin çalışma geçmişine uygulanması kuramın başarısını ortaya koyar. Teorik olarak aynı işte çalışma aynı meslek grupları arasında seçimler yapmayı temsil eder.

Holland, Özellik-Faktör Kuramını geliştirdikten sonra kişileri özellikleri ve kişilik tipleri bakımından bölümlere ayırmış, meslek ve çevre kavramı ile geliştirmiştir. Kişiliklerin bölümlere ayrılmış olan altı kişilik tipinden herhangi birine benzerlik göstereceği kanıtlanmıştır (Yeşilyaprak, 1995, s. 13).

1970'te mesleki kimlik kavramı eklenmesi yapıp, 1985'te tekrar düzenlenmiş ve en son halini 1997'de almıştır. Holland Kuramının altıgen bir modelde gösterilmesi kişiliklerin kendi aralarındaki durumdan kaynaklanır. Bazı kişilik tipleri birbirlerine yakın özellikler gösterirken bazı kişilikler de karşıt bir tutum sergileyebilir (Tracey ve Rounds'dan akt. Yılmaz, 2016, s. 16).

Bu kuramın dört temel varsayımı vardır. Bu varsayımlar Holland tarafından 1973'te belirtilmiştir. Varsayımların altı arka plan ilkesi de verilmiştir.

1-Birçok insan kişilik özellikleri bakımından belirlenmiş olan altı kişilik tipinden en az bir kişiliğe ait olabilir,

2-Artistik, Sosyal, Gerçekçi, Araştırmacı, Geleneksel, Girişimci tipler bu kuramın belirlediği altı kişilik tiplerini oluşturur. Bu kişilik tiplerine karşılık gelen altı tür mesleki çevre vardır.

3- Kişinin meslek tercihi davranış biçimini belirler. Kişilik tipi çevre ve etkileşimi belirler.

4-İnsanlar ilgi beceri ve yetenekleri doğrultusunda ve inanç değer tutumlarına imkân sunacak ortamlara ihtiyaç duyarlar (Yeşilyaprak,1995, s. 13).

Arka plan ilkeleri,

1-Mesleki seçim kişiliğin ifadesidir,

2- İlgi envanterleri kişilik envanterleridir,

3-Mesleki stereotipilerin (şablonların), güvenilir ve önemli psikolojik ve sosyolojik anlamları vardır.

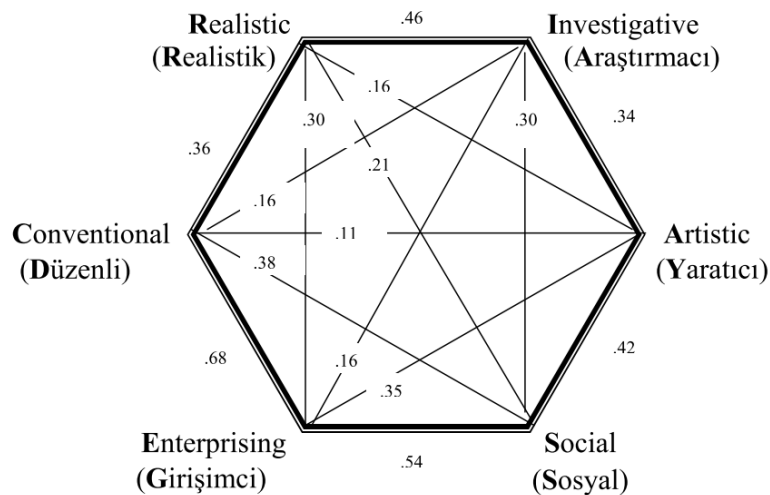
4- Bir mesleğin çalışanları benzer kişiliklere ve benzer gelişim geçmişlerine sahiptirler.

5- Bir meslek grubundaki insanlar benzer kişiliklere sahip oldukları için, birçok duruma ve soruna benzer şekillerde cevap verecekler ve karakteristik özelliklerine uygun ortamlar yaratacaklardır.

6- Mesleki doyum, istikrar ve başarı, kişinin kişiliği ile çalıştığı çevre arasındaki uyuma bağlıdır (Holland, 1997, s. 7-11).

Holland'ın altıgen modeli dört temel boyuta göre şekillenmiştir. Temel boyutlara göre kişilik tipleri ve meslek grupları belirlenmiştir.

Altta gösterilen şekilde kişiliklerin birbirlerine olan yakınlıkları, karşıt kişiliklerin konumları altıgen şeklinde verilmiştir.



Şekil 2.1. Kişilik Tipleri ile Birbirleri Arasındaki İlişkiler (Holland, Whitney, Cole & Richards Jr'dan akt. Yılmaz, 2016, s. 16)

Kuramın temelinde olan boyutlar Prediger tarafından tanımlandığı şekli ile verilmiştir. Tablodaki boyutlar Veriler/ Fikirler (V/F) ve Nesnelere/ İnsanlar (N/İ) şeklindedir. Bu boyutları Prediger tarafından 1981 'de, Holland'ın altıgen modeline eklenmiştir. Veriler- Fikirler (Girişimci, Geleneksel-Araştırmacı, Yaratıcı tipler karşıtlığı), Nesnelere ve İnsanlar (Sosyal- Realistik tipler karşıtlığı), olarak ekleme yapmıştır. Hogan ise Sosyallik (Sosyal, Girişimci-Gerçekçi, Araştırmacı tiplerin karşıtlığı) ve Uyum (Geleneksel-

Yaratıcı karşıtlığı) olarak eklemeler yapmıştır (Rounds ve Tracey'den akt. Yılmaz, 2016, s. 26)

Holland'ın altıgen modelinde zaman içinde eklemeler yapılması, kültürel farklılıklar, cinsiyet gibi değişkenlerin etkilerini gözlemlemek ve daha tutarlı sonuçlar elde etmeyi kolaylaştırmayı sağlamaktadır. Ölçek tutarlılığı ve güvenilirliği için madde çıkarımı da yapılan testle İş Dünyası Haritası (WWM) geliştirilmesinde etkili olmuştur.

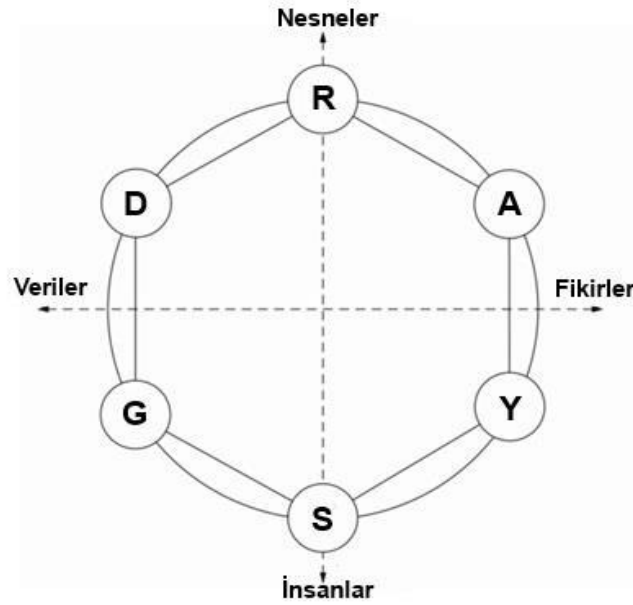
Kuramın temellendirildiği dört alt boyut ekleme yapılmış hali ile aşağıdaki gibidir.

Nesneler boyutu: Bu boyut, mekanik araçlar kullanma, laboratuvarında çalışma ve nesnelere ile ilgili çalışma alanlarını içerir. Bu alanlarda yer alan şoför, teknisyen, bakım-onarım işleri gibi meslek grupları insanlarla çok iletişime gerek duyulmayan meslek gruplarıdır.

İnsanlar Boyutu: İkna yeteneğinin ön planda olduğu, kişilerin bireysel olarak ilgilenilmesini gerektiren meslek gruplarıdır. Bu gruplarda yer alan Öğretmen, Sosyal Hizmet Uzmanı, Psikolog gibi mesleklerdir. İkna, liderlik, motivasyon, bilgilendirme ve iletişim gibi görevler belirgindir.

Fikirler Boyutu: Bilimsel çalışmaları, kuramsal konuları, soyutlama yapmayı ve bilgi sahibi olmayı seven bir gruptur. Kavramları araştırmayı, fikirler üretmeyi seven ve iç gözü sahibi olan kişilerdir. Yaratıcı özellikleri baskın içe dönük özellikler baskındır. Beste yapmakla, görsel sanat ve edebiyatla ilgilenirler.

Veriler Boyutu: Sayılar, hesaplar, dosyalar, süreçler nesnel gerçekler ilgili olan bir boyuttur. Görev ağırlıkları verileri düzenleme, doğrulama gibi işlerde başarılı olurlar. Veriler ve dosyalamaya yönelik işlerde çalışmaktan keyif alırlar. Saymanlık, Hava trafik kontrolörlüğü gibi verilere dayalı işlerde çalışmayı tercih ederler. (Prediger & Swaney, 2004; Armstrong, Deng & Rounds, 2007; ACT, 2009, akt. Yılmaz, 2016, s. 27).



Şekil 2.2. Holland'ın (1997) Modeli ve Prediger'in (1981) Boyutları (akt. Yılmaz, 2016, s. 2).

Holland'ın altıgen modelinde alt boyutlar arasında yakınlık ve benzerlik derecesine göre bir düzenleme vardır. Altıgende birbirine yakın olan kişilikler benzer özellikler gösterirken birbirlerinin karşısına gelen kişilik tipleri ise zıt özellikler göstermektedir.

Örneğin Sosyal kişilik tipi ile Artistik kişilik tipi en fazla benzer özellik gösteren kişiliklerdir ve altıgen modelinde yanyanadır. Bu kişilik tipinde olan adayların yakın puan almaları daha muhtemeldir.

Holland'ın tipoloji kuramı ABD'de geliştirilen ve halen uygulanmakta olan bir kuramdır. Bu nedenle yapılan uygulamaların sonuçlarında etnik köken, coğrafi konum ve cinsiyet faktörü kuramın kişiliklerindeki dağılımına etki edebilir. Kişilerin uygulamalarında Bu nedenle uygulanan yöntemin sonuçlarının tutarlı olduğunu ölçmek için testin, belirli aralıklarla tekrar uygulanması ve sonuçların karşılaştırılması önerilir. Uygulama biçiminde üç dört aylık aralıklarla kişilere kişilik testleri tekrar uygulanır (ACT, 2009, s. 5).

Yapılan testin sonuçlarında kişilerin profilleri yorumlanırken, kişilik tipleri harflerle kodlanır, bu harfler tiplerin baş harfleridir. En yüksek puan olan kişilik tipi örneğin Gerçekçi ve Araştırmacı altıgen üzerinde bitişik durumdaysa “Yüksek düzeyde tutarlılık” olduğunu, eğer iki kişiliği bölen başka karşıt bir kişilik varsa örneğin, Gerçekçi ve Sanatçı Profil varsa “Orta düzeyde tutarlılık”, Gerçekçi tip ile Sosyal tip gibi birbirlerine uzak konumda olan kişilik tipinde ise “Düşük düzeyde tutarlılık” gösterir. Tutarsız kişilik özelliği gösteren tiplerin kişiliklerinin tüm özelliklere uygun olarak tanımlanan özelliklerde iş bulmakta zorlanabilir olarak yorumlanır (Bacanlı, Yeşilyaprak(Ed), 2016, s. 112).

Ayrışma;İyi bir şekilde ayrıışmış ve açık bir şekilde tanımlanmış bir tipe sahip olan bireyin iyi düzeyde ayrııştığı kabul edilir.

Kimlik Belirginleşme; Holland kuramına son dönemlerde eklenen bir tanımdır. Kişilerin amaçları ve yetenekleri kapsamında gösterdiği tutarlılığı ve sürekliliği gösterir.

Uyum; Kişilerin iş çevresi ile kişilikleri arasındaki uyumun derecesini gösterir(Bacanlı, Yeşilyaprak(Ed.),2016, s. 112).

Holland'ın kişilik tiplerinin gelişiminde, kişilerin belirli bir kalıtımla doğduğu ve erken dönemlerde yaşadıkları çevrenin etkisi ile ilgi durumları belirginleşir. İlgi gelişimini en çok etkileyen etmen ailedir. Hollanda göre ailedeki bireyler çocuk için belirli bir kişilik tipini temsil eder. Aileler bu kişilik tiplerine uygun olanaklar sağlarlar. Sonuç olarak çocuk yetişmiş olduğu kişilik tiplerinin oluşturduğu ve sunduğu alanda kendi kişilik özelliklerini bu ortama göre şekillendirir. Örneğin müzisyen bir ailenin çocuğu evde bulunan enstrümanlar ve aletleri görerek müziğe karşı ilgi oluşturabilir (Bacanlı, Yeşilyaprak (Ed.), 2016, s. 120).

Gerçekçi (Realistik): Pratik becerilere sahiptir ve insanlar yerine makinalar ve araçlarla çalışmayı tercih ederler. Belirgin özellikleri; Sabırlı ve hoşgörölü, pratik, maddeci, erkeksi, anti sosyal, uyumlu, içten, doğal, sabırlı, iç görüleri ve başarıma güdüleri fazladır. Baskın özellikler ve beceriler; Kas etkinliğı, motor koordinasyonu gerektiren işler açık havadaki işler, mekanik, sistematik çalışmalar nesnelere, eşyalar, makineler ve hayvanlarla ilgili etkinliklerdir.

Meslekler; Teknisyen, çiftçi, arazi mühendisi, tamirci, beden eğitimi öğretmeni, mühendis, her çeşit araç teknisyeni, mobilya tasarımı.

Geleneksel (Conventional): Sistematik ve pratik çalışanlardır. Ayrıntılara dikkat etme planları takip etme gibi özellikleri güçlüdür. En belirgin özellikler; dikkatli, titiz, itaatkâr, tutarlı, esnek olmayan, düzenli, sabırlı, vicdanlı, öz denetimli, hayal gücünden yoksun ve dengelidir. Baskın özellikler ve beceriler; Sistemli kurallara bağlı aktiviteler Nesnelere ilgili sistematik çalışmalar Kayıt tutma, hesaplama, kontrol işlemleri, veri işleme makineleri kullanma.

Meslekler; Banka veznedarı, kütüphaneci, daktilograf, postacı, muhasebeci, kitapçı, finans elemanı.

Sosyal (Social): Üst düzeyde sosyal becerilere sahiptirler, iletişim ve takım çalışmalarında başarılıdırlar ve arkadaş canlısıdırlar. En belirgin özellikler; yardımsever, sorumluluk sahibi, sosyal iş birliğine yatkın, empati becerisi yüksek, arkadaş canlısı, içten, sabırlı, nazik, anlayışlıdırlar. Baskın özellikler ve beceriler; İnsanlarla birlikteliğı saptayan

aktiviteler başkalarını eğiterek geliştirmek, yardım etmek başkalarını ikna etme, yönlendirme.

Meslekler; Sosyal hizmet uzmanı, rehabilitasyon danışmanı, psikolog, psikolojik danışman, halkla ilişkiler uzmanı, üniversite öğretim üyesi, öğretmen, hemşire, konuşma terapisti, özel eğitim.

Girişimci (Enterprising): Kişilikleri dışa dönük, meraklı, maceracı, iyimser, sosyal, iletişimi seven, sabırsız kişilerdir. Liderlik, konuşma becerileri ve pazarlık etme becerileri yüksektir. İkna edici becerilerinden dolayı ön planda olunması gereken işleri tercih etmelidirler. Baskın özellikler ve beceriler; başkalarını ikna etmeye yönelik etkinlikler, eğlendirici etkinlikler, organizasyon çalışmaları.

Meslekler; Pazarlamacı, satış görevlisi, yönetici asistanı, avukat, televizyon yapımcısı, menajer.

Sanatçı (Artistik): Yaratıcı özellikleri yüksek, problem çözme becerileri özgün, hayal gücü yüksek, sezgisel düşünen, duygu durumu değişken, hayal gücü yüksek, fevri ve karmaşık hislere sahip, duyarlılığı yüksek, farklı. Baskın özellikler ve beceriler; Bağımsız ve estetik ürün üretme, sistematik olmayan çalışmalar ve aktivitelerde bulunma.

Meslekler; Tasarımcı, yazar, ressam, tiyatro sanatçısı, mimar ve dekoratör.

Araştırmacı (Investigative): Analitik düşünen, ayrıntıları gözlemleyebilen, problem çözme ve araştırma yapmaktan keyif alan, fiziksel, biyolojik ve kültürel olguları araştırma becerisi.

Meslekler; Genetikçi, biyolog, antropolog, astronot, kimyager, jeolog, doktor, tıp teknisyeni (Yeşilyaprak (Ed.) Bacanlı, 2016, s. 111).

2.1.10.1. Holland mesleki ilgi envanterinin güçlü ve zayıf yönleri ile bu çalışmada kullanılmasının nedeni. HMİE'nin en güçlü yanı, kuram ortaya konduğundan bu yana hala uygulanıyor ve geliştiriliyor olmasıdır. Diğer taraftan HMİE nin ülkemizde uygulamaları ve örnek çalışmaları bulunmaktadır. Bu durum Ölçek geçerliliğini ve güvenilirliği konusunda destekler niteliktedir. Günümüzde ABD'de kariyer belirlemede ve İş Dünyası Haritası Oluşturmada kullanılan ve Unisex versiyonu da olan aktif olarak kullanımı bulunan UNIACT da aynı ölçek geliştirilerek yapılmıştır.

Holland testinin zayıf yanları ise çok genel ifadelerle değerlendirmeler ortaya koymasındır. Verilerin sonuçları kesin yargıları içermez, test tekrar uygulanarak tutarlılığı kontrol edilmelidir. Kişilerin Holland Kuramına göre belirtilen altı kişilik tipine olan yatkınlıkları her kişilik tipi için uygun olabilir. Bu nedenle mesleki ilginin belirlenmesinde

güçlü bir ölçek olduğu söylenebilir fakat öğretmenlik mesleği gibi çok yeterlikli olmayı gerektiren meslek grupları için, ruhsal sağlığı, etik tutum ve davranışı, adaletli bir yapıyı ölçebilmek için daha özel bir ölçme aracı olmalıdır. Bu aracın mesleğin gerekliliklerine göre geliştirilmesi gerekir.

HMİE kişilik bozukluklarını ölçemez, kişilik bozuklukları için daha karmaşık testler uygulanmaktadır. Çok yönlü olan bu testler klinik araştırmacıları tarafından değerlendirilebilir. Bu nedenle adayın Öğretmenlik yapabilecek ruhsal yeterliliğe sahip olması, herhangi bir psikolojik sorunun olmadığını tespit edilmesi için, alanında uzman bir ekip ile çalışmalıdır.

HMİE’nde yaratıcılık ve tasarım özelliklerini ölçen Artistik kişilik özelliği çalışma alanımız olan Görsel Sanatların içeriğini ve mesleki anlamda yatkınlıkları daha yalın bir biçimde vermektedir. Aynı zamanda öğretmen kişiliği içinde Sosyal kişilik tipi ile tanımlanmış olan alt boyut temel olarak ölçmek istediğimiz kişilikleri karşılamaktadır. Bu ölçeğin uygulanma kolaylığı ve meslekler ile kişilikler arasındaki ilginin sade bir biçimde verilmiş olması araştırmamız için HMİE’nin tercih edilmesinde önemli rol oynamıştır. Ayrıca uzman görüşünün alınmasıyla birlikte bu testin seçimine karar verilerek uygulaması yapılmıştır.

HMİE güncelliğini koruyan bir testtir. Türkiye’de Özel kurumların iş için personel alımlarında, özel eğitim kurumlarının PDR uygulamalarında ve kariyer belirleme klavuzluğu yaparken çok yaygın kullanılır. Ölçek Binnur Yeşilyaprak’ın yayınladığı biçimde kullanılmaktadır. ACT uygulamasında her yıl uluslararası eğitim ve iş başvurusu için ABD’ye öğrenci seçimleri de bu kuramın temellendirdiği anlayışla geliştirilmiş versiyonu kullanılmaktadır. Bu sıklıkta kullanılan ve genel geçerliliği olan ölçek tarafımızca kullanılmaya uygun görülmüştür. Şartların ve zamanın kısıtlı olması yeni bir ölçek geliştirmeye olanak sağlamamıştır.

Bu envanterin mesleki ilgiyi ölçebileceği ve tutarlı sonuçlara ulaşabilmek için değerli veriler sunabileceği birçok çalışma sonucunda görülebilmektedir. Fakat, görsel algı, yaratıcılık seviyesi, sanatsal yaratım ve teknik bilgi seviyesini ölçme için yeterli olamamaktadır. Örneğin, “Artistik” kişilik özelliğine olan ilgi ve yatkınlığı ölçülebilir. Fakat, kişilik bozuklukları ve öğretmen olmaya engel teşkil edebilecek davranış bozukluklarını tespit edememektedir. Bu sorun için ayrı uzman görüşüne gereksinim vardır.

2.2. Öğretmen Kişilik Özellikleri ile İlgili Yurt İçi ve Yurt Dışı Araştırmalar

2.2.1.Yurt İçi Araştırmalar

“Öğretmen Adaylarının Öğretmen Kişilik Özelliklerine Yönelik Algılarının İncelenmesi” adlı makale 2011 yılında Davut Hotaman tarafından Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi’de yayınlanmıştır. Bu araştırmada öğrencilerin “Öğretmen Kişilik Özellikleri” yönelik algıları tespit edilmiştir. Öğretmenlik mesleği öğretmen kişilik özelliğine katkıda bulunacak çalışmalardan biri olduğu düşünüldüğü için bu araştırmaya yer verilmiştir.

Ülkemizde, öğretmen kişilik özellikleri ile ilgili yapılan çalışmalara örnek olarak verilebilecek araştırmalardan birisi İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında, İrfan Erdoğan danışmanlığında gerçekleştirilen “Orta Öğretim Öğretmenlerinin Kişilik Özelliklerinin Öğretmen Yeterliliklerine Etkisinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” başlıklı doktora tezidir (2012). Bu araştırma ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenleri kişilik özellikleri ile öğretmen yeterlilikleri üzerindeki etkisi çeşitli değişkenlere göre incelemeye alınmıştır. Araştırma yönteminde ölçek olarak Hasan Bacanlı, Tahsin İlhan ve Sevda Arslan tarafından 2009’da geliştirilen ve 40 maddeden oluşan Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) kullanılmıştır. Aynı zamanda öğretmen yeterlilikleri için “Öğretmen Yeterlilik Algısı Ölçeği” kullanılmıştır. Ömer Cem Karacoğlu tarafından 2009 yılında geliştirilen bu ölçek 137 maddeden oluşur. Araştırmanın bulgularına göre Orta Öğretim Öğretmenlerinin kişilik boyutlarında sadece duygusal dengesizlik bölümü dışında kendilerini ortalamanın üzerinde algıladıkları tespit edilmiştir. “Deneyime açıklık” adlı kişilik boyutunun ise öğretmen yeterliliğinin en güçlü yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir (Kalafat, 2012, s. 162-169).

Bu konuda örnek olarak verilebilecek bir diğer çalışma, “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Kişilik Özellikleri ile Öğrenme Stilllerinin İlişkisinin İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezidir (2018). Bu çalışma Kırıkkale üniversitesi Sosyal bilimler enstitüsü Eğitim bilimleri anabilim dalı Eğitim programları ve öğretim bilim dalında İlkay Doğan Taş danışmanlığında Makbule Baş tarafından 2019 yılında hazırlanmıştır. Araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının kişilik özellikleri ile öğrenme stilleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada katılımcıların kişilik özelliklerinin belirlenmesinde S.D. Gosling (2003) tarafından geliştirilen ve Türkçe ’ye uyarlanan “On-Maddeli Kişilik Ölçeği” adlı ölçek ile yine katılımcıların öğrenme stillerini belirlemek

amacıyla Türkçe 'ye "Öğrenme Stilleri Ölçeği" olarak tercüme edilen David A. Kolb'un ölçeği kullanılmıştır.

Araştırmanın bulgularında;

"Katılımcıların kişilik özelliklerinin küme dağılımında yansıtma ve görsel kümesini çoğunluklu olarak benimsedikleri saptanmıştır. Öğretmen adaylarının kişilik özellikleri ile öğrenme stilleri arasında pozitif bir ilgi ve negatif yönde de anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak sorumluluk özelliğinin kişilerin öğrenme stilleri üzerinde tercih bakımından pozitif bir etki göstermiştir. Sınıf Öğretmeni adaylarının belirli kişilik özellikleri ile öğrenme stilleri arasında pozitif ve negatif yönde anlamlı ilişkiler olduğu belirlenmiştir. Bu bulgulara göre dışa dönük kişiliklerin bazı öğrenme stillerinin tercih edilme oranını düşürdüğü görülmüştür."

Diğer taraftan, cinsiyet faktörünün kişiliklerin öğrenme stilleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır (Baş, 2019, s. 38-42).

Son olarak verebileceğimiz bir değer örnek çalışma ise, "Öğretmen Adaylarının Kişilik Özellikleri ile Çatışma Yönetim Yaklaşımı Arasında İlişki" isimli Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müyyesser Ceylan danışmanlığında Yasemin Kalaycı tarafından 2016 da hazırlanmış Yüksek Lisans tez çalışmasıdır. Bu çalışmada öğretmen adaylarının kişilik özellikleri ile çatışma yönetimi yaklaşımı arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik bir araştırma yapılmıştır. Araştırmada "Rahim Örgütsel Çatışma Envanteri" ve "Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği" kullanılmıştır. Bu araştırmanın sonucu olarak öğretmen adaylarının kişilik özellikleri ile çatışma yönetimi yaklaşımı arasında çoğunluklu olarak düşük düzeyde ilgi olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada öğretmenlerin sahip olması gereken kişilik özellikleri beş faktör kişilik özelliklerine göre şu şekilde tanımlanmıştır. En fazla Dışadönüklük, sorumluluk ve açık kişilik üzerinde durulduğu ifade edilir (Kalaycı, 2016, s. 81-123).

Tez yapısında örnek olarak verdiğimiz çalışmalar dışında "öğretmen kişiliği" üzerine gerçekleştirilmiş bazı makaleler ve raporlar da dikkat çekmektedir. Bu çalışmalarda "Öğretmenin Kişisel Nitelikleri, Nitelikli bir Öğretmende Bulunması Gereken Özellikler, Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri" gibi benzer konular işlendiği görülmüştür. Tüm bu çalışmaların ortak hedefi daha nitelikli öğretmen kişiliği ve yeterliliği üzerine sorgulama yapmaktır

Ancak en dikkat çeken çalışmalardan biri Fidan Korkut-Owen'ın "Psikolojik Danışman Eğitiminde Mesleğe İlişkin Kişisel Eğilimi Değerlendirme: Ölçek Geliştirme Çalışması"dır (Korkut- Owen, 2014, 300-317). Bu çalışmayı önemli yapan en önemli özelliği. PDR alanının mesleki anlamda kişilikle ilgili gerekliliklerini belirleyen ve bu ölçüte

göre bir seçim yöntemi belirlenmesini savunan bir çalışma olmasıdır. Ölçek geliştirilirken PDR alanında uzman olan kişilerden akademik olmayan ve mevcut sistemde değerlendirmeye alınmayan kişilik özelliklerinin ne olması gerektiği madde madde toplanıp bu havuza göre ölçek belirleme çalışması yapılmıştır. Meslek eğitiminden önce öğrencilere mesleğin özelliklerini taşıyıp taşımadıklarını ölçebilecek bir çalışmadır. Önemli bir örnek olduğu düşünülmektedir.

2.2.2. Yurt Dışı Araştırmaları

Yurt dışı araştırmalarında ilk olarak. “American Collage Test (ACT)” ABD’de kullanılan ve WWM / World of Work Map (İş dünyası Haritası), oluşturmak için kullanılan bir sistemdir. Bu çalışmanın örnek olarak verilmesinin nedeni yurt dışında her meslek grubu için bir ön belirleme ve yönlendirmenin olduğu bilgisidir. Bu sistemde 8. Sınıftan itibaren yetişkinler ve farklı meslek grupları da dahil olmak üzere farklı etnik kökenli insanlara da bu testin yapıldığı bilgisi çalışmanın içinde yer almaktadır. Cinsiyet faktörü gözetenmeden uygulanan ve UNIACT olarak tanımlana Unisex versiyonu gibi farklı versiyonları da bulunmaktadır. Bu çalışma uluslararası bir çalışmadır. Kuruculuğunu John L. Holland’ın yaptığı bu testin günümüze kadar geliştirildiği ve aktif olarak kullanıldığı görülmüştür. Kullanılan ölçek Holland’ın Mesleki İlgi Envanterinden geliştirilen 72 maddelik bir uygulamadır (ACT, 2009, s. 3).

“Personality Profile of Teachers and their Students’ Performance in Post-Basic Modern Physics” Post Modern Fizikte Öğretmenlerin Kişilik Profili ve Öğrencilerinin Performansı adlı çalışma John T. Mkpang tarafından Fen Eğitimi Bölümünde, Uyo Üniversitesinde yapılmıştır. Bu çalışma Nijerya’da gerçekleştirilen bir çalışmadır. Akwa Ibom Eyaletinin, Nsit Ibom Yerel Yönetim Bölgesinden seçilmiş okullarda öğretmenlerin kişilik profilinin öğrencilerin modern fizikteki akademik performansı üzerindeki etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Araştırma için iki yöntem kullanılmıştır bunlardan biri Öğretmen Kişilik Özellikleri Anketi (TPTQ) diğeri ise fizik başarı testidir (PAT). Örneklem tekniği kullanılarak, örneklem grubunu üç devlet okulundan seçilen 60 kişi son sınıf öğrenciden oluşmaktadır. Çalışma için üç hipotez kullanılmış, Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi ve t testi analizi kullanılarak 0.05 anlamlılık düzeyinde sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak öğretmenlerin kişilik özelliklerinin öğrencilerin fizik dersindeki akademik başarılarında düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Sonuçlarda yüksek

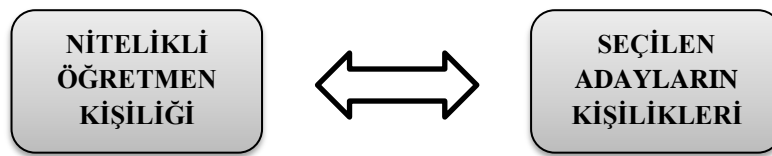
ve düşük profilli öğretmenlerle çalışmalarına karşı, kız ve erkek öğrencilerin modern fizikteki akademik başarılarında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüş (Mkpanang, J.T., 2015, s. 159-168).

“Measuring the Impacts of Teachers II: Teacher Value- Added and Student Outcomes in Adulthood”, “Öğretmenlerin Etkilerini Ölçme II: Yetişkinlikte Öğretmen Katma Değeri ve Öğrenci Sonuçları” İsimli makalede Öğretmenlerin Katma Değerinin (Value- Added) Öğrenci test sonuçları üzerindeki etkisi görmek Öğretmen kalitesi için yeterli bir ölçüt müdür? Yüksek VA değeri ile Öğretmenlere yönlendirilen öğrencilerin üniversiteye gitme ortalamasının yüksek olduğu tespit edilmiştir. VA’sı en düşük düzeyde olan ve ortalama bir öğretmenle değiştirmenin öğrencilerin gelirlerini sınıf başına 250.000 dolar artıracığı düşünülmektedir. Bu araştırma Raj Chetty, John N. Friedman ve Jonah E. Rockoff tarafından hazırlanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Deseni

Araştırmanın yöntemi Nicel Araştırma yöntemlerinden Kesitsel araştırma ve Korelasyon araştırmasıdır. Bu araştırma iki bölüm üzerine planlanmıştır. İlk bölüm Öğretmenlik Mesleği için ve Görsel Sanatlar Öğretmenliği Mesleği için gerekli görülen kişilik özelliklerinin yazılı kaynaklardan tespit edilmesi ve ikinci bölümde var olan seçim yöntemiyle seçilmiş olan adayların kişilik özelliklerinin tespit edilmesidir.



Şekil 3.1. Araştırmanın Deseni

Araştırmanın yapılanma sürecinde ilk olarak literatür taraması yapılmıştır, benzer içerikli çalışmalar, makaleler ve tezler incelenmiş, alanımız olan Görsel Sanatlar Öğretmenliği mesleği için ve Genel öğretmenlik mesleği için kişilik özelliklerini baz alan çalışmalardan bilgi toplanmıştır. Daha sonra uzman görüşüne başvurularak fikir alınmış, öğretmen ve öğretmen adaylarına uygulanacak olan kişilik testi çeşidi tespit edilmiştir.

John L. Holland'ın Mesleki İlgi Envanterinin (HMİE) bu araştırma için uygun olacağı kararına varılmıştır. Bu ölçeğin kullanılma nedenlerinden birisi ölçeğin güçlü bir ölçek olmasıdır. Bu envanteri güçlü kılan en önemli özelliği, kuramın geliştirildiği zamandan itibaren her dönem uygulanmış olması ve yeniden düzenlenip yorumlanmış olmasıdır (Gottfredson, 1999, akt. Yılmaz, 2016, s. 26).

HMİE'nin araştırmamız için tercih edilmesinin bir diğer nedeni ise hem yerli kaynaklarda hem de yabancı kaynaklarda çok tercih edilen ve uygulama kolaylığı olan bir test olmasıdır. Uygulama örnekleri arasında özel bazı üniversitelerde kariyer testleri adı altında bu testin uygulamalarına rastlanmıştır. Aynı zamanda okullarda PDR öğretmenlerinin bu testi uyguladığı ve kişinin kendi kendine bile rahatlıkla uygulayabileceği bir test olmasıdır. Ölçek tutarlılığı güçlü olan ve genel geçerliliğini koruyan bu test çalışmamızın temel yapısını oluşturmuştur.

Genel öğretmen profili ve Görsel Sanatlar Öğretmen profili için literatürde belirlenen kişilik özelliklerinin karşılığı HMİE’nde tespit edilmiştir. Tespit edilen bu kişilik özelliklerinin seçilen adaylarda var olup olmadığı tespit edilmiştir

3.2. Evren ve Örneklem

Çalışma sınırlılığımız olan Denizli ili içerisinde yer alan ve PAÜ Resim İş Eğitimi öğrenciliği devam eden, öğretmen adayı olan “öğrenci”lere, devlet okullarında ya da özel okullarda görev yapan görsel sanatlar “öğretmen”lerine ve Resim İş Eğitimi alanından mezun olmuş ama çalışmayan ya da başka meslek alanında çalışan “diğer” kişilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Çalışmamız içerisinde bu kişiler “ÖĞRENCİ”, “ÖĞRETMEN” ve “DİĞER” olarak adlandırılmıştır.

Ancak dünya çapında görülen ve kaçınılmaz olarak ülkemizi de etkileyen salgın şartları nedeniyle (Korona (Covit-19)) hem üniversitelerin hem MEB’na bağlı okulların uzaktan eğitim modeline geçmesi ciddi iletişim sorunları yaşatmış ve bu yüzden katılımcılarla yüz yüze görüşme bile sağlanamamıştır. Hatta Google Formlar aracılığı ile uzaktan gönderilen tüm testlere bile dönüşler alınamamıştır. Ancak uzman görüşleri de alınarak yapılan dönüş sayısı çalışmanın yürütülebilmesi için yeterli sayı olarak ön görülmüştür.

Özellikle Denizli TÜİK’te istatistik uzmanı sayın Mesut Ünal’ın katılımcı yeter sayısı ile ilgili görüşü bu konuda etkili olmuştur. Dönüş yapan gönüllü katılımcı sayısının dağılımı Tablo 3.1.’de görüldüğü gibidir.

Tablo 3.1. *Örneklem Grubu*

	ÖĞRETMEN	ÖĞRENCİ	DİĞER	TOLAM
Katılımcı Sayısı	90	23	30	143

143 gönüllü katılımcının verileri “Tüm Katılımcılar”, “Kadın”, “Erkek”, “Öğretmen”, “Öğrenci” ve “Diğer” grubu biçiminde yapılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Aşağıda “Veri Toplama Yöntemi ve Süreci” başlığında daha detaylı ifade edildiği gibi çalışma ile ilgili kullanılan HMİE ölçeği Binnur Yeşilyaprak’a ait “Mesleki Gelişim Kuramları Üzerine Bir Eleştirel Değerlendirme” adlı makaleden aynen alınmış ve

uygulanmıştır (Yeşilyaprak, 2016, s.209-212). Bu ölçek uygulama sürecinde Google’ait web sayfasından kullanılan “Google formlar” üzerinden katılımcılara gönderilmiştir. Katılımcılar aynı yolla testi tamamlayarak cevapları tarafımıza yönlendirmişlerdir. Tüm katılımcıların cevapları aynı sorular ile analiz, değerlendirme, puanlandırma ve puanlara göre mesleğe uygun kişilik yorumlamaları yaparak rehberlik hizmeti veren “Fatih Rehberlik Test Anket” adlı (şimdiki adı sadece “Test anket” olarak verilmektedir) web tabanlı rehberlik servisinin internet ortamında bulunan sayfasına yüklenmiştir. Buradan elde edilen sonuçlar araştırmamız doğrultusunda değerlendirilerek sonuçlandırılmıştır.

Test Anket uygulamasının elimize verdiği sonuçlarda referans aralıkları şöyle tanımlanmıştır: 45-32 puan aralığı “Çok Uygun” (ÇU), 31-20 puan aralığı “Uygun” (U), 19-16 puan aralığı “Uygun değil” (UD), 0-15 puan aralığı da “Hiç Uygun Değil” (HUD) şeklindedir.

Bu değerlendirme yapılırken ideal Görsel Sanatlar öğretmen kişiliği içinde yer alan özelliklerde Holland’ın tanımladığı, alt boyutlarda “Artistik”, “Geleneksel”, “Araştırmacı”, “Gerçekçi”, “Sosyal”, “Girişimci” kişilikler olarak tanımlanan özellikler arasında; alanımız için gerekli olan, yaratıcılık, estetik duyarlılık ve sanata yönelim gibi özellikleri barındıran “Artistik” özellik, her zaman gelişime açık olmaları ve araştırma yönlerinin yüksek olması için “Araştırmacı” özellik; kas etkinliği gerektiren işler, mekanik işlere yatkınlık için ve motor becerilerin baskın bir biçimde kullanılabilmesi için “Gerçekçi” özellik; yardımseverlik, sosyallik ve sorumluluk duygusu ve empati becerisi için “Sosyal” özellik, sabırlı, öz denetimli, düzenli, kurallara bağlılık gibi özellikler için de “Geleneksel” özellik puanlarının en az ortalamanın üzerinde olması ve en düşük “Uygun” puan aralığında olması gerekli görülmüştür. Genel Öğretmenlik mesleği profili için de üç kişilik tipi değerlendirilmeye alınmıştır. Bu kişilikler puanlamada önem sırasına göre “Sosyal”, “Araştırmacı” ve “Geleneksel” kişilik tipleridir.

Fakat hesaplama aşamasında Holland Kuramına göre “Geleneksel” kişilik ile “Artistik” kişilik zıt özellik taşıdığı için Görsel Sanatlar Öğretmenliği hesaplamalarına “Geleneksel” tip önem derecesi sıralamasında en az önem derecesinde bırakılmıştır, mesleğe uygun özelliklerin önem sırası için literatürdeki öğretmen kişiliği özellikleri baz alınarak belirlenmiştir. Bu önem sırasına göre istatistiksel bir hesaplama yapılmış ve yeni puanlara ulaşılmıştır. Bu puanlar mesleğe uygunluk puanı olarak tablo ve grafiklerde verilmiştir.

3.4. Veri Toplama Yöntemi ve Süreci

Salgın şartlarında hedef katılımcılar olan mevcut öğrenci (Öğrenci Grubu), öğretmen (Öğretmen Grubu) ve öğretmenlik dışı mesleklerde çalışan mezun (Diğer Grup) kişilere ulaşmak oldukça sıkıntılı olmuştur. Kendilerine ulaşmak için iletişim adres ve telefonlarını hem bulmak hem de kendilerine güven vererek dönütler almak oldukça zorlu bir sürecin geçmesine neden olmuştur. Bu süreç yaşanırken ilgili gönüllü katılımcıların kişisel “e-posta” ve “WhatsApp” iletişim bilgilerine bir şekilde dolaylı yollardan ulaşılmaya çalışılarak kendileriyle temasa geçilmeye çalışılmıştır. Kendileriyle iletişime geçilenlere hem gönüllü katılımcı daveti hem de kendilerinden doldurmaları istenen HMİE’de test soruları Google formlara yüklenmiş hali ve “e-posta” yoluyla, “Whats App” ve “sms” yoluyla ulaştırılmıştır.

“Fatih Rehberlik Test Anket” adı altında kurulan Rehberlik Web sitesinde, her bir bireyin cevaplarının otomatik olarak tablo ve kısa açıklamalı dökümüne ulaşılmıştır. Web sitesinde erişime açılmış olan test uygulaması için Fatih Rehberlik Test Anket web sitesi merkeziyle iletişime geçilip izin talebinde bulunulmuştur. Bu sürece başladıktan sonra testlerin cevapları tek tek sisteme yüklenmiştir.

Yüklemelerden sonra ulaşılan raporlar; puanlar, grafikler ve kısa açıklamalar biçimindedir. Bu açıklamalar, katılımcıların tek tek altı kişilik tipine göre almış oldukları puan ve bu puanların derecesine göre hangi kişilik tipine uygun olduğunu ifade eden cümleleri içerir.

Her alt problemin bulguları için, literatürde yazılan ve bir öğretmende olması beklenen Genel ve Görsel Sanatlar Öğretmenliği kişilik özellikleri, Holland’ın kişilik tipleri baz alınarak değerlendirmeler yapılmıştır.

Bu araştırmada ölçeğin uygulanma sürecinde katılımcılardan, kimlik bilgilerinin talep edilmesi, uygulanan testin amacıyla ilgili detayların katılımcılara iletilmesi gibi durumların testin tutarlılığını etkileyebileceği düşüncesiyle, testin sadece bir anket olduğu bilgisi verilmiştir. Kişilik testi veya meslek testi olduğuyla ilgili bilgiler verilmemiştir. Kişiler cevaplama sürecinde isim ve kimlikleri ile ilgili bilgi vermek zorunda değildirler. Sadece cinsiyet, çalışılan yer, yaş ve mezuniyet yılı ve mezun olunan okulun bilgileri talep edilmiştir. Yaş faktörü bu çalışmada değerlendirme sürecine dahil edilmemiştir.

Her bir katılımcının Artistik, Geleneksel, Araştırmacı, Gerçekçi, Sosyal, Girişimci kişilik tipinin özelliklerinin puanlamalarına ulaşılmıştır. Değerlerin puanlandırılmalarında “Genel Öğretmen” profili ile alanımız olan “Görsel Sanatlar Öğretmeni” profiline göre değerlendirilmeler yapılmıştır. Daha önce de belirttiğimiz gibi Altı kişilik tipi içerisinde

Genel Öğretmen profili için Geleneksel, Araştırmacı, Sosyal kişilik tipleri puanlamada dikkate alınırken görsel sanatlar öğretmenliğine uygun öğretmen profili için Artistik, Geleneksel, Araştırmacı, Gerçekçi, Sosyal kişilik tipleri puanlamada dikkate alınmıştır.

3.5.Verilerin Analizi

Verilerin analiz kısmında elde edilen değerler birbirinden bağımsız üç yöntem kullanılarak hesaplanmıştır. Analizlerin yapılması için ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik analizi SPSS 26 versiyon kullanılarak, frekans analizi yapılmıştır, güvenilirlik ve geçerlilik için “Cronbah’s Alpha” testi uygulanmıştır. Ölçeğin kapsam geçerliliğinin ölçülebilmesi için “KMO (Kaiser-Meyer-Olkin)” ve “Barlett’s” testleri yapılarak faktör analizine uygunluğu incelenmiştir. Değerlerin normal dağılmadığı görüldüğü için nonparametrik testler yapılmıştır. Çarpıklık ve basıklık değerleri ölçülen değerler normal dağılmayan gruplar için, gruplar arasındaki farklılıklarına anlamlılık düzeyini test edebilmek amacıyla parametrik olmayan test yöntemlerinden biri olan “Kruskal Wallis-H Testi” uygulanarak analiz gerçekleştirilmiştir.

İstatistik verileri netleştirildikten sonra sonuçlardan bağımsız olarak Test Anket uygulamasının sonuçları ile iki farklı ağırlıklandırma yöntemi kullanılmıştır. Hesaplamalarda ilk olarak uzman görüşü yöntemi kullanılmış, TÜİK’te istatistik uzmanı olarak görev yapmakta olan Mesut Ünal beyin istatistik hesaplaması üzerine puanlara ulaşılmıştır. Bu puanlandırmada kriterlerin önem sırası literatürden ulaşılan kişilik özelliklerine göre belirlenmiştir. Verilen ilk Grafik ve Tablolar bu puanlamalara göre oluşturulmuştur.

Derlenen kişilik özelliklerinin Holland’ın kuramında belirtilen altı kişilik tipleri arasında hangi kişiliklerle uyum sağladığı tespit edilmiştir. Tespit edilen kişilikler Genel Öğretmen profili için, üç kişilik tipi olan “Sosyal”, “Araştırmacı” ve “Geleneksel” özellikler ön plana çıkarken, Görsel Sanatlar Öğretmenleri için ise beş kişilik tipi olan “Artistik”, “Sosyal”, “Araştırmacı”, “Gerçekçi”, “Geleneksel” özellikler ön plana çıkmıştır. Bu kişilikler arasında yorumlamalar literatüre bağlı kalarak geliştirilen önem sırasına göre yapılmıştır.

Uygulanan testte çok kriterli bir karar verme süreci söz konusu olduğu için, kriterlerin önem sıraları belirlenirken uzman görüşü benimsenmiştir fakat gruplar arasındaki dağılımın homojen olmaması nedeniyle, tutarlı sonuçlara ulaşılamayacağı düşüncesiyle Normalize Edilmiş Maksimum Değerler Metodu (NMD) ile verilerdeki önem derecesi

grubun kendi içindeki değişkenlere göre tekrar tespit edilmiştir. Yapılan bu tespit sonucunda literatüre bağlı olarak geliştirdiğimiz önem derecesi ve NMD yöntemi ile tespit edilen önem sırası karşılaştırılmıştır.

3.5.1. Verilerin Analizinde Kullanılan İstatistiksel Teknikler

Verilerin analizi için kullanılan İstatistik yöntemleri, ilk yöntem SPSS 26 version kullanılmış ve frekans değeri, “Cronbah’s Alpha, KMO (Kaiser-Meyer-Olkin)” ve “Barlett’s” testleri, “Kruskal Wallis-H” testi, ikinci yöntem uzman görüşü ile ağırlıklandırma yöntemi, üçüncü yöntem ise Normalize Edilmiş Maksimum Değerler Metodu ile ağırlıklandırma yöntemi kullanılmıştır.

NMD yönteminde altı alt boyutun önem derecesi grup bazında değerlendirilmiştir. Dört adımdan oluşan işlem sırası şöyledir:

1. Adım karar matrisini oluşturması,

$$X = \begin{bmatrix} x_{11} & x_{12} & \dots & x_{1n} \\ x_{21} & x_{22} & \dots & x_{2n} \\ \vdots & \vdots & \vdots & \vdots \\ \vdots & \vdots & \vdots & \vdots \\ \vdots & \vdots & \vdots & \vdots \\ x_{m1} & x_{m2} & \dots & x_{mn} \end{bmatrix}$$

- 2.adımda tüm veriler oransal değerlere dönüştürülmesi,

$$X_{ij} = X_j / \sum X$$

- 3.adım, maksimum kriterler belirlenerek normalizasyon matrisi oluşturması, Max (X_{ij}), Ortalama (X_{ij}), Std Sapma S (X_{ij}); Standartlaştırma (Max, Ortalama, Std. Sapma),

- 4.adım, olan son adımda ise, kriter ağırlıkları belirlenerek önem dereceleri hakkında yorum yapılabilmesi ile sonuçlandırılmıştır.

Bu belirleme işleminde normalize edilmiş kriter değerleri toplam normalizasyon değerine oranlanmakta ve ağırlıklar bulunmaktadır. Ağırlıkların bulunmasının ardından kriterler büyükten küçüğe sıralanarak önem düzeyleri tespit edilmektedir.

$$W_{ij} = \text{Normalize Edilmiş Kriter} / \text{Toplam Normalize Edilmiş}$$

Bu yöntem Sosyal Araştırmalar Yöntemi bilim uzmanı olan ve “Bulut İndeksi”ni geliştiren Tevfik Bulut tarafından geliştirilmiştir. Çalışmamızla ilgili kendisi ile birebir iletişime geçilerek ağırlıklandırma yöntemi için görüş alınmıştır. Kendisinin ifadesiyle NMD yöntemi bir ağırlıklandırma yöntemidir. NMD yönteminin kullanım alanları; Sıralama, Seçim, Etkinlik ve Verimlilik ölçümleri (measurements of efficiency and productivity),

performans değerlendirme (performance evaluation), risk tahmini (risk estimation), optimal çözüm gibi karar verme sorunlarında ayırım gözetmeksizin kullanılabilir olduğu bildirilmiştir. Çok Kriterli Karar Verme Metotları'nda karar verme öncesi uygulanan bu yöntem bize karar verme sürecinde ağırlıklı olarak etkin olan kriterin değerini vermektedir (Bulut, 2017, s. 1).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM

4.1. Araştırmanın Birinci Alt Probleme Ait Bulgular

Çalışmanın örneklemini oluşturan 143 gönüllü katılımcının evren-örneklem ilişkisinin güvenilirliği tablolarda belirtilmiştir. Bu veriler IBM SPSS 26 programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Yapılan kişilik testinin güvenilirliği ve kullanılan ölçeğin araştırma için uygun olup olmadığını görülmesi çalışmanın tutarlılığı açısından önemlidir. Aynı zamanda ölçek boyutlarının frekans değerleri, demografik bilgiler cinsiyet ve yapılan iş bakımından farklılıklar sırası ile aşağıdaki tablolarda verilmiştir

4.1.1. Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

Araştırma kapsamında elde edilen veriler çerçevesinde gerçekleştirilen frekans analizi Cinsiyet sonuçları aşağıda Tablo 4.1.'de gösterilmektedir.

Tablo 4.1. *Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler-Cinsiyet*

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kadın	108	75,5	75,5	75,5
Erkek	35	24,4	24,4	100,0
Toplam	143	100,0	100,0	

Katılımcıların cinsiyet dağılımlarına bakıldığında toplamda 143 katılımcının; 108'i kadın, 35'i erkektir. Yüzdeler kısmında ise; %75,5'lik kısım kadınlardan oluşuyorken, %24,4'lük kısım erkeklerden oluşmaktadır. Bu sonuçlar araştırmaya katılanların büyük çoğunluğunun kadın olduğunu göstermektedir.

Yine Tablo 4.2.'de katılımcıların görev dağılımı yüzdelerik değerleri verilmiştir. Gerçekleştirilen frekans analizi sonucunda araştırmaya katılanların Görev dağılımlarının tablodaki görünümü aşağıdaki gibidir

Tablo 4.2. *Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler-Görev*

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Öğrenci	23	16,1	16,1	16,1
Öğretmen	90	62,9	62,9	79,0
Diğer	30	21,0	21,0	100,0
Toplam	143	100,0	100,0	

Katılımcılardan 23 katılımcının öğrenci, 90 katılımcının öğretmen, 30 katılımcının ise diğer grupta yer aldığı görülmektedir. Yüzdeler kısmında ise araştırmaya katılanların %16,1'i öğrenci, %62,9'u öğretmen %21'lik kısmı ise "Diğer" grubundan oluşmaktadır. Bu sonuçlar çerçevesinde araştırmaya katılanların büyük bir çoğunluğunu öğretmen olduğu araştırmanın demografik sonuçlarındandır.

4.1.2. Araştırmada Kullanılan Ölçeğin Boyutlarına Ait Frekans Değerleri

Tablo 4.3'te araştırmadan kullanılan Holland Mesleki İlgi Envanterine ait 6 boyut olan Artistik, Sosyal, Girişimci, Araştırmacı, Geleneksel ve Gerçekçi boyutlarına ait frekans dağılımları görülmektedir.

Tablo 4.3. Ölçek Boyutlarının Frekans Değerleri

	Artistik	Sosyal	Girişimci	Araştırmacı	Geleneksel	Gerçekçi
Değer	143	143	143	143	143	143
Kayıp Değer	0	0	0	0	0	0
Ortalama	2,8601	2,9510	2,4895	2,8531	2,2238	2,8741
Standart	,34806	,21652	,51549	,35520	,50934	,33287
Sapma						

Araştırmaya katılan 143 kişiden elde edilen verilere göre; Artistik boyutuna verilen ortalama cevapların 2,86 olarak "Uygun" şeklindedir. Sosyal boyutuna ait verilen ortalama cevapların ise 2,95 olarak "Uygun" yönünde olduğu, Girişimci boyutuna ait ortalama cevapların ise 2,48 olarak daha çok "Ne Uygun Ne Uygun Değil" yönünde olduğu gözlemlenmektedir. Araştırmanın diğer boyutunu oluşturan Araştırmacı boyutuna ait ortalama cevapların 2,85 olarak uygun yönünde olduğu gözlemlenirken Geleneksel boyutuna ait verilen ortalama cevapların 2,22 değerinde "Ne Uygun Ne Uygun Değil" şeklinde olduğu belirlenerek araştırmanın diğer boyutunu oluşturan gerçekçi boyutunun ise 2,87 değeri ile "Uygun"a daha yakın olduğu görülmektedir.

4.1.3. Araştırmada Kullanılan Ölçeğin Güvenilirlik ve Geçerlilik Analizi

Bu bölümde bir ölçeğin maddeleri arasındaki iç tutarlılık ve güvenilirliğinin ölçülmesi amaçlanmaktadır. Artistik, Sosyal, Gerçekçi, Geleneksel, Araştırmacı ve Girişimci olmak üzere 6 boyuttan ve 90 maddeden oluşan HMİE'nin iç tutarlılık ve güvenilirliğini

ölçmek için alfa katsayısı kullanılmıştır. Kullanılan HMİE'nin güvenilirliği "Cronbach's Alpha" testi uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin güvenilir olup olmadığına bakılırken buna "Cronbach's Alpha" katsayı değerinin yorumlanması suretiyle karar verilmektedir. "Cronbach's Alpha" değeri ise, 0-1 arasında değerler almaktadır. Bu çerçevede bir ölçeğin "Cronbach's Alpha" değerine bakılarak belirlenen güvenilirlik değerleri;

- $0,00 \leq \alpha < 0,5$ ise ölçek güvenilir değildir,
- $0,5 \leq \alpha < 0,6$ ise ölçek düşük güvenilirliktedir,
- $0,6 \leq \alpha < 0,7$ ise ölçek oldukça güvenilirdir,
- $0,7 \leq \alpha < 0,9$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir,
- $\alpha > 0,9$ ise çok yüksek derecede güvenilirlik şeklinde ölçeğin güvenilirliği

yorumlanmaktadır (Güriş ve Astar, 2019, s. 306).

Tablo 4.4. *Holland Mesleki İlgi Envanterinin Güvenilirlik Analizi*

Cronbach's Alpha	Standardize Edilmiş Cronbach's Alpha
,727	,754

Analizde kullanılan ölçeğin güvenilirlik analizi Tablo 4.4.'te gösterilmektedir. Analiz sonucunda "Cronbach's Alpha" değeri 0,727 olarak belirlenmiştir. Belirlenen bu değerlin 0,7'nin üzerinde bir değer olması sebebiyle bu ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu kabul edilmektedir.

Ölçeğin güvenilirliğinin test edilmesi için "Cronbach's Alpha" değerinin yanı sıra toplam madde-puan korelasyon değerlerinin de incelenmesi gerekmektedir. Madde toplam korelasyonu, ölçekte yer alan ifadeler arasındaki ilişkiyi belirtmektedir. Bu değer ise, her bir ifade için **en az 0,30** ve daha fazla olması beklenmektedir. Toplam-madde puan korelasyon değerleri ölçekteki her bir ifade çıkarıldığı zaman güvenilirliğinin ne kadar düşeceğini göstermektedir. Tablo 4.5.'te Holland Mesleki İlgi Ölçeğine ait toplam-madde puan korelasyon değerleri belirtilmektedir.

Tablo 4.5. *Holland Mesleki İlgi Envanteri Madde Puan Değerleri*

	Öge Silindiğinde Madde Ortalaması	Öge Silindiğinde Ölçek Varyans	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonu	Kare Çoklu Korelasyon	Öge Silinmesinde Sonucunda Cronbach's Alpha
Artistik	13,3916	1,789	,481	,321	,685
Sosyal	13,3007	2,029	,459	,300	,706
Girişimci	13,7622	1,450	,518	,364	,677
Araştırmacı	13,3986	1,833	,415	,277	,702
Geleneksel	14,0280	1,506	,474	,357	,693
Gerçekçi	13,3776	1,758	,555	,383	,667

Tablo 4.5.'te belirtilen toplam-madde puan korelasyon değerlerine göre ölçeğin güvenilir aralıkta olması sebebiyle analizde kullanılan ölçekten herhangi bir madde çıkarımı yapılmamıştır. Cronbach's Alpha değeri 0,727 olduğu için madde çıkarımına gidilmemiştir. Eğer burada bu değerden daha büyük bir değer olsaydı ancak o zaman güvenilirliğini arttırmak için madde çıkarımına gidilebilirdi. Bu sebeple herhangi bir madde çıkarımı yapılmamıştır.

Araştırmada kullanılan ölçeğin güvenilirliğini belirlemiş olmak ölçeğin kabul edilebilmesi için tek başına yeterli bir unsur değildir. Ayrıca araştırmada kullanılan ölçeğin belirlenen amaç doğrultusunda ölçülmek istenen değişkeni doğru ölçüp ölçmediğine de geçerlilik yöntemi kullanılarak tespit edilmektedir. Ölçek geçerliliği için ise literatürde sıklıkla kapsam ve yapı geçerliliği kullanılmaktadır. Bu sebeple araştırmada kullanılan Holland Mesleki İlgi Ölçeğine ait kapsam geçerliliğinin belirlenebilmesi amacıyla uzman görüşlerine başvurulmuş, yapı geçerliliği için ise KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) ve Bartlett's testleri yapılarak faktör analizine uygunluğu incelenmiştir. Aşağıda verilen Tablo 4.6, KMO ve Bartlett's testi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 4.6. *Holland Mesleki İlgi Ölçeği KMO ve Bartlett's Küresellik Testi*

KMO Örneklem Yeterliliği		,746
Bartlett's Küresellik Testi	Yaklaşık Ki Değeri	201,728
	Serbestlik Derecesi	15
	Anlamlılık Düzeyi	,000

Tablo 4.6'da araştırmada kullanılan Holland Mesleki İlgi Ölçeğine ait gerçekleştirilen KMO ve Bartlett's Küresellik Testi sonuçlarını göstermektedir. HMİE'e ait belirlenen KMO değeri 0,746 ile istenen seviye olan **0,5'in üzerinde** ve Bartlett's Küresellik Testinin kuyruk aralığının ise 0,000 önem derecesi ile anlamlı olduğu görülmektedir.

4.1.4. Tanımlayıcı İstatistikler

Tablo 4.7. Ölçek Boyutları Normallik Analizi Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

		İstatistik	Std. Hata
Artistik	Ortalama	2,8601	,02911
	Standart Sapma	,34806	
	Çarpıklık	-2,099	,203
	Basıklık	2,439	,403
Sosyal	Ortalama	2,9510	,01811
	Standart Sapma	,21652	
	Çarpıklık	-4,225	,203
	Basıklık	16,078	,403
Girişimci	Ortalama	2,4895	,04311
	Standart Sapma	,51549	
	Çarpıklık	-,114	,203
	Basıklık	-1,627	,403
Araştırmacı	Ortalama	2,8531	,02970
	Standart Sapma	,35520	
	Çarpıklık	-2,017	,203
	Basıklık	2,096	,403
Geleneksel	Ortalama	2,2238	,04259
	Standart Sapma	,50934	
	Çarpıklık	,306	,203
	Basıklık	-,063	,403
Gerçekçi	Ortalama	2,8741	,02784
	Standart Sapma	,33287	
	Çarpıklık	-2,280	,203
	Basıklık	3,242	,403

Bu bölümde araştırmada kullanılan ölçekte verilerin normal dağılıma uygun olup olmadığının belirlenmesi amacıyla boyutların çarpıklık (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) değerleri incelenmektedir. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ile +2 arasında değerler aldığı verilerin normal dağıldığı varsayılmaktadır. Gerçekleştirilen analiz sonucunda verilerin normal dağılmadığı gözlemlenmiştir.

4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine Ait Bulgular

Birinci alt problemin bulguları için tespit yapılırken, literatürde yazılan Görsel Sanatlar ve bu alanın dışında yer alan Öğretmenlerin kişilik özellikleri, Holland'ın kişilik tipleri baz alınarak değerlendirmeye alınmıştır. Diğer bütün alt problem soruları da bu yöntem kullanılarak cevaplandırılmıştır.

“Öğrenci” grup, “Öğretmen” grup ve “Diğer” grup olarak adlandırılan gruplarda söz konusu altı kişilik tipi olan Artistik, Sosyal, Gerçekçi, Geleneksel, Araştırmacı ve Girişimci

kişiliklerin yüzdelerle dağılımının durumu Tablolarda verilmektedir. Bu dağılım “Öğrenci”, “Öğretmen” ve “Diğer” grubunun Holland kuramına göre kişilik tipleri bakımından durumlarını görme imkânı sağlar.

Bu veriler sayesinde kişilik tiplerinin içinde Holland’ın kuramına göre ifade edilen ve her kişinin taşıdığı kişilik özellikleri puanlamaları ile Genel Öğretmen ve Görsel Sanatlar Öğretmen kişilik özelliğine uygun olan öğrencileri görmemiz mümkün olacaktır.

Genel Öğretmen kişilik bileşenleriyle Görsel Sanatlar Öğretmenlik kişilik bileşenleri için uzman görüşü alınarak Sosyal, Araştırmacı, Geleneksel Kişilik Tipleri Genel Öğretmenlik için, Artistik, Sosyal, Araştırmacı, Gerçekçi, Geleneksel özelliklerde Görsel Sanatlar Öğretmenleri için belirlenmiştir.

Kişilerin Öğretmenlik ve Görsel Sanatlar öğretmenliği kişilik tiplerini yansıtmama durumunun belirli bir ölçüde görülebileceği düşünülmektedir. Tablo 4.8.de yüzdelerle değerleri verilen kişilik tipleri 23 öğrencinin kendi içlerindeki dağılımlarına göre değerlendirmeye alınmıştır.

Tablo 4.8. “Öğrenci” grubunun Holland Meslek Testine göre 6 kişilik tipi için almış oldukları puanların yüzdelerle dağılımları

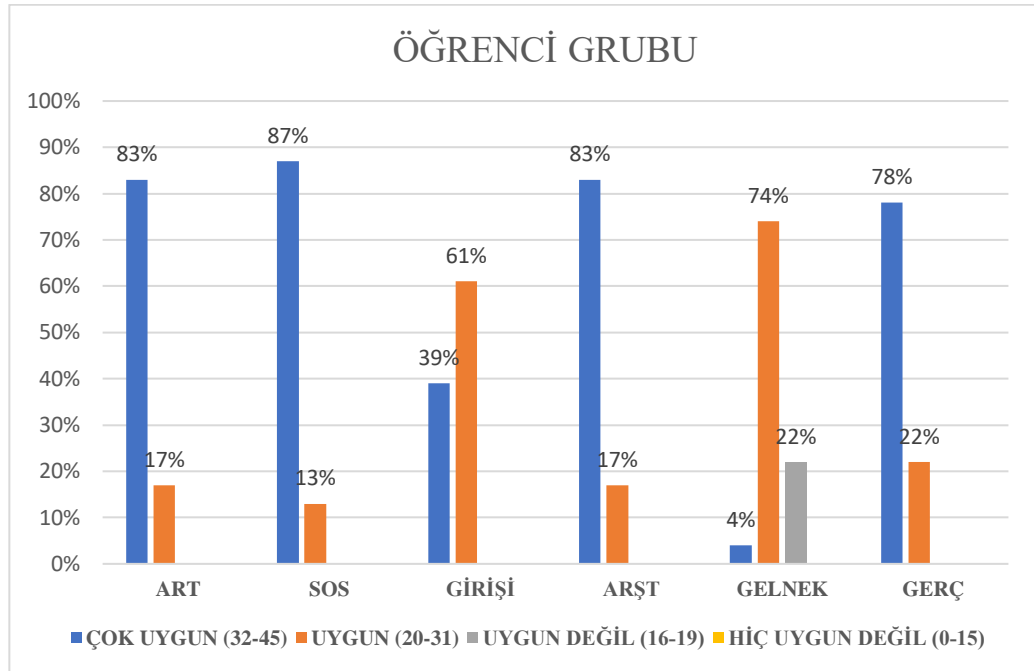
Alt Boyutlar	Çok Uygun (32-45)	Uygun (20-31)	Uygun Değil (16-19)	Hiç Uygun Değil (0-15)
Artistik	%83	%17	0	0
Sosyal	%87	%13	0	0
Girişimci	%39	%61	0	0
Araştırmacı	%83	%17	0	0
Geleneksel	%4	%74	%22	0
Gerçekçi	%78	%22	0	0

Öğrenci katılımcıların Holland Kuramına göre altı alt boyutta almış oldukları değerlerin referans aralıkları bu değerlere göre Öğrenci grubunun %83’ü Artistik kişilik tipinden Çok Uygun değer almış, %17’si aynı kişilik tipinden Uygun değer almıştır.

Sosyal kişilik tipinden ise Öğrenci grubunun %87’si Çok Uygun değer alırken %13’ü Uygun değer almıştır. Araştırmacı kişilik tipinden katılımcıların %83’ü Çok Uygun, %17’si Uygun değer almıştır. Girişimci kişilik tipinden öğrenci olan katılımcıların %39’u Çok Uygun değer almıştır ve aynı katılımcıların %61’inin Uygun değer aldığı görülmektedir. Gerçekçi kişilik tipinden öğrenciliği devam eden katılımcıların %78’i Çok Uygun puan alırken %22’si ise Uygun değer almışlardır. Geleneksel olarak tanımlanan kişilik tipinde ise

durum çok farklı tespit edilmiştir. Öğrenci katılımcıların %4'ü Çok Uygun değer alırken %74'ü Uygun değer aralığındadır, katılımcıların %22'sinin ise Uygun Değil değer aralığında olduğu görülmektedir.

Öğrenci grubunun çoğunluklu olarak Artistik, Sosyal, Gerçekçi ve Araştırmacı kişilik tiplerinden almış oldukları puan aralığının Çok Uygun olduğu görülmektedir.

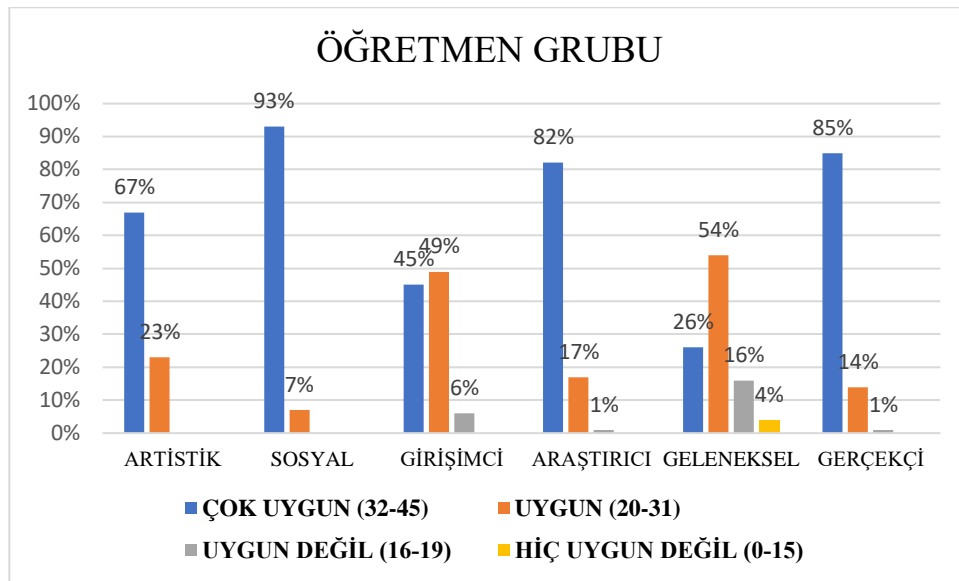


Şekil 4.1. Öğrencilerin Holland Kuramına göre altı kişilik tipinde almış oldukları puanların yüzdeler dağılım grafiği

Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı bölümünden mezun olup kamu ve özel kurumlarda Öğretmenlik mesleğini yapan 90 kişinin Artistik, Sosyal, Geleneksel, Girişimci, Araştırmacı, Gerçekçi kişilik özelliklerine göre almış oldukları puanların yüzdeler dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir. Verilerin var olan seçim yönteminde, “Kişilik” faktörü dikkate alınarak uygulanan bir seçme yöntemi için değer taşıdığı düşünülmektedir.

Tablo 4.9. “Öğretmen” grubun Holland Mesleki İlgı Envanterine göre almış oldukları puanların yüzdelerik dağılımları

Alt Boyutlar	Çok Uygun (32-45)	Uygun (20-31)	Uygun Değil (16-19)	Hiç Uygun Değil (0-15)
Artistik	%67	%23	0	0
Sosyal	%93	%7	0	0
Girişimci	%45	%49	%6	0
Araştırıcı	%82	%17	%1	0
Geleneksel	%26	%54	%16	%4
Gerçekçi	%85	%14	%1	0



Şekil 4.2. Öğretmen grubunun Holland Kuramına göre altı kişilik tipinde almış oldukları puanların yüzdelerik dağılımları

Dördüncü alt problemde, bu çalışmanın bulguları doğrultusunda “Diğer” grubu olarak adlandırılan ve başka işlerde çalışanların hangi meslek gruplarına yatkın oldukları, mezun oldukları bölümün aksine başka işlere yönelmelerinde seçim yönteminde yaşanan eksiklerin etkisi görülmekte midir? Sorularının cevaplanması mümkün olacaktır. Öğretmen adaylarının kişilik özelliklerinin dikkate alınması durumunda “Diğer” grubunun kişilik özellikleri durumunu görmüş olacağız. Bu veriler seçim yönteminin eksiklikleri için önem arz etmektedir.

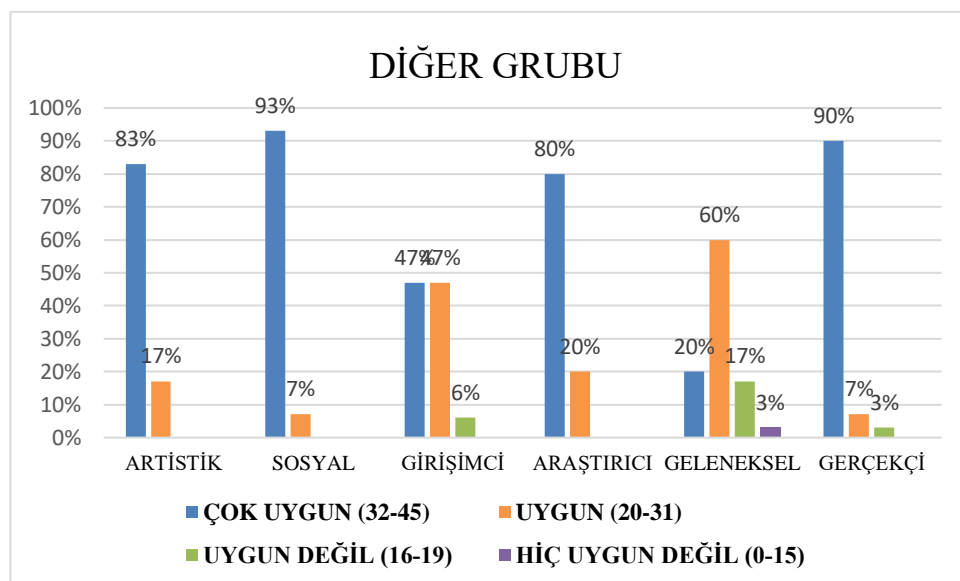
Öğretmenlik mesleği için kişilik bakımından uygun olabilecek bireylerin, kişilik özelliğini değerlendirmeden yapılan bir seçim yönteminde gözden kaçırılabilceği durumu için bu maddenin sonuçları önem arz eder.

Diğer grubunun HMİE'ne göre altı kişilik tipinden almış oldukları puanların yüzdeler değeri Artistik kişilik özelliği için %83 ÇU, %17 U; Sosyal kişilik özelliği için %93 ÇU ve %7 U oranında; Girişimci kişilik özelliği için %47 ÇU, %47 U ve %6 U puanlar almışlardır.

Tablo 4.10. "Diğer" grubun Holland Mesleki İlgi Envanterine göre almış oldukları puanların yüzdeler dağılımları

Alt Boyutlar	Çok Uygun (32-45)	Uygun (20-31)	Uygun Değil (16-19)	Hiç Uygun Değil (0-15)
Artistik	%83	%17	0	0
Sosyal	%93	%7	0	0
Girişimci	%47	%47	6	0
Araştırmacı	%80	%20	0	0
Geleneksel	%20	%60	%17	%3
Gerçekçi	%90	%7	%3	0

Bununla birlikte Araştırmacı kişilik tipinden %80 oranında ÇU, %20 oranında da U değeri aldığı görülmüştür. Diğer grubunun Geleneksel kişilik tipinden almış oldukları değerlerin yüzdeler dağılımı %20 ÇU, %60 U, %17 UD, %3 HUD'dir. Gerçekçi kişilik özelliğinden %90'nın ÇU değeri aldığı ve %7'nin U değeri aldığı %3'ünde UD değeri aldığı görülmüştür. Diğer grubunun kişilik özelliklerinden Artistik, Sosyal, Gerçekçi, Araştırmacı ve Geleneksel özelliklerden almış oldukları puan yüzdelerinin ÇU değerlerinin yüksek çıkması dikkat çekicidir.



Şekil 4.3. Diğer Grubunun altı kişilik tipine göre yüzdeler dağılımları

4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine Ait Bulgular

Araştırmamızda 143 katılımcı arasında, Holland'ın kuramına göre belirtilen kişilik tiplerindeki durumu, cinsiyet faktörünün kişilikler üzerindeki etkisini ve seçilen mesleklerdeki durumun belirli ölçülerle gözlemlenmesine imkân sunabilir. Toplumsal olarak öğretmenlik mesleğinin ve Görsel Sanatlar Öğretmenliği mesleğinin, kadınlar için daha uygun olduğu görüşüne göre, uygulanan HMİE'nin verileri bu durumun gözlemlenmesi için imkân sunacaktır. 108 Kadın Katılımcının Tablo 4.11.'de HMİE'ne göre almış olduğu puanların yüzdelik değerleri verilmiştir.

Tablo 4.11. *Holland Mesleki İlgi Envanterine göre "KADIN" katılımcıların altı kişilik tipine göre yüzdelik dağılımları*

Alt Boyutlar	Çok Uygun (32-45)	Uygun 20-31)	Uygun Değil (16-19)	Hiç Uygun Değil (0-15)
Artistik	%81	%19	0	0
Sosyal	%94	%6	0	0
Girişimci	%44	%51	%5	0
Araştırmacı	%84	%16	0	0
Geleneksel	%66	%18	%12	%4
Gerçekçi	%82	%17	%1	0

Kadınların %81'i Artistik kişilik tipinden "Çok Uygun" değer almışken yine "Kadın" katılımcıların %19'u "Uygun" değer almıştır. Bu değerlendirmede kadınların yüksek oranda Artistik kişilik özelliği göstermekte oldukları görülmektedir. Yapılan bu çalışmada ÖSYM ve Yetenek sınavına girmiş olan kadın katılımcıların yüksek oranda Artistik özellik taşıdığı düşünülmektedir.

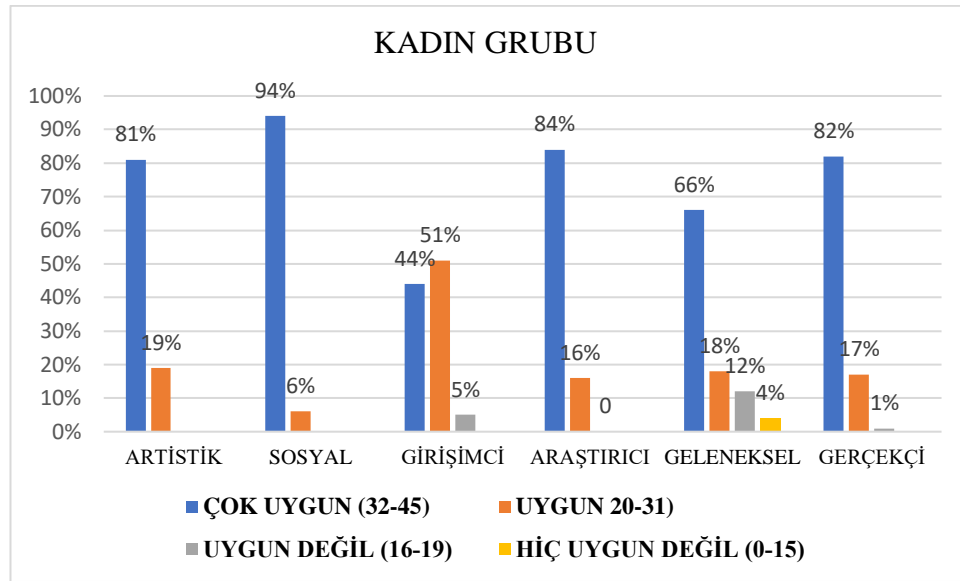
Kadınların %94'ünün Sosyal kişilik tipinden "Çok Uygun" değer aldıkları görülmektedir ve bu katılımcıların %6'sı "Uygun" değer almıştır. Diğer "Uygun Değil" ve "Hiç Uygun Değil" değer aralıklarında hiç puan alan katılımcı görülmemektedir. Aynı zamanda Artistik özelliği ölçen değerlendirmede de Kadın katılımcılarda "Uygun Değil" ve "Hiç Uygun Değil" değer aralıklarında puan almadıkları görülmektedir.

Bu değerlendirmede Kadın katılımcıların yüksek oranda Artistik ve Sosyal özellikleri "Çok Uygun" puan aralığında olduğu görülmektedir.

Diğer kişilik tiplerinde değer aralıkları Girişimci kişilik tipinde %44'ü Çok Uygun puan aralığında iken, %51'i Uygun değer aralığındadır ve yine Kadın katılımcıların %5'i Uygun Değil değer aralığında puan almıştır. Hiç Uygun Değil değer aralığında puan alan olmamıştır. Geleneksel kişilik tipinde Kadınların %66'sı "Çok Uygun", %18' Uygun değer

aralığında, %12'si Uygun Değil değer aralığında ve %4'ü ise Hiç Uygun Değil değer aralığında puan almıştır.

Gerçekçi kişilik tipi için Kadın katılımcıların %82'si “Çok Uygun”, %17'si Uygun, %1'i Uygun Değil değer aralıklarında puan aldığı görülmektedir. Bu değerlere göre bütün katılımcıların %76'sını oluşturan Kadın katılımcılar, altı kişilik tipine göre Artistik, Sosyal, Gerçekçi, Araştırmacı kişiliklerden %80'in üzerinde katılımcının Çok Uygun puan aldığı ve Geleneksel kişilik tipinden de %66'sının Çok Uygun puan aldığı tespit edilmiştir.



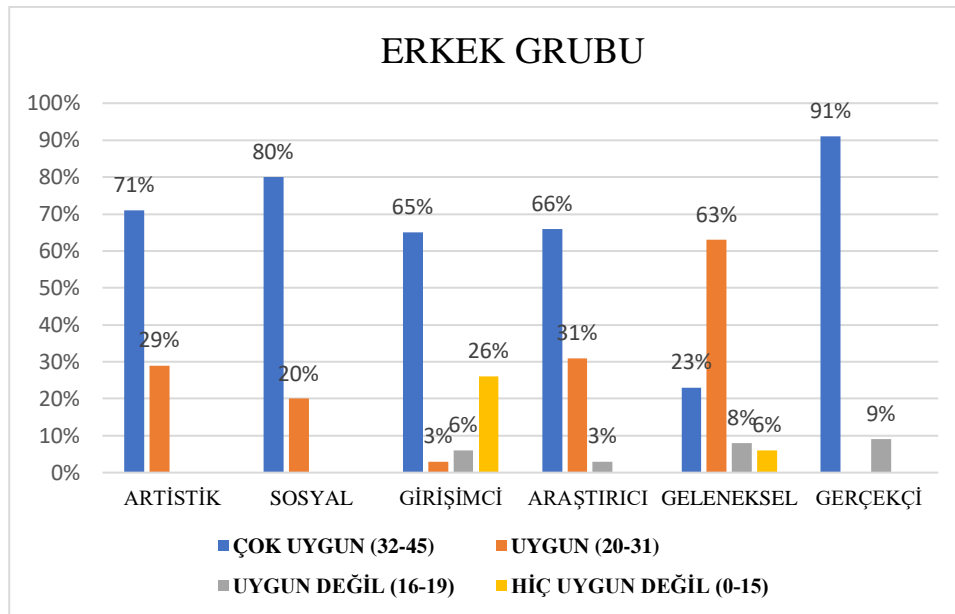
Şekil 4.4. Kadın grubu altı kişilik tipine göre yüzdeler dağılımları

Erkek olan katılımcıların HMİE'ne göre belirtilen kişilik tiplerindeki durumu, cinsiyet faktörünün kişilikler üzerindeki etkisini ve seçilen mesleklerdeki durumunu görme imkânı sunacaktır. Toplumsal olarak Öğretmenlik mesleğinin ve hatta Görsel Sanatlar Öğretmenliği mesleğinin, kadınlar için daha uygun olduğu görüşüne göre, uygulamış olduğumuz kişilik testinin verileri bu durumun gözlemlenmesi için fırsat niteliğindedir. Erkek olan katılımcılar arasında Holland'ın altı kişilik tipi içerisinde belirtilen kişiliklerin puanları ve yüzdeler dağılımı tablo ve grafik olarak aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.12. “Erkek” grubunun Holland Mesleki İlgi Envanterine göre almış oldukları puanların yüzdelik dağılımları

Alt Boyutlar	Çok Uygun (32-45)	Uygun (20-31)	Uygun (16-19)	Değil	Hiç Değil (0-15)	Uygun
Artistik	%71	%29	0			0
Sosyal	%80	%20	0			0
Girişimci	%65	%3	%6			%26
Araştırmacı	%66	%31	%3			0
Geleneksel	%23	%63	%8			%6
Gerçekçi	%91	0	%9			0

Erkek Grubunun %71 Artistik kişilikten ÇU, %29’ U değerler almışlardır. Sosyal kişilik tipinden Erkek grubunun %80’i ÇU puan alırken, %20 U değer almıştır. Erkek grubunun %65 Girişimci kişilik tipinden ÇU değer aralığında puan alırken, %32’nin U değer aldığı görülmüştür. Araştırmacı kişilik tipinden %66 oranında ÇU değer alan Erkek grubu, %31 oranında U değer almış ve %3 oranında da UD değerlerini almıştır.



Şekil 4.5. Erkek grubunun Holland Mesleki İlgi Envanterine göre almış oldukları puanların yüzdelik dağılımları

Geleneksel Kişilik tipinden %63 oranında U değer alan erkek grubu, %23 Oranında da ÇU değer almıştır ve %8 UD, %6 ise HUD değer aldığı görülmüştür.

Gerçekçi özelliklerde ise erkek grubu %91 oranında ÇU, %9 oranında ise UD değeri almıştır.

4.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine Ait Bulgular

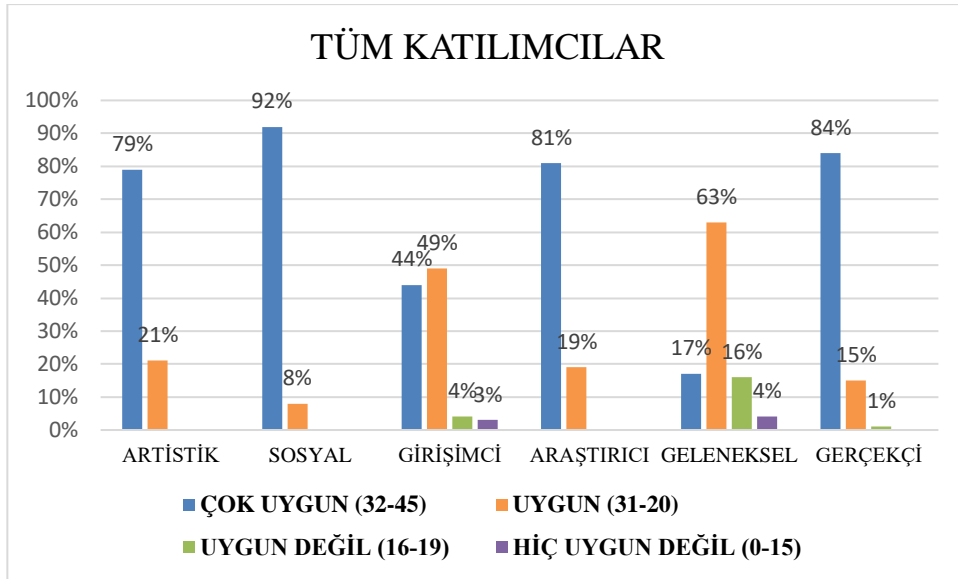
Araştırmamıza gönüllü katılan 143 kişinin Holland'ın kuramına göre belirtilmiş olan altı kişilik tipinin puanları ve yüzdeler dağılımları aşağıdaki tabloda verilmiştir. Bu veriler örneklem grubunu oluşturan tüm katılımcıların Holland'ın meslek kuramına göre belirtilen altı kişilik tipine olan yatkınlıklarının dağılımlarını gözleme imkânı sunacaktır.

Gönüllü katılımcı olan 143 kişinin her birinin ortak olan özellikleri ÖSYM+Yetenek Sınavına girip, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalında ya okuyor olmaları ya da bu alandan mezun olmalarıdır. Tüm katılımcıların 90 kişisi öğretmenlik mesleği ile ilgilenmekte 23 kişisi hala öğrenci durumunda, 30 kişisi mezun durumda fakat bu meslekte çalışmamaktadır. Katılımcıların 108 kişisi “Kadın”, 35 katılımcısı ise “Erkek” tir.

Tablo 4.13. “Tüm” katılımcıların Holland Mesleki İlgi Envanterine göre almış oldukları puanların yüzdeler dağılımları”

Alt Boyutlar	Çok Uygun (32-45)	Uygun (31-20)	Uygun Değil (16-19)	Hiç Uygun Değil (0-15)
Artistik	%79	%21	0	0
Sosyal	%92	%8	0	0
Girişimci	%44	%49	%4	%3
Araştırmacı	%81	%19	0	0
Geleneksel	%17	%63	%16	%4
Gerçekçi	%84	%15	%1	0

Tüm katılımcıların altı kişilik tipi bakımından almış oldukları puanlandırmalarda katılımcılar Artistik kişilik tipinden %79 ÇU değer aralığında, %21 U değer aralığında olduğu tespit edilmiştir. Sosyal kişilik tipinden katılımcılar ise %92 ÇU, %8 U değer aralığındadır. Tüm katılımcılar Girişimci kişilik tipinden, %44 ÇU değer aralığı, %49 U değer aralığında, %4UD, %3 HUD değer aralığında puan almıştır. Araştırmacı kişilik tipinden katılımcılar %81 ÇU, %19 U Değer aralığında puan almışlardır. Geleneksel kişilik tipinden katılımcılar %17 ÇU, %63 U, %16 UD, %4 HUD değer aralığında puan almışlardır Gerçekçi kişilik tipinden tüm katılımcılar %84 ÇU, %15 U, %1 UD değer aralığında puan almışlardır.



Şekil 4.6. Tüm Katılımcıların altı kişilik tipine göre yüzdelik dağılım durumu

Tüm katılımcıların Holland'ın kuramına göre altı kişilik tipi bakımından almış oldukları puanların yüzde değerlerinde en yüksek puanları sırası ile katılımcıların %92'si SOSYAL kişilik tipinden %84'ü Gerçekçi kişilik tipinden, %81'i Araştırmacı kişilik tipinden, %79'u Artistik kişilik tipinden ÇU puan almıştır.

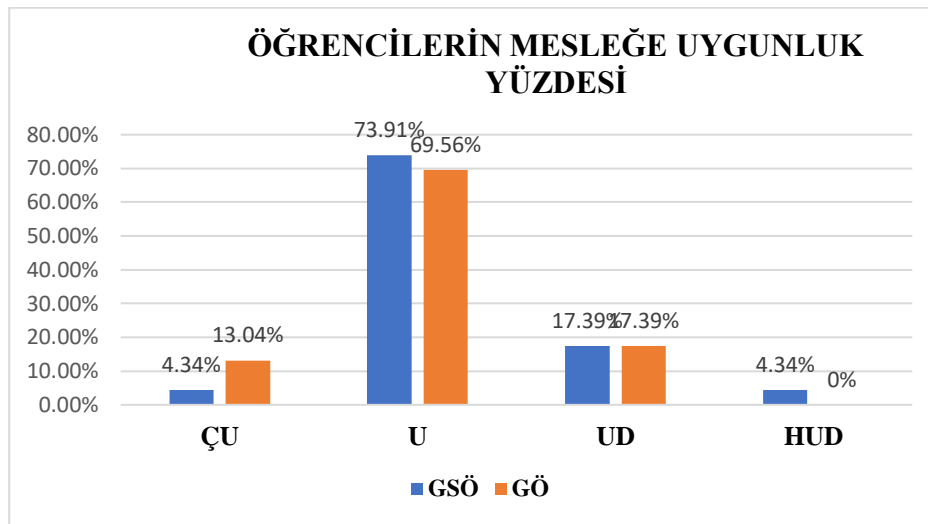
4.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine Ait Bulgular

Holland'ın kuramına göre tespit ettiğimiz altı farklı kişilik tipi puanları, Görsel Sanatlar Öğretmenliği bölümlerine alınan ve halen öğrencilikleri devam eden katılımcıların, ÖSYM sınavına ek olarak gerçekleştirilen iki aşamalı yetenek sınavlarından sonra, Görsel Sanatlar Öğretmeni olmaya uygun olan kişilik özelliklerinin belirlenebileceği düşünülmektedir.

Kullanılan yöntemde sadece Görsel Sanatlar Öğretmenliği bölümü için değil aynı zamanda Genel Öğretmen adayları içinde fikir verebilecek verilere ulaşılmıştır. Adayların Görsel Sanatlar Öğretmenliği mesleğine olan uygunluk ve Genel Öğretmenlik mesleğine olan uygunluk durumları için HMİE'nin alt boyutlarındaki altı kişilik tipinde, uzman görüşü alınarak oluşturulan önem sırasına göre belirlenen hesaplamaların tabloları aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.14. "Öğrenci" grup GÖ ve GSÖ mesleğe uygunluk durumu

Meslek	Çok Uygun	Uygun	Uygun Değil	Hiç Uygun Değil
Gsö Mesleğe Uygunluk Yüzdesi	%4,34	%73,91	%17,39	%4,34
Gö Mesleğe Uygunluk Yüzdesi	%13,04	%69,56	%17,39	%0



Şekil 4.7. Öğrenci grubunun mesleğe uygunluk yüzdesi

Puanlamalarda Görsel Sanatlar Öğretmenliği için Öğrenci grubunun %4,34'ünün ÇU puan aldığı, %73,91'inin U puan aldığı, %17,39'unun UD puan aralığında %4,34'ünün ise HUD puan aralığında olduğu görülmüştür. Bu değerlendirmeler kriterlerin ağırlık düzeylerindeki değişime göre değişir. Genel Öğretmenlik için mesleğe olan uygunluk durumu puanları ise %13,04'ünün ÇU, %69,56'sının U, %17,39 UD puan aralıklarında olduğu tespit edilmiştir. Öğrenci grubunun dikkat çekici bir biçimde Görsel Sanatlar Öğretmenliğine göre Genel Öğretmenlik özelliğine daha yakın özellikler gösterdiği söylenebilir.

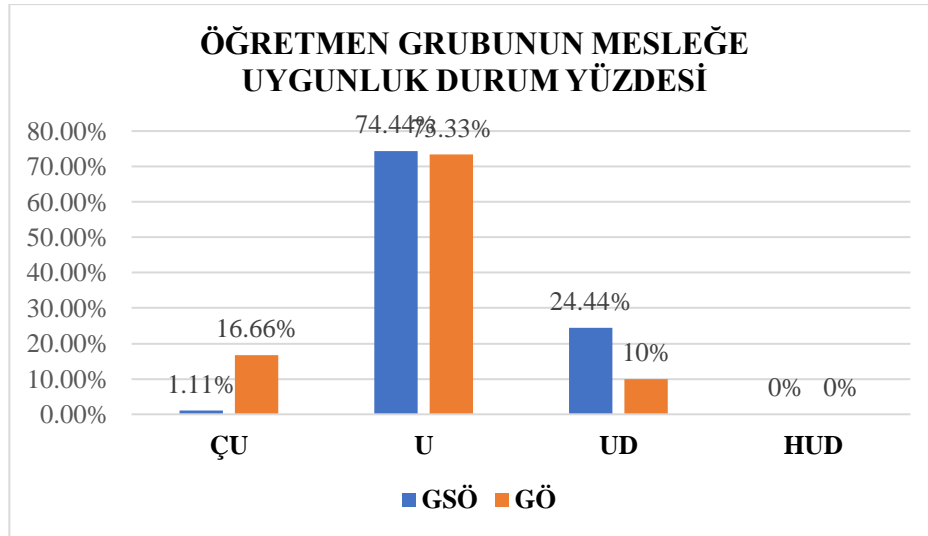
Geleneksel kişilik özelliğinin Genel Öğretmenlik profili için önem derecesi Görsel Sanatlar Öğretmenliği bölümüne göre daha önemli kabul edilerek ön plana alınmıştır.

Dokuzuncu alt problemin bulguları; Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı'ndan mezun olup öğretmenlik mesleğini MEB ve özel kurumlarda icra edenlerin Genel Öğretmen olma özelliklerini ve Görsel Sanatlar Öğretmeni olma özelliklerini belirli ölçülerde tespit edebilmeyi sağlayacağı düşünülmektedir. Var olan seçim sınavları sonrasında yapılan bu test, Görsel Sanatlar Öğretmenliği bölümünü kazanan ve görev yapanların kişilik faktörü bakımından mesleki yatkınlıkları hakkında fikir sahibi olma imkânı sunacaktır. Böylelikle Görsel Sanatlar öğretmenlerinin her birinin yatkın oldukları meslekler Holland'ın kuramına göre değerlendirilebilir. Yapılan ağırlıklandırma yöntemi ile hem Görsel Sanatlar Öğretmenliğine olan uygunlukları hem de Genel Öğretmen Özelliklerine olan uygunluk durumları hakkında fikir sahibi olunabilir.

Tablo 4.15. "Öğretmen" grup GSÖ-GÖ mesleğe uygunluk durumu yüzdesi

Meslek	Çok Uygun	Uygun	Uygun Değil	Hiç Değil	Uygun
Gsö Mesleğe Uygunluk Durumu	%1,11	%74,44	%24,44		%0
Gö Mesleğe Uygunluk Durumu	%16,66	%73,33	%10		%0

Yukarıdaki tabloda 90 kişi olan Öğretmen grubunun mesleğe olan uygunluk durumu görülmektedir. Bu tablodaki verilere göre GSÖ için Öğretmen grubunun %1,11'i ÇU değer alırken, %74,44'ünün U değer aldığı tespit edilmiştir. Öğretmen grubunun %24,44'ünün UD değer aralığında puan aldığı görülmüştür. Aynı tabloda GÖ için Öğretmen grubunun %16,66'sının ÇU değer aldığı, %73,33'ün U değer aldığı, %10'un ise UD değer aralığında puan aldığı görülmüştür. Bu verilere göre Öğretmen grubunun %10'unun Genel Öğretmenliğe, %24,44'ünün ise Görsel Sanatlar Öğretmenliğine uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.



Şekil 4.8. Öğretmen grubunun mesleğe uygunluk durumu

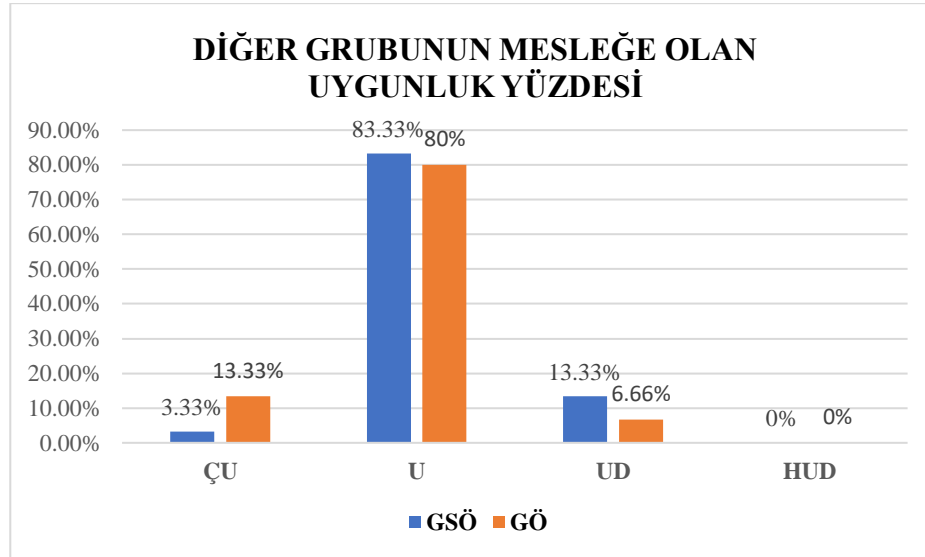
Onuncu alt problemin bulguları bize “Diğer” olarak adlandırdığımız Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı’ndan mezun olmuş fakat öğretmenlik mesleğini icra etmeyip başka işlerle meşgul olan kişilerin Görsel Sanatlar Öğretmenliği ve Genel Öğretmen kişiliği özelliği ve mesleğe uygunluk durumlarının tespitini belirli ölçülerde sağlayacağı düşünülmektedir. Bu tespitin yapılması da var olan seçim sınavı yönteminde öğretmenlik mesleğini, belki atanma şartlarından belki de farklı nedenlerden yapamayan kişilerin kişilikleri ile genel öğretmen kişiliği ve Görsel Sanatlar Öğretmeni kişiliği durumlarını görmemizi sağlayacaktır.

Tablo 4.16. “Diğer” grup GSÖ ve GÖ mesleğe uygunluk yüzdesi

Meslek	Çok Uygun	Uygun	Uygun Değil	Hiç Uygun Değil
Gsö Mesleğe Uygunluk Durumu	%3,33	%83,33	%13,33	%0
Gö Mesleğe Uygunluk Durumu	%13,33	%80	%6,66	%0

Aşağıdaki tabloda “Diğer” olarak tanımlanan ve şu an başka işlere yönelmiş olan katılımcıların ağırlıklandırma yöntemine göre değerlendirilen puanlarına ulaşılmıştır. Bu verilere göre katılımcıların %3,33’ünün ÇU, %83,33’ü U, %13,33’ü ise UD değer aralığında puanları, Görsel Sanatlar Öğretmenliği bölümüne olan uygunluk durumu için tespit

edilmiştir. “Diğer” grubunun Genel Öğretmen profiline olan uygunluk durumu için ise katılımcıların %13,33’ü ÇU, %80’in U değer aldığı görülmektedir. “Diğer” grubunun %6,66’sının UD değer aralığında puan aldığı görülmüştür. Bu verilere göre “Diğer” grubunun büyük oranda her iki mesleğe de uygun özellikler gösterdiği söylenebilir.



Şekil 4.9. Diğer grubunun mesleğe uygunluk durumu

4.6. Araştırmanın Altıncı Alt Probleme Ait Bulgular

Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalından mezun olan Öğrenci, Öğretmen ve “Diğer” grupları içinde Kadın ve Erkek olan katılımcıların Görsel Sanatlar Öğretmeni ve Genel Öğretmen mesleğine olan uygunluk durumları ile cinsiyet arasındaki ilgiyi görmemiz, çalışmamızın giriş bölümünde de ifade edildiği gibi, meslek seçiminde cinsiyetin ve yönlendirmelerin etkisini gözlemlenebilir.

Holland’ın kuramına göre Genel ve Görsel Sanatlar Öğretmenliği kişilik tiplerinin Kadın olan katılımcılar için durumu aşağıdaki tabloda verilmiştir.

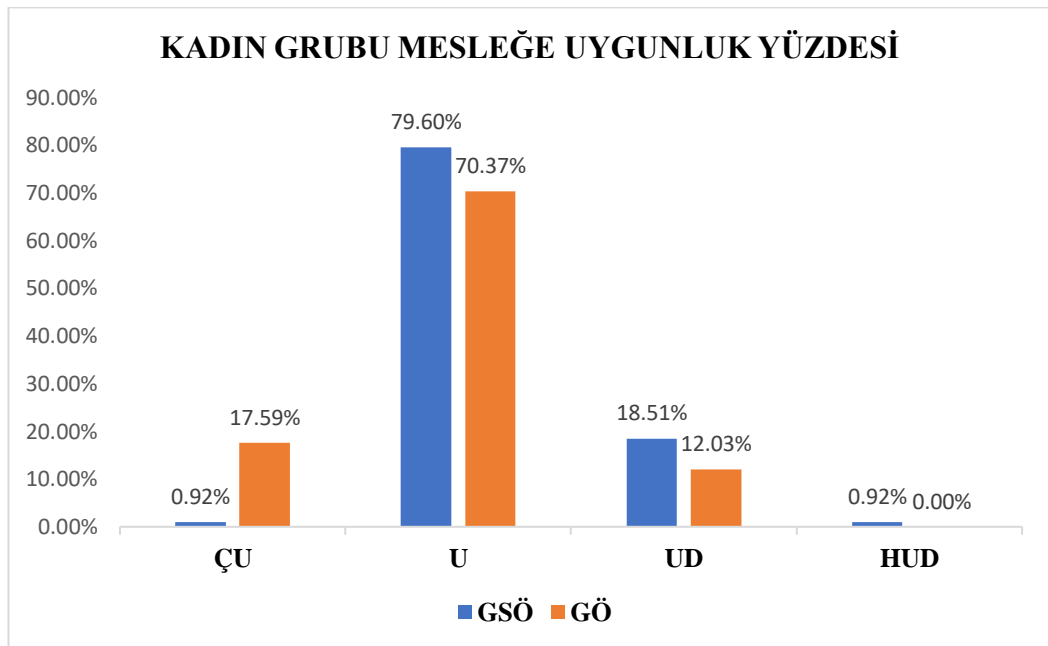
143 Katılımcının 108 kişisi “Kadın”dır. Bu verilere göre tüm katılımcıların %75,52’sinin Kadın olduğu görülmektedir. Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin ortalamasının üzerinde kadınlardan oluştuğu söylenebilir.

Kadın katılımcıların %0,92’sinin GSÖ için ÇU değer aldığı, %79,60’nın U değer aldığı, %18,51’nin UD değer aralığında puan aldığı ve %0,92’sinin HUD değer aralığında puan aldığı görülmektedir.

Tablo 4.17. "Kadın" grubunun GSÖ ve GÖ mesleğe uygunluk durumu

Meslek	Çok Uygun	Uygun	Uygun Değil	Hiç Uygun Değil
Gsö Mesleğe Uygunluk Durumu	%0,92	%79,60	%18,51	%0,92
Gö Mesleğe Uygunluk Durumu	%17,59	%70,37	%12,03	%0,0

GÖ kişilik profili için Kadın grubunun %17,59'u ÇU, %70,37'si U, %12,3'ü UD değer aralığında puan almıştır. GSÖ'ye göre GÖ alanında kadın katılımcıların mesleğe daha uygun özellikler taşıdıkları görülmektedir. Göz ardı edilemeyecek bir oranda olan %18,50'sinin GSÖ için UD değer aralığında olması dikkat çekicidir. Kadın grubunun GSÖ mesleğine HUD değer aralığında olan %0,92'lik bir bölümü de dikkat çekmektedir.



Şekil 4.10. Kadın grubu mesleğe uygunluk yüzdesi

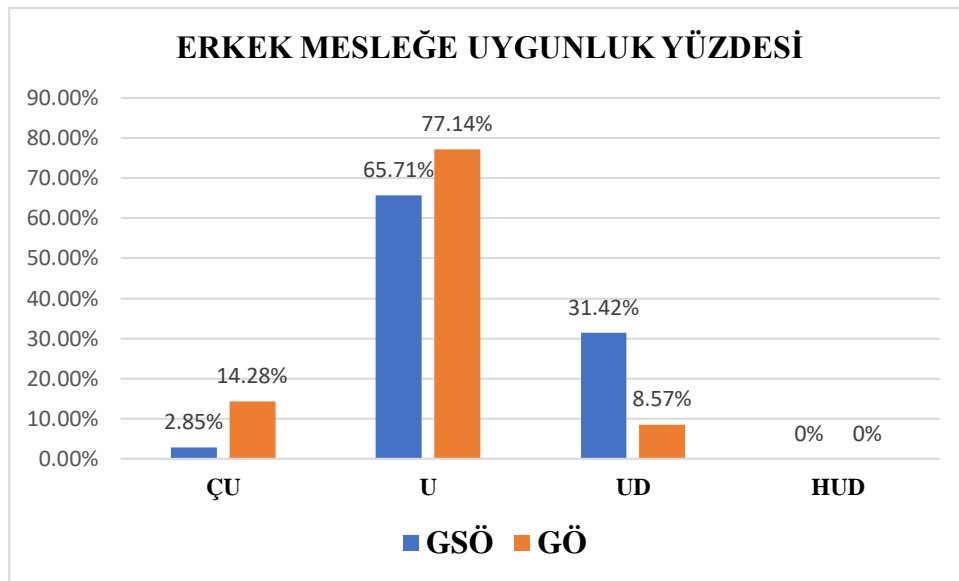
Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalından mezun, Tüm Katılımcılar içinde ERKEK olan adayların Görsel Sanatlar Öğretmeni ve Genel Öğretmen mesleğine olan uygunluk durumları aşağıdaki tabloda verilmiştir. Bu verilerle cinsiyet ve mesleki ilgi arasındaki bağın görülmesine imkân sunar.

Tablo ve Grafiklerdeki verilerde GSÖ alanı için ERKEK grubunun %2,85'inin ÇU değer aralığında olduğu görülmüştür. ERKEK grubunun %65,71'nin U değer aralığında olduğu ve %31,42'sinin UD değer aralığında olduğu tespit edilmiştir.

Aynı tabloda GÖ alanı için ERKEK grubunun %14,28'inin ÇU, %71,14'ünün U değer aralığında, %8,57'sinin UD değer aralığında olduğu görülmektedir.

Tablo 4.18. "ERKEK" grubu mesleğe uygunluk yüzdesi

Meslek	Çok Uygun	Uygun	Uygun Değil	Hiç Uygun Değil
Gsö Mesleğe Uygunluk Durumu	%2,85	%65,71	%31,42	%0
Gö Mesleğe Uygunluk Durumu	%14,28	%71,14	%8,57	%0



Şekil 4.11. Erkek grubunun mesleğe uygunluk yüzdesi

4.7. Araştırmanın Yedinci Alt Probleme Ait Bulgular

Araştırmaya katılan 143 kişinin Genel ve Görsel Sanatlar Öğretmenliği uygunluk durumları alttaki tabloda verilmiştir. Bu veriler örneklem grubunun, ifade edilen kişilik

tipleri bakımından, öğretmenlik mesleğine ve Görsel Sanatlar Öğretmenliği mesleğine olan yatkınlıklarını gösterir.

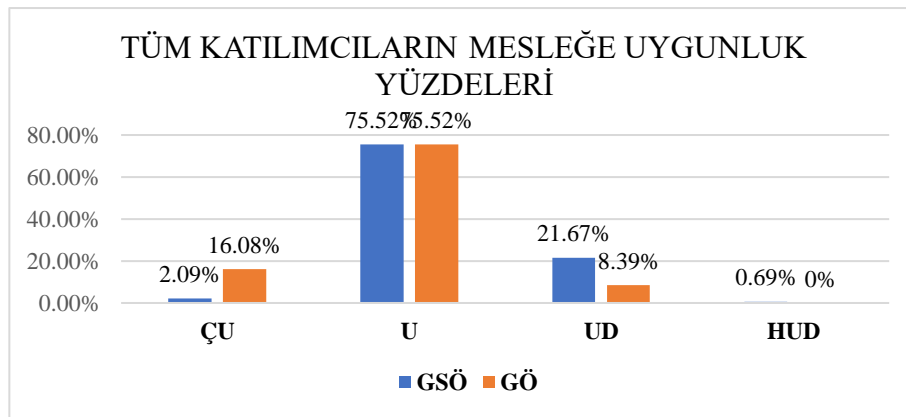
Bu grubun ortak özelliği ÖSYM sınavına ek olarak yapılan yetenek sınavına giren ve Resim İş Eğitimi Bölümünü kazanmış olan kişiler olmalarıdır.

Tablo 4.19. “TÜM” katılımcıların mesleğe uygunluk yüzdesi

Meslek	Çok Uygun	Uygun	Uygun Değil	Hiç Uygun Değil
Gsö Mesleğe Uygunluk Durumu	%2,09	%75,52	%21,67	%0,69
Gö Mesleğe Uygunluk Durumu	%16,8	%75,52	%8,39	%0

Tablo 4.19 da görüldüğü gibi, GSÖ alanına tüm katılımcıların %2,09’unun ÇU olduğu, %75,52’sinin U değer aralığında olduğu, %21,67’sinin UD değer aralığında olduğu ve %0,69’unun ise HUD aralığında olduğu görülmüştür. Bu verilere göre tüm katılımcıların %22,36 GSÖ mesleğine UD (Uygun Değil) değer aralığında olduğu tespit edilmiştir.

GÖ alanı için Tüm Katılımcıların %16,8’inin ÇU değer aralığında, %75,52’sinin U değer aralığında, %8,39’unun UD değer aralığında puan aldığı görülmektedir.



Şekil 4.12. Tüm katılımcıların mesleğe uygunluk yüzdesi

Bu veriler literatürde ifade edilen nitelikli öğretmen kişiliğine göre ağırlıklandırılarak hesaplanmıştır. Grup bazında kriterlerin kendi içindeki önem sırasının belirlenmesi halinde elimizdeki verilerle NMD yöntemi ile elde edilmiş veriler arasındaki farkın önem teşkil

edeceği düşünülmektedir. Bu nedenle NMD yöntemi sonuçları aşağıda verilen 14. Alt problemin sonuçlarında değerlendirilmiştir.

4.8. Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine Ait Bulgular

Araştırmada kriterlerin önem düzeyleri iki yöntemle belirlenmiştir. İlk yöntem uzman görüşüdür. İkinci Yöntem NMD yöntemi ile belirlenmiştir. Tevfik Bulut tarafından geliştirilen bu yöntemin literatürdeki adı daha önce de belirttiğimiz gibi “Normalize Edilmiş Maksimum Değerler” (Normalized Maximum Values Method / NMV)’dir. Araştırma sonuçlarının daha tutarlı ve objektif olmasını kolaylaştıracak bir yöntemdir. Kişi faktörünün araştırmanın sonuç tutarlılığını etkileme durumunu ortadan kaldırır ve çalışmanın tarafsızlığını sağlar (Bulut, 2017, s. 1).

Kriter ağırlık düzeylerinin karar verme sürecinden önce belirlenmesi, uygulanan testin grubun niteliğine, etnik özelliklerinin farklılıklarına, cinsiyetlerine ve seçilen grubun kişilik özelliklerinin grup kriterlerine yansımaları belirlemeyi sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırma için seçilen 143 kişinin mesleki anlamda çalışma performansını artıracak kriterin hangisi olduğunu tespit etmek mesleki seçimlerde tutarlı sonuçlara ulaştırabilir. Ağırlıklandırma yöntemlerinin, ACT ‘nin farklı etnik gruplar için yapmış olduğu testlerde uygulandığı görülmüştür. Holland’ın gelişmiş bir versiyonu olan ACT’de ham puanların yanı sıra ağırlıklı puanlara göre farklılıklar değerlendirilmiştir (ACT, 2009, s. 1-60).

Tüm (143) katılımcıların kriterlerinin NMD yöntemine göre önem sırası Tablo olarak aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.20. *NMD Yöntemine göre önem derecesi*

Kriterler	Ağırlık Düzeyleri	SIRASI
Artistik	0,16	3
Sosyal	0,13	6
Girişimci	0,19	2
Araştırmacı	0,13	5
Geleneksel	0,25	1
Gerçekçi	0,14	4
TOPLAM	1,00	

Tablo 4.20 ‘deki sonuçlar incelendiğinde; araştırma için en önemli kriterin Geleneksel, en az öneme sahip kriterin ise Sosyal olduğu saptanmıştır. Tüm kriterler önem

derecelerine göre; Geleneksel, Girişimci, Artistik, Gerçekçi, Araştırmacı, Sosyal şeklinde sıralanmaktadır.

Literatürde ifade edilen nitelikli bir öğretmende olması gereken kişilik özellikleriyle oluşturulan önem sırasında GSÖ için Artistik, Sosyal, Araştırmacı, Gerçekçi, Geleneksel Kriterler, GÖ için Sosyal, Araştırmacı, Geleneksel kriterler, önem arz ederken bu çalışmada Geleneksel, Girişimci, Artistik kriterlerinin ön plana çıktığı görülmüştür. Burada dikkat çeken nokta ise Geleneksel kriterinin ilk sırada yer alması, Girişimcilik kriterinin ikinci sırada yer almasıdır.

GSÖ'liği için HMİE'de ifade edilen kişilikler arasındaki kriter önem sırası literatürde saptadığımız GSÖ kişilik özellikleri bağlamında belirlenmiş ve aşağıda tablo olarak verilmiştir. Bu sıralama ayrıca NMD yöntemi kullanılarak da saptanarak yine tablo halinde verilerek kıyaslanmıştır

Tablo 4.21. İki farklı yöntemde ağırlıklandırma ile kriterlerin önem sıralaması

Uzman Görüşü		Nmd Yöntemi	
Artistik	1	Geleneksel	1
Sosyal	2	Girişimci	2
Araştırmacı	3	Artistik	3
Gerçekçi	4	Gerçekçi	4
Geleneksel	5	Araştırmacı	5
Girişimci	6	Sosyal	6

Görüldüğü gibi uzman görüşüyle belirlenmiş kriterlerin önem sırası ve NMD yöntemiyle belirlenmiş kriterlerin önem sırası birbirlerinden çok farklı sonuçlar vermektedir.

Yukarıda verilen sıralamanın bu şekilde çıkmasının nedeni, grubun kendi içindeki özelliklere bağlı olabilir. Farklı örneklem gruplarına bu uygulamanın tekrar yapılması durumunda kriterlerin önem sıralarında değişimler gözlemlenecektir. Bu nedenle her örneklem grubu bağımsız bir şekilde değerlendirilir.

4.9. Araştırmanın Dokuzuncu Alt Probleme Ait Bulgular

Görsel sanatlar öğretmenliği aday öğrencilerinin girdikleri ÖSYM tarafından gerçekleştirilen YKS (Yüksek Öğretime Geçiş) /TYT (Temel Yeterlilik Sınavı) sınavlarına ek olarak, sadece yetenek sınavları ile seçilme yöntemi adayın kişilik bakımından mesleğe

uygunluğunu ölçmesi bağlamında uygun değildir. Çünkü ÖSYM Puanlarına ek olarak yapılan yetenek sınavları Görsel Sanatlar Öğretmenliği kişiliği bakımından yeterli bir seçiciliği sağlayamaz. ÖSYM'nin kendi açıklamasına göre (Yükseköğretim Kurumları sınavı ile ilgili sıkça sorulan sorular ve cevapları adlı yayında) bu sınavların fonksiyonu şu başlıklar altında detaylıca verilmiştir

Temel Yeterlilikler: Temel Yeterlilik, adayların sözel ve sayısal alanlarda sahip olmaları beklenen bilgi, beceri ve yetkinliklerini kapsar.

TYT'nin kapsadığı sorular: TYT'de Türkçe, Sosyal Bilimler, Temel Matematik ve Fen Bilimleri alanları ile ilgili soruları kapsar.

Türkçe Testinde; Türkçeyi doğru kullanma, okuduğunu anlama ve yorumlama, kelime hazinesi, temel cümle bilgisi ve imla kurallarını kullanma becerileri ölçülmektedir.

Temel Matematik Testinde; Temel Matematik kavramlarını kullanma ve bu kavramları kullanarak işlem yapma, temel matematiksel ilişkilerden yararlanarak soyut işlemler yapma, temel matematik prensiplerini ve işlemlerini gündelik hayatta uygulama becerileri ölçülmektedir.

Sosyal Bilimler Testinde, Coğrafya, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Felsefe, Tarih alanlarının yeterlilikleri ölçülmektedir.

Fen Bilimleri Testinde ise Biyoloji, Fizik ve Kimya alanları ile ilgili bilgi esaslı yeterlilikler ölçülmektedir.

Özetle, bu testlerde bilgiyi ezberlemeye dayalı bir çerçeveden uzaklaşıp ölçmede muhakeme, anlama ve çıkarımda bulunma evresine geçilecektir (<https://www.yok.gov.tr> Documents, Erişim, 13.03.2022).

Bu ifadeler ve bilgiler ışığında diyebiliriz ki, YKS/TYT sınavları kişilerin bilgi seviyelerini ve hızlı soru çözme becerilerini ölçer fakat kişilik faktörünü belirleyen davranışları, özellikleri tespit etme niteliği taşımaz. Bununla birlikte gerçekleştirilen Yetenek Sınavları da sanat eğitimcisi kişiliğini ölçme için yeterli değildir. Adayların Görsel Sanatlar Öğretmenliği niteliğini sağlayacak olan kişilik özelliklerini ölçmek için kişilik testleri, mesleğin gerekliliklerini saptayabilen ölçeklere ihtiyaç vardır.

Bu yolla öğretmen adayı seçme sistemine yönelik yurt dışında örnekler mevcuttur. Özellikle ABD eyaletlerinde Öğretmen yetiştiren kurumlara alınmadan önce muhakkak adaylara kişilik testi uygulanmakta ve bu testler uygulanmadan önce standartlar belirlenmektedir. Bu standartlar (Professional Disposition) Profesyonel Eğilimler olarak belirlenip bu standartlara göre öğretmen adayı seçip yine bu standartlara göre eğitim süreci devam etmektedir (Korkut-Owen,2014, s.302-303). Aynı yöntemle ülkemizdeki öğretmen

seçimi sorununa bu bağlamda çözüm üretilebilir. Gerçekleştirdiğimiz uygulama sonuçları da bu görüşümüzü desteklemektedir.

Diğer taraftan yine ABD’de kariyer belirlemede Holland’ın kuruculuğunu 1968’de yaptığı ACT (American College Test) HMİE’nin geliştirilmiş bir versiyonun kullanıldığı da bilinmektedir. Bu sistemle kariyer planlama testleri uygulanmaktadır ve İş Dünyası Haritası (WWM) bu şekilde oluşturulmaktadır (ACT, 2009, s.1)

Mesleki anlamda kişilik çevre ve meslek uyumluluğu bakımından HMİE güçlü bir uygulamadır. Farklı ülkelerde ve coğrafyalarda uygulamaları olan bu ölçek mesleki olarak kişiliklerin yatkın oldukları meslek gruplarını ve kişilik özelliklerini bir nebze de olsa tespitini mümkün kıldığı için araştırmamızın gerekliliklerini karşılamaktadır.

Fakat Görsel Sanatlar Öğretmen Adayı seçimlerinde ve Genel Öğretmen seçimlerinde daha karmaşık ve alana özgü geliştirilmiş seçim yöntemlerine ihtiyaç vardır. Devlet desteği ile ve ciddi bir araştırma ekibiyle geliştirilecek bu yöntemlerle sorunun çözümünde ve öğretmen niteliğini alana özgü belirlemede çok daha etkili olacaktır.

BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bulguları doğrultusunda ulaşılan sonuçlarına ve yorumlamalarına yer verilen bu bölümde, Öğretmen kişiliği ve Görsel Sanatlar Öğretmenliği Kişiliği hakkında görüşler tartışılmıştır. Literatürde geçen nitelikli öğretmenlerin kişilik özellikleri ile Holland yöntemiyle yaptığımız araştırma sonucunda elde ettiğimiz bulgulardaki kişilik özellikleri karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmalarda dikkat çeken özellikler ve literatüre geçen nitelikli öğretmenlerin kişilik özellikleri arasında oluşan farkların mevcut seçim yöntemleri için önemli olduğu düşünülmektedir.

5.1. Tartışma ve Sonuç

Katılımcıların, HMİE'e göre belirtilen altı kişilik tipi bazında yatkın oldukları mesleki kişilik özelliklerine ulaşılmıştır. Sonuçlar GSÖ ve GÖ meslekleri için gerekli görülen kişilik özellikleri dikkate alınarak ağırlıklandırma yöntemi ile hesaplanmıştır. Hesaplama sonuçlarında mesleğe uygunluk durumları kıyaslanmış ve yorumlanmıştır.

Mevcut GSÖ adayları seçim yönteminin doğru kişilik özelliklerini taşıyan öğretmen adaylarının seçiminde yeterli olup olmadığı bilgisine ulaşmak için bu çalışmanın önem arz ettiği düşünülmektedir. GSÖ adaylarının daha etkili bir yöntemle seçilmesi için çözümün kişilik testi uygulanması olacağı savunulmaktadır. Uygulamada elde edilen sonuçlar bize mevcut sistemle seçilmiş ve mesleğe dahil olmuş bireylerin kişilik özelliklerini nispeten görme imkânı sunar. Literatürde geçen GÖ ve GSÖ kişilik özelliklerinin HMİE'deki karşılığını görmekteyiz. Bu çalışma mesleki kişilik özelliklerin tanımlanması ve belirli bir standart belirlenmesi için önemli sonuçlara ulaşmamızı sağlamıştır.

Bu veriler kesin yargıları içermez, o nedenle yapılan kişilik testinin aynı gruba tekrar belirli sürelerle uygulanması gerekir. Uygulamada kişilerin ölçekteki maddeleri algılamaları, ruh halleri, kendilerini yeterli derecede tanımamaları ve testin uygulandığı anı etkileyebilecek dış faktörler gibi farklı etkenlerin sonuçları değiştirebileceği bilinmelidir. Bu nedenle kişilik testlerinin sonuçlarının var olan kişiliğe en yakın sonuçları verdiği kabul edilir. Kontrol ve tutarlılık için testin tekrar edilmesi sonuçların kesinliğini ve seçimin nitelikli yapılmasını sağlar.

5.1.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlar

Araştırmamaya katılan 143 kişinin büyük çoğunluğu kadındır. Görsel Sanatlar Öğretmenliği bölümüne büyük çoğunlukta kadınların başvurduğu ve meslek olarak seçtikleri sonucundan bahsedilebilir. Araştırmanın uygulanma sürecinde salgın koşulları yeterli sayının özellikle öğrenci grubunda ulaşılamamasına neden olmuştur. E-posta yoluyla ve Whats App aracılığıyla ulaşılmaya çalışılan 132 öğrencinin çok azı dönüş yapmıştır. Bu nedenle Öğrenci grubuna bu uygulamanın tekrar yapılması ve kişi sayısının belli bir oranda tutulması önerilmektedir.

Yapılan İstatistiksel analizlerde Cronbah Alpha değeri 0,727 olarak tespit edilmiştir. Oldukça güvenilir olarak ifade edilen aralık $0,6 \leq \alpha < 0,7$ olduğu için yapılan testin sonuçlarının güvenilir olduğu sonuçların da tutarlı olduğu söylenebilir. Ancak gruplar arasında homojen bir dağılım gözlemlenmemiştir. Bu nedenle verilerin değerlendirilmesini kolaylaştıracak diğer yöntemler kullanılması uygun görülmüştür.

5.1.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlar

Literatüre bağlı kalarak Görsel Sanatlar Öğretmenliği bölümü için HMİE’de bulunan altı kişilik tipinden en az beş kişilik özelliğinin uygun puan aralığında olması beklenmiştir. Öğrenci grubunun bu puan aralıklarından %83 Artistik, %87’sinin Sosyal, %83’ünün Araştırmacı ve %78’inin Gerçekçi kişilik özelliklerinden ÇU puan almış olmaları literatürde ifade edilen kişilik özelliklerinin çoğunluğunu karşılar niteliktedir. Fakat Geleneksel kişilik özelliğinin Öğrenci grubu tarafından çok az bir bölümü ÇU puan aralığında değer almıştır.

NMD yönteminde tespit edilen ve kriterler arasında grubun performansını olumlu yönde etkileyecek kriterin Geleneksel tip olması GSÖ adaylarının kişilik profilinin seçim sınavında daha Geleneksel özellikler gösteren öğrencilerden seçilmesi tavsiye edilmektedir. Geleneksel kişilik tipinde hiyerarşik yapıda çalışabilme, düzenli ve dakik olma, planlı bir çalışma prensibinin olması Öğrenci performansını olumlu yönde etkileyecektir.

Grup bazında değerlendirmeye alınırsa Öğrenci grubunun HMİE’ye göre Geleneksel kişilik özelliğini az sayıda ÇU değer aralığında olmaları, grubun yaş aralığına bağlı olabilir. “Öğretmen” grubu ve “Diğer” grubu ve “Öğrenci” grubu arasında en genç olan grup “Öğrenci” grubudur.

Öğretmen grubunun Holland’ın kuramında belirtilen altı kişilik tipi bakımından almış oldukları puanlarda Öğretmen grubunun %93 gibi çok yüksek oranda Sosyal kişilik tipinden ÇU puan almaları ve Artistik kişilik tipinden de %63 oranında ÇU puan almaları

Holland'ın kuramında ifade ettiği gibi “meslekler ve kişilikler arasında güçlü bir bağ vardır, benzer kişilikler benzer mesleklerin bulunduğu çevrelerden çıkar” yargısını doğrular niteliktedir. Öğretmen grubunun %85'inin Gerçekçi kişilik tipinden ÇU puan almış olmaları ve %82'sinin Araştırmacı kişilik tipinden ÇU puan almış olmaları literatürde ifade edilen kişilik özelliklerinden yola çıkarak belirlediğimiz kişilik tiplerini destekler niteliktedir. Sadece Geleneksel özellikte alınan puanlar %26 ÇU ve %54 U değer aralığındadır. Bu değer de ortalamanın üzerindedir. Öğretmen grubunda mesleği aktif olarak icra eden bir grup olduğu için GSÖ mesleğinin özelliklerini HMİE'ye göre çoğunluklu olarak taşıdıkları söylenebilir. Fakat bu çıkarımın yapılabilmesi için değerlerin ağırlıklandırılması ve tekrar hesaplanması gerekir. HMİE'den yola çıkarak belirlediğimiz mesleğe uygunluk durumu sonuçları ham verilerden farklıdır.

“Diğer” grup olarak tanımlanan ve Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalından mezun olup kendi mesleklerini icra etmeyen grupta ise dikkat çeken en önemli özellik Artistik kişilik tipinden %83 oranında ÇU, %93 oranında Sosyal kişilik tipinden ÇU puan almalarıdır. “Diğer” grubundaki katılımcılar GSÖ mesleğini yapmıyor olmalarına rağmen, bu alanlardan büyük oranda yüksek puan almışlardır. Dikkat çeken bir diğer özellik ise Gerçekçi kişilik tipinden %90 gibi bir oranda ÇU puan almış olmalarıdır. Bunun sonucunda GSÖ mesleği için “Diğer” grubunun katılımcılarının “Öğretmen” grubunun katılımcılarına göre daha yatkın olabileceği sonucundan bahsedilebilir.

5.1.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın 143 katılımcıları arasında sadece Kadın grubunun katılımcıları büyük oranda bahsi geçen kişilik özelliklerinden ÇU puan almışlardır. Holland'ın Kuramında belirtilen altı kişilik tipi arasında Girişimci kişilik tipinden de %44 oranında ÇU puan almaları oldukça dikkat çekmektedir. Kadın grubunun altı kişilik tipinden de büyük oranda ÇU puan almaları, kültürel etkinin yansıması olarak yorumlanabilir. Kadınların kültürel olarak çok yönlü becerilere yatkın olmaları veya olmak durumunda kalmış olmalarının bu sonuçlara yansıdığı söylenebilir. Aynı zamanda mesleği tercih eden kişiler arasında Kadınların daha çok GSÖ mesleğine yöneldikleri görülmüştür. 143 katılımcınının 108 katılımcısınının Kadın olması da genel kanıyı desteklemektedir.

Erkek grubunun Holland'ın altı kişilik tipinden en yüksek puanın Gerçekçi kişilik tipinde olduğu görülmektedir. %90 Oranında Gerçekçi Kişilik tipini taşıyan Erkek grubu için motor becerilerde baskınlık, alet kullanma, teknik işlerde çalışabilme gibi özelliklerin

yüksek derecede bulunduğu söylenebilir. Erkek grubunun sadece Geleneksel kişilik tipinden %23 oranında ÇU puan aralığında değer alması da bu grubun bu özelliği çok az kişinin taşıdığı sonucuna ulaştırır. Sayı bakımından 143 katılımcı arasında sadece 35 kişinin Erkek olması da GSÖ mesleği için Erkek adayların tercih etme oranlarının az olduğu sonucuna ulaştırmaktadır.

5.1.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Sonuçlar

Tüm katılımcıların altı kişilik tipi dağılımlarına bakıldığı zaman %79 Artistik ÇU, %92 Sosyal, %81 Araştırmacı, %84 Gerçekçi ve %17 Geleneksel kişilik tiplerinden ÇU puan almışlardır. %44'ün Girişimci özellikte ÇU değer alması da dikkat çekmektedir. Bu veriler HMİE'e göre altı kişilik tipinden çoğunluklu olarak yüksek puan almışlardır. Tüm katılımcıların mesleki yatkınlıkları için bu değer aralıkları önemlidir. Katılımcıların yapılan testin bir kişilik testi olduğunu bilmemeleri, cevap verdikleri anın şartları, soruları algılama biçimleri sonuçlarda etkilidir. Bu nedenle testin aynı gruba belirli bir süre sonra tekrar yapılması önerilir. Genel olarak literatürde ifade edilen GSÖ mesleği için belirlediğimiz kişilik tiplerini destekleyen sonuçlara ulaştığımız söylenebilir.

5.1.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlar

Öğrenci Grubunun hem GSÖ hem de GÖ mesleğine uygunluk durumu tespit edilmiştir. Verilerde Öğrenci grubunun GSÖ mesleği için %4,34'ünün ÇU %17,39 UD ve %4,34'ünde HUD değer aralığında olması dikkat çekmektedir. Öğrenci Grubun GÖ mesleğine %17,39'unun HUD değer aralığında olması ve %69,56'sının U, %13,4'ünün de ÇU değer aralığında olması bu grubun çoğunluklu olarak GSÖ mesleğine ve GÖ mesleğine U oldukları sonucuna ulaştırır. Fakat HUD ve UD sonuçlarındaki kişi sayısı yüzdesi görmezden gelinemez. Bu sonuç mevcut seçim yönteminden geçerek Öğrenci olmaya hak kazanan kişiler içinde GSÖ mesleğine hiç uygun olmayan ve uygun olmayan kişilerin de olduğu sonucundan bahsedilebilir. GÖ mesleği için %17,39'un UD değer aralığında olması da seçim yöntemindeki eksikliklerin mesleğe uygun olmayan bireylerin Öğrenci olmaya hak kazandıkları sonucuna ulaştırmaktadır

Öğretmen grubu, GSÖ ve GÖ mesleğine uygunluk durumunda, GSÖ için %1,11'in ÇU, GÖ için ise %16,66'nın ÇU puan aldığı görülmüştür. GSÖ mesleğine U olanların yüzdesi ise %74,44, GÖ mesleği için ise %73,33'tür. Öğretmenlik yapan grup içerisinde %24,44'ün GSÖ mesleğine uygun olmadığı ve GÖ için ise %10 uygun olmadığı sonucuna

ulaşmıştır. Bu sonuca göre %24,44 olarak tespit edilen, GSÖ mesleğine uygun olmayan kişilikte öğretmenlerin görev yapmakta olduğu görülmüştür.

Aynı sonuçlarda GÖ mesleği için %16,66'lık bir grubun ÇU olması da dikkat çekmektedir. Öğretmen grubunun bu sonuçlara göre GSÖ mesleğinden ziyade GÖ mesleğine daha yatkın olduğu söylenebilir. Bu sonucu, belirli bir süredir Milli Eğitim kurumlarında çalışan öğretmen grubunda, mesleğini yetersiz fiziksel koşullarda devam ettirmek zorunda olmalarının etkilemiş olabileceği düşünülmektedir.

Diğer Grup olarak tanımladığımız ve GSÖ mesleğini icra etmeyen başka işlerle ilgilenen kişilerin mesleğe uygunluk yüzdesinde %83,33'ün GSÖ için U %3,33'ün ise ÇU değer aralığında olduğu görülmüştür. GÖ için ise "Diğer" grubun %13,33'ü ÇU'nken %80'in U olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine "Diğer" grubunda UD puan aralığında GSÖ için %13,33, GÖ için ise %6,66'nın UD puan aralığında olması da dikkat çekicidir. "Öğrenci", "Öğretmen" ve "Diğer" grubunda her iki alan için mesleğe uygun olmadığı tespit edilen belirli bir kişi sayısı bulunmaktadır.

5.1.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Sonuçlar

Katılımcılar arasında Kadın olanların Mesleğe olan uygunluk yüzdelerinde ise GSÖ için %0,92 gibi çok az bir kısmın ÇU olduğu sonucuna ulaşılmıştır. %79,60'ın U, %18,51'in UD ve %0,92 gibi bir bölümünde HUD değer aralığında olduğu görülmüştür.

GÖ için ise kadın grubunun %17,59'unun ÇU, %70,37'nin U, %12,03'ün UD puan aralıklarında olduğu tespit edilmiştir. Verilerde zannedilenlerin aksine kadın grubun çoğunluklu olarak her iki meslek grubu için ÇU puan aralığında değer almadıkları görülmüştür. U değer aralığında kadın grubunun %79,60'ın olması ise GSÖ için yeterli olduğu söylenebilir. GÖ için ise %17,59'un ÇU değer aralığında olması Kadın grubunun GSÖ mesleğine değil GÖ mesleğine daha fazla yatkın kişileri içerdiği sonucuna ulaşırır.

Erkek grubunun mesleğe olan uygunluk yüzdelerinde GSÖ için %2,85'in ÇU, %65,71'in U, %31,42'in UD'dir. GÖ için ise %14,28'in ÇU, %71,14 U, %8,57'in ise UD değer aralığında olduğu tespit edilmiştir. U değer yüzdeleri ortalamanın üzerinde çıkmıştır. Yine Erkek grubu için de diğer bütün gruplar arasında olduğu gibi UD puan aralığında olan bir grubun olduğu tespit edilmiştir. Erkek grubunda Kadın grubundaki gibi GÖ'de %14,28'in ÇU puan aralığında olması da dikkat çeker. Bu sonuç bize Erkek grubun GSÖ mesleğine göre GÖ mesleğine daha yatkın olan kişilikleri sayısal olarak fazla olduğu

sonucunu verir. Yani Erkek grubu GÖ mesleğine ÇU olduğu tespit edilen ve GSÖ mesleğine göre daha fazla kişiyi içerir.

5.1.7. Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlar

Tüm Katılımcıların mesleğe uygunluk yüzdesi arasında GSÖ mesleği için %2, 09 gibi çok düşük bir oranda kişinin ÇU puan alması dikkat çekicidir. Tüm katılımcıların GSÖ mesleğinde U değer aralığında %75,52'nin olması ve %21,67'nin UD değer aralığında olması ise düşündürücüdür. Tüm katılımcıların %0, 69'un HUD değer aralığında sonuçlar vermesi de aynı şekilde önem arz eder. GÖ mesleği için tüm katılımcıların GSÖ'ne göre daha yüksek oranda ÇU değer aralığında kişileri içerdiği söylenebilir.

Bu sonuçlara göre 143 kişinin ÖSYM sınavına ek olarak girmiş oldukları yetenek sınavlarının GSÖ mesleği için gerekli olan kişilik özelliklerini ölçmede yeterli olmadığı sonucuna ulaşabiliriz.

5.1.8. Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlar

Bu maddeye kadar elde ettiğimiz verilerde, HMİE'nde belirtilen altı kişilik tipten yola çıkarak uyguladığımız ağırlıklandırma yöntemine göre sonuçlara ulaşılmıştır. Sonuçlarda önemli olduğu düşünülen kişilik tiplerinde, literatürde ifade edilen nitelikli öğretmen kişilik özellikleri baz alınarak hesaplamalar yapılmış ve bu özelliklere göre önem sırası belirlenmiştir. Fakat bu yöntemde uzman görüşü faktörünün sonuçları etkilemesi ihtimaline karşı, kişilerden bağımsız bir yöntem uygulanarak yeniden önem sırası belirlenmiştir. Literatürde ifade edilen kişilik özelliklerinin mesleki anlamda Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin performansını olumlu anlamda etkileyecek kişilik özelliğinin Holland'ın Kuramına göre hangi kişilik özelliği olduğu tespit edilmiştir. Uzman görüşü yöntemiyle belirlediğimiz ağırlıklandırmamızda kişiliklerin önem sırası 1. Artistik, 2. Sosyal, 3. Araştırmacı, 4. Gerçekçi, 5. Geleneksel 6. Girişimci şeklindedir. NMD yönteminin sonuçlarında ise önem sırası 1. Sırada Geleneksel tip, 2. Sırada Girişimci tip, 3. Sırada Artistik tip, 4. Sırada ise Gerçekçi tip, 5. Sırada Araştırmacı tip, 6. Sırada ise Sosyal tip şeklindedir.

5.1.9. Araştırmanın Dokuzuncu Alt Problemine İlişkin Sonuçlar

Mevcut sistemde uygulanan ve Yüksek Öğretime Geçiş için yapılan sınavlarda kişilik faktörü ile ilgili bir uygulama bulunmamaktadır. Bu yöntem ne yazık ki adayların

mesleki seçimlerinde, almış oldukları puanlara göre tercih yapma zorunda bırakır. Sadece öğretmenlik için değil diğer bütün alanlar için yöntem aynı şekilde işlemektedir. Mimarlık fakültesinde okumak isteyen bir öğrencinin alması gereken belirli bir puan aralığı vardır. Fakat bu mesleğe uygun olma durumu hakkında hiçbir denetleme, ya da uygulama gerçekleştirilmez. Bütün meslek grupları için aynı şey söz konusudur. İstisna olarak özel sektörde personel alımlarında kişilik testi muhakkak yapılır. İş gücü ve performansı olumlu yönde etkileyecek kişilikte insanların seçilmesine özen gösterilir.

Öğretmen kişiliğinin saptanabilmesi için ilk olarak literatürdeki kişilik özelliklerinin belirlenmesi ve her dal için gerekli görülen kişilik özelliklerinin mesleğin uzmanları tarafından belirlenmesi zorunludur. Görsel Sanatlar Öğretmenliği Bölümleri için geliştirilmiş ve Genel bütün öğretmenlikler için geliştirilmiş kişilik testlerine ihtiyaç vardır.

Geliştirilmesi önerilen testin günümüz eğitim şartları göz önünde bulundurularak psikolojik sağlık, uyumlu olma, öz denetim gibi özelliklerin tespitinin mümkün olduğu uygulamalar olması aynı zamanda mesleğin kişisel gerekliliklerini tespit edebilen bilen bir ölçeğin olması önerilir. Seçim sınavları ÖSYM yükseköğrenime geçiş sınavlarında da bu testlerin sonuçları dikkate alınmalıdır. Kişilerin kendileri için uygun olacağını düşündükleri meslek özellikleri ile kişilikleri örtüşmüyor olabilir. Bu özelliklerin çok erken yaşlarda tespiti ve bu tespit sonucunda yönlendirilmesi, kayda geçen kişilik özelliklerinin mevcut sistemde sınavlara dâhil edilmesi de adayların daha bilinçli bir şekilde mesleklere yönelmelerini sağlayacaktır.

Araştırma genel bir bakış açısıyla sonuçlandırılacak olursa “Görsel Sanatlar Öğretmen Adayı Seçim Sınavında Yeni Bir Boyut: Kişilik Testi” adlı araştırmada, ÖSYM artı yetenek sınavıyla seçilmiş öğretmen adaylarının kişilik bakımından mesleğe uygun olup olmadığı durumu değerlendirilmiş ve bu sonuçlarda mevcut sistemde uygulanmış olan seçim yöntemi ile hem öğrenci olmaya hak kazanan hem de mezun olup görev yapan ve mezun olup bu mesleği yapmayan kişilerden belirli bulgulara ulaşılmıştır.

Uygulama için kullanılan ölçek Holland’ın geliştirdiği Mesleki İlgi Envanteridir. Uygulama sırasıyla literatürde geçen nitelikli öğretmen kişilik özelliklerinin hangisi olduğu, tespit edilip bu kişiliklerin Holland kuramındaki karşılığı bulunup uygun olan kişiliklerin seçilen adaylarda hangi oranlarda bulunduğu hesaplanması şeklinde gerçekleşmiştir.

Bu bilgilerin bize verdiği sonuçlarda 143 katılımcının %22,36’sının mesleğe uygun olmadığı ve 90 öğretmenin %24,44’ünün mesleğe uygun olmadığı, 23 öğrencinin %21,73’ünün mesleğe uygun olmadığı ve 30 diğer mesleklerde olan katılımcıların %13,33’ünün mesleğe uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre “Görsel

Sanatlar Öğretmeni” olarak ÖSYM ve yetenek sınavlarından bir şekilde geçerek kişiliği uygun olmadığı halde sisteme karışmış öğretmen adayları ve öğretmenlerin bulunduğu saptanmıştır. Bu sistem adına ve öğretmenlik mesleğinin geleceği adına büyük bir sorundur. Çünkü mesleğe uygun olmadan görev yapan bir öğretmen dahi olsa, etki alanı düşünüldüğünde, görev süresi ve karşılaştığı öğrencilerin sayıları dikkate alınırsa çok büyük bir kayıp olduğu görülür. Bu nedenle mesleğe uygun olmayan bir kişinin bile özgül ağırlığı çok fazla olacaktır.

Literatürde geçen ifadelerle göre özel alan bilgisi öğretmenlik meslek bilgisi, genel kültür gibi alanlar öğretmen eğitimi başlaması halinde adaylara kazandırılmaya çalışılmaktadır. Yani aday öğretmenlerin kişilik durumları gözletilmeksizin bu alanlara kazandırılması ve bu adayların geliştirilmesi beklenir. Kişilik bu doğrultuda devreye girer. Öğretmenlik becerileri, kendini geliştirmeye yönelik istek, genel kültüre karşı ilgi gibi detaylar; özverili olma, sabır gösterebilme, idealist bir bakış açısı kişilikle şekillenir. Öğretmen yeterliliği ve hizmet içi öğretmen eğitimi ya da öğretmen adayı eğitimleri esnasında almış oldukları dersler aracılığıyla çözüm sunulmaya çalışılan bu durum, problem daha başlamadan tespit edilmelidir. Belirlenmiş olan öğretmen kişiliği kalıbına seçilen adayların uygun hale getirilmesi değil bu kalıba uygun adayların seçilmesi daha yerinde ve sağlıklı olacaktır. Bu şekilde birçok alandan tasarruf edilebilir.

Kaynaklarda ifade edilme sıklığına ve üzerlerinde yapılan vurgulara göre çıkarım yapılarak maddelere dökülmüş kişilik özelliklerinin tespit edilebilmesi için, geliştirilmesi gereken seçim yönteminde, kişilik testi, konuşma becerisini ve diksiyonu ölçen testler, yaratıcılık testleri, psikolojik testler, davranış testleri, dikkat testleri, zekâ testleri gibi testlerin öğretmen seçim yöntemlerinde uygulanması gerekmektedir. Ancak bu testler uygulanırsa istenen ve ifade edilen kişilik özelliğinde olan adayların tespit edilmesi mümkün olabilir.

Kişilik testlerinin öğretmen seçim yöntemlerine dâhil edilmemesi halinde mevcut sıkıntı geleceğe aynı şekilde hatta da fazla yaralar açarak taşınacaktır. Öğretmen ve eğitim niteliği sorununu çözebilecek en önemli uygulama kişilik testleridir.

5.2.Öneriler

Araştırmada, mevcut sistemde ÖSYM sınavına ek olarak gerçekleştirilen yetenek sınavlarının kaliteli ve nitelikli bir Görsel Sanatlar Öğretmen Adayı seçimi için yeterli olmadığı ve belirli bir oranda tespit edilen kişinin bu mesleği kişiliklerine uygun olmadan icra ettiği sonucundan söz edilebilir. Bu sorunun çözümü için ve diğer bahsi geçen problemlerin çözümü için öneriler aşağıda sıralanmaktadır.

1. Öğretmen seçim yöntemlerine acilen kişilik testi eklenmesi yapılmalıdır.
2. Bu testlerin yanında muhakkak kişilik bozukluklarını da ölçen testler uygulanmalıdır.
3. Genel Öğretmen profili için literatürde ifade edilen kişilik özellikleri ve nitelikleri günümüze uygun bir şekilde güncellenmelidir ve bir standarda oturtulmalıdır. Çünkü ifade edilen bazı kişilik tipleri hem beklentisi çok yüksek olarak çerçevelenmiştir. Hem de bu beklentinin çok daha azının bile hayata geçirilmediği öğretmen sorunları yazılarında ifade edildiği görülmektedir. Bu nedenle çerçevesi çizilen özellikler hayata geçirilerek adaylardan aranmalıdır.
4. Bu çalışmadan yola çıkarak ya da bağımsız bu konularla ilgili yeni araştırmalar yapılacaksa kullanılacak ölçeklerin kriterleri arasında kişiliklerle ilgili seçim ve hesaplama yapılacaksa yani çok kriterli bir karar verme süreci varsa, önce kriterler arasında önem sırasının belirlenmesi gerekmektedir. Kriter sayısı kaç olursa olsun bu yöntemin uygulanması daha sağlıklı ve tarafsız sonuçlara ulaştırabilir.
5. Kişilik Testleri sadece öğrenci alımları için değil Öğretmen atamaları için de önemli bir kriter olmalıdır. Öğretmen nitelik sorununun çözümü kişilik testi olduğu çok açıktır. Yurt dışında yıllardır zaten uygulamaları olan bu yöntemin ülkemizde de hayata geçirilmesi zorunludur. Öğretmen nitelik sorununu en aza indirebilecek etkili yöntem olduğu düşünülmektedir. Literatürde yurt dışı örneğinde eğitimleri ile başarılarını kanıtlamış ülkelerin uygulamalarında da “kişilik testi” seçim yönteminde etkin rol oynar. Eğitimin niteliğinin bu değişimden olumlu yönde etkileneceği düşünülmektedir ve ortaya çıkmaktadır.
6. Elde edilen veriler Görsel Sanatlar Öğretmenliği seçimi üzerinde farklı bir bakış açısı sunarak ortaya çıkmaktadır. Geleneksel özelliğın görsel sanatlar öğretmeni seçiminde önemli role sahip olacağı, Görsel Sanatlar Öğretmenlik performansı üzerinde de pozitif bir etki oluşturacağı düşünülmektedir. Kaynaklardaki kişilik özelliklerinde düzenli, titiz, vicdanlı, öz denetimli, hiyerarşik bir yapıda

çalışabilme gibi özelliklerin karşılığı bu kişilik tipindedir. Bu kriterin ağırlık düzeyi belirlemede dikkate alınırken önem sırasının öğretmen performansını etkileyeceği düşünülmektedir. Seçim yöntemi uygulamalarında Holland Mesleki İlgi Envanterinde belirlenen kriterlerin NMD yöntemine göre elde edilen sonuçlara göre değerlendirilmesi önerilmektedir.

7. Nitelikli öğretmen profiline ulaşmak için gerekli görülen ideal öğretmen kişilik özelliklerinde ölçek geliştirilirken Avrupa standartlarıyla birlikte yerel kültürel kodların da bilinmesi ve dikkate alınması önerilmektedir.
8. Mesleki anlamda kişilik çevre ve meslek uyumluluğu bakımından Holland'ın ilgi envanteri güçlü bir uygulamadır. Farklı ülkelerde ve coğrafyalarda uygulamaları olan bu ölçek mesleki olarak kişiliklerin yatkın oldukları meslek gruplarını ve kişilik özelliklerini bir nebze de olsa tespitini mümkün kıldığı için yapılan araştırmanın gerekliliklerini karşılamaktadır. Fakat Görsel Sanatlar Öğretmen Adayı seçimlerinde ve Genel Öğretmen seçimlerinde daha karmaşık ve alana özgü geliştirilmiş seçim yöntemlerine ihtiyaç vardır. Söz konusu problemin kalıcı çözümü için devletin de içinde olduğu ve konuyla ilgili uzman kişilerden oluşan geniş bir komisyon ile hazırlanacak mesleklere uygunluğu ölçen özel bir kişilik testinin oluşturulması ve yükseköğrenim öncesi her öğrenci için uygulanmasının doğru olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Akyüz, Y., (2008). *Türk Eğitim Tarihi M. Ö. 1000- M. S.2008* (13. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Akyüz, Y. (2012). *Türkiye 'de Öğretmenlerin Toplumsal Değişimdeki Etkileri (1839-1950)* (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi
- Allport, G. W. (1961). *Pattern and growth in personality*. New York: Holt, Rinehart and Wiston. Bernstein, D., Penner, A. L., Stewart, A. C. ve Roy, E. (2011). *Psychology*. (9th ed.). USA: Cen-gage Learning.
- Arslan, M. (Ed.). (2009) *Eğitim Bilimine Giriş* (1. baskı). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık Turizm Sanayi Ticaret LTD. ŞTİ
- Avcı, S. (2000). *3-12 Yaş Arası Çocuğun Sanat Eğitimi Üzerine Görüş ve Öneriler*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bek, Y. (2007). *Öğretmenin Toplumsal/Mesleki Roller ve Statüsü*. Yüksek Lisans Dönem Projesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Edirne.
- Birekul, M. (2018). Anadolu Selçuklu Devleti'nde Eğitim ve Konya Medreseler, Mecmua *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, sayı:3
- Bulut, T. (2017). Normalize Edilmiş Maksimum Değerler (NMD) Metodu, <https://rpubs.com/tevfik1461/nmd> sayfasından erişilmiştir,10.03.2022.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik*. (Çev. İ.D.E.Sarıoğlu). İstanbul: Kaknüs Yayınları:269, psikoloji serisi10
- Buyurgan, S. ve Buyurgan, U. (2012). *Sanat Eğitimi ve Öğretimi* (3.Baskı). Ankara: Pegem Akademi
- Cüçük, E., Bay, E., Doğan, A. (2017). *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Osmanlı'da Öğretmen Yetiştiren Kurumlara Öğrenci Giriş Şartları ile Usullerinin Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi (Nizamname ve Talimatnamelere Göre)*. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
- Collins, J. W ve O'Brien, N.P. (2003). *The Greenwood Dictionary of Education*, GREENWOOD PRESS, Westport, Connecticut, London
- Coşkun, Y. D. (2015-2016). *Eğitimin İçeriği Arka Plan Raporu, Eğitim Reformu Girişimi*. İstanbul
- DBE Davranış Bilimleri Enstitüsü (2021) <https://www.dbe.com.tr/tr/yetiskin-aile-/8/kisilik-testleri/> sayfasından erişilmiştir. 25Ağustos, 2021
- Doğan, İ (2012). *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.

Dinçer, K. Bükler, S. (Ed.). (1993). *Felsefe* Anadolu Üniversitesi Yayın No:703, Açık öğretim Fakültesi Yayın No. 345

Etimoloji Türkçe (2012-2020). <https://www.etimolojiturkce.com> sayfasından erişilmiştir. 19 Nisan, 2020.

Fromm, E (2001). *Yanılsam Zinciri*. İlya Yayın ve Özel Eğt. Hiz. San. Tic. Ltd. Şti. İzmir

Field, A. (2009). *Discovering Statistics Using SPSS*, Sage Publication

Gombrich, E. H. (1995). *Sanatın Öyküsü*. (Çev. E. Erduran ve Ö. Erduran). İstanbul: Remzi Yayınevi. (Orijinal çalışmanın basım tarihi 1995)

Gültekin, M. (2012). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeylerinin Eşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı/ Yüksek Lisans Tezi

Güriş, S. Ve Astar, M. (2019). *SPSS ile İstatistik*, İstanbul: Der Yayınları,

Holland J. L. (1973). *Making Vocational Choices A Theory of Careers*, Englewood Cliffs, New Jersey

Holland J. L. (1997). *Making Vocational Choices A Theory of Vocational Personalities and Work Environments* (3rd.ed.). Odessa, FL: Psychological Assessment Resources.

Holland.J.L. (1996). *Exploring Careers With a Typology What We Have Learned and Some New Directions* RIASEC International, Ltd, American Psikolojist, Ltd Cilt 51, No. 4, 397-406

İKSV (2014). *Türkiye’de Sanat Eğitimi (Yeniden) Düşünmek*, İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı, İstanbul

İnanç, B ve Yerlikaya, E. (2012). *Kişilik Kuramları: Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. Ltd. Şti. 6.Baskı, Ankara*

Karcaoğlu, Ö. C (2008). *Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Öğretmen Yeterlilikleri Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları Anabilim Dalı Eğitimde Program Geliştirme Bilim Dalı, Ankara*

Ketenci, T. Ve Topuz, M. (2013). *Aristoteles ve Augustinus’un İnsan Anlayışları Üzerine*, Mersin. *Kaygı. Bursa Uludağ Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*. <https://dergipark.org.tr/pub/kaygi/issue/16208/169817> sayfasından erişilmiştir.

Korkut-Owen, (2018). *Psikolojik Danışman Eğitiminde Mesleğe İlişkin (Profesyonel) Kişisel Eğilimi Değerlendirme: Ölçek Geliştirme Çalışması. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 8, 173-191.

Korkut- Owen, F., Tuzgöl Dost, M., Bugay, A. (2014). Psikolojik danışam eğitimcilerinin psikolojik danışman adaylarının mesleğe ilişkin kişisel eğilimleri hakkındaki görüşleri. *İnternational Journal of Human Sciences*, 11(1), 1037-1055.doi:10.14687/ijhs.v11i1.2883

Kurt-Gençtanırım, D. Ve Yıldız-Çetinkaya, E. (2017). Kişilik Kuramları Gerçek Yaşamdan Kişilik Analizi Örnekleriyle, Pegem Akademi, 1.Baskı, Ankara

Mkpanang, J.T. (2015). Personality Profile of Teachers and their Students' Performance in Post- Basic Modern Pysics, <http://dx.doi.org/10.4314/afrev.v9i1.13> African Resarch Review, An International Multidisciplinary Journail Etihipia) Vol.9(1), Serial No.36, January, 2015:159-168

Millî Eğitim Bakanlığı Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (2017). *MEB Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri*. Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü. Ankara:

Millî Eğitim Bakanlığı Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (2022). *MEB 1739. Temel Kanunu* Cilt 12, Tertip:5 Sayfa:2342

Nalçacı, A. Ve Sökmen, Y. (2017). “Öğretmen Adaylarının Mesleği Tercih Nedenleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki” Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD) Cilt 17, Sayı 3, Aralık 2016, Sayfa 717-727

Oymak, İ. (2009). İslam Kaynaklarına Göre Maniheizm: İlahiyat Fakültesi Dergisi 14:1 SS. 67-97 Fırat Üniversitesi

Özer, B. (1986). *Yorumlar*, Mimar Sinan Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Profesional Disposition, Washington State University, College of Education (<https://education.wsu.edu/undergradprograms/teachered/professionaldisposition/>) erişim, sayfasından erişilmiştir.

Resmî Gazete, (1973). Milli Eğitim Temel Kanunu. No: 1739, Sayı: 14574, Tarih:24.6.1973

San, İ. (1979). Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık: Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları (ikinci baskı)

Şemin, F. (2011).<https://www.beyaznokta.org.tr/cms/images/Dewey.pdf> Sayfasından erişilmiştir, 09.07.2021

Şimşek, G ve Mercanoğlu, C. (2018). Bir “Planlama Örneği” Olarak Köy Enstitüleri Deneyimi: *Planlama* 28(3):261-281/doi:10.14744/planlama.2018.32548

Taşagül, A. (2011). “ve diğ”. Orta Asya Türk Tarihi: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset, 1. Baskı Eskişehir

Taşkaya, S.M. (2012). Nitelikli Bir Öğretmende Bulunması Gereken Özelliklerin Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre İncelenmesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:33(283-298s.). *Erciyes üniversitesi sosyal bilimler dergisi KAYSERİ*

Taymur, İ., Türkçapar, M. H. (2012) Kişilik: Tanımı, Sınıflaması ve Değerlendirmesi, Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry 2012; 4(2):154-177 doi:10,5455/cap.20120410

TDK. Türk Dil Kurumu Resmi internet Sitesi <http://www.tdk.org.tr>, sayfasından erişilmiştir. 23.04.2020

Teachers Standarts' GOV.UK web sitesi: <https://www.gov.uk/government/publications/teachers-standards>, sayfasından erişilmiştir; 28.10.2021

Türk Dili ve Edebiyatı https://www.turkedebiyati.org/sanatin_sınıflandırılması/ sayfasından erişilmiştir. 25.04 2020

Tongal, Ç. (2010). Eğitimin Bileşenleri: Öğretmenler ve Öğrenme Süreçleri, Eğitim İzleme Raporu(59-69s.).

Yazıcı, N. (1992). *İlk Türk-İslam Devletleri Tarihi*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları No:192, Ankara

Yeşilyaparak, B. (1995). Mesleki Gelişim Kuramları Üzerine Bir Eleştirel Değerlendirme, *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, cilt 2, sayı 6

Yeşilyaparak, B. (Ed.). (2008). *21.yüzyılda Eğitimde Rehberlik Hizmetleri* (29. baskı) Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Yetim, A.A. ve Göktaş, Z. (2004). Öğretmenin Mesleki ve Kişisel Nitelikleri, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt:12, No:2 Sayfa: 541-550

Yıldırım, B.F. (2017). Çok Kriterli Karar Verme (<https://bahadırfyıldırım.com/blog/serie/cok-kriterli-karar-verme/>, 2019, sayfasından erişilmiştir.

Yıldız, G. (2020). Eğitim Bilimleri Ders Notları, (<https://egitimbilimlerinotlari.com/gelisim-psikolojisinde-arastirma-yontemleri/>), sayfasından erişilmiştir.

Yılmaz, A. (2017). “ve diğ”. Türkiye’de Öğretmen Eğitimi ve İstihdamı: Mevcut durum ve Öneriler Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dekanlığı. 06800 Beytepe-Ankara

Yılmaz, R. B., Erden, G.E., Sarıca, B.Ö., Akın, M., Yılmaz, Ö., Berat, G. (2019) Pisada başarılı ülkelerin öğretmen yetiştirme ve atama sistemlerinin karşılaştırılması, *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi/ APJEC 2-2*, 217-236

Yılmaz, M. (20-22 Şubat 2019) “ve diğ”. Resim- İş Eğitimi Lisans Programı Sorunlarına Yönelik Değerlendirme Çalışmayı Sonuç Raporu, Gazi Üniversitesi Ankara.

Yılmaz, O. (2016). *Üniversite Öğrencilerinin Kariyer Yönelimlerinin “Kariyer Dünyası Haritası” Üzerinde Karma Desenle İncelenmesi: Psikolojik Danışma ve Rehberlik Örneği*, Hacettepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı İçin Öngördüğü Doktora Tezi, Ankara

Yüksek Öğretim Kurumları Sınavları İçin Sıkça Sorulan Sorular https://www.yok.gov.tr/Documents/AnaSayfa/yuksekogretim_kurumlari_sinavi_sss_ve_cevapları_puan_turleri_ile.pdf ,sayfasından erişilmiştir.

EKLER

Ek 1. “Öğretmen”, “Öğrenci” ve “Diğer” olarak adlandırdığımız araştırma gruplarına “Google Form (<https://docs.google.com/forms>)” üzerinden uygulanan test örneği. Bu form aynı şekilde Üniversite etik kuruluna da bu şekilde verilmiştir.

3.06.2022 00:05

GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMENLERİ ANKETİ

GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMENLERİ ANKETİ

Bu anket formu Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim İş Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Sezgi Çağdaş SAĞ tarafından Dr. Öğr. Üyesi Safi AVCI danışmanlığında görsel sanatlar öğretmenleri ve öğretmen adayları üzerine yürütülmekte olan bir tez çalışması için kullanılacaktır. Alınan bilgiler sadece akademik ve bilimsel amaçlı olup araştırma sürecinde ve sonuçta ortaya çıkacak tez yazımında size ait kişisel bilgiler ve anket için verdiğiniz bilgiler paylaşılmayacak olup gizli tutulacaktır. Katılımınız ve katkınız için şimdiden çok teşekkür eder saygılar sunarım.

Sezgi Çağdaş SAĞ

* Gerekli

1. E-posta *

2. *Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.*
 1. seçenek

3. YAŞ-CİNSİYET-RUMUZ

4. ÜNİVERSİTE MEZUNİYET YILI YA DA KAÇINCI SINIFTA OLDUĞU

5. ÇALIŞIYORSA GÖREV YERİ

3.06.2022 00:05

GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMENLERİ ANKETİ

6. 1-Kuşların nasıl göç ettiğini öğrenmek

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

7. 2-İnsanlara yeni bir hobi öğretmek

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

8. 3-Hava durumu tahmini için kişisel gözlemleri kullanmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

9. 4-Bitki hastalıklarını incelemek

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

3.06.2022 00:05

GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMENLERİ ANKETİ

10. 5-Bankaya yatırılan paranın faizini hesaplamak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

Hoşlanmam

Farketmez

Hoşlanırım

11. 6-Resimler tasarlamak ve çizmek

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

Hoşlanmam

Farketmez

Hoşlanırım

12. 7-Bir iş yaptırmak için parayla adam tutmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

Hoşlanmam

Farketmez

Hoşlanırım

13. 8-Bir bilim müzesini incelemek

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

Hoşlanmam

Farketmez

Hoşlanırım

3.06.2022 00:05

GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMENLERİ ANKETİ

14. 9-Gözlük için mercekleri parlatmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin. Hoşlanmam Farketmez Hoşlanırım

15. 10-Modern yazarların yazı stillerini araştırmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin. Hoşlanmam Farketmez Hoşlanırım

16. 11-Mikroskop gibi laboratuvar aletlerini kullanmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin. Hoşlanmam Farketmez Hoşlanırım

17. 12-Bir dükkanda envanter tutmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin. Hoşlanmam Farketmez Hoşlanırım

3.06.2022 00:05

GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMENLERİ ANKETİ

18. 13-Bir kuş yemliğı tasarlamak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

19. 14-Bir oyun için takım oluşturmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

20. 15-Yeni bir satış kampanyası düzenlemek

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

21. 16-Bir toplantıyı yönetmek

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

3.06.2022 00:05

GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMENLERİ ANKETİ

22. 17-Vitaminlerin hayvanlar üzerindeki etkisini araştırmak

Yalnızca bir şıkkı şaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

23. 18-Küçük bir şletmeyi idare etmek

Yalnızca bir şıkkı şaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

24. 19-Bir makinenin nasıl kullanılacağı konusunda talimatlar yazmak

Yalnızca bir şıkkı şaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

25. 20-Diğer insanlar için ř planlamak

Yalnızca bir şıkkı şaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

26. 21-Küçük grup tartışmalarına katılmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

27. 22-Yeni bir cerrahi işlem hususunda yazılar okumak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

28. 23-Mali bir hesaptaki hataları bulmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

29. 24-Bir rapor taslağında ki hataları bulmak incelemek

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

3.06.2022 00:05

GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMENLERİ ANKETİ

30. 25-Planlar ve grafikler yapmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

31. 26-Fırtınadan sonra zarar görmüş bir ağacı onarmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

32. 27-Kusurları bulmak için mamulleri incelemek

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

33. 28-Telefonla iş idare etmek

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

34. 29-Acil durumlarda insanlara yardım etmek

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

35. 30-Bir kuruluşun parayla ilgili bütün işlerini idare etmek

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

36. 31-Müzik eseri bestelemek veya düzenlemek

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

37. 32-Filmler için konu müziği bestelemek

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

38. 33-Yeni kurallar veya politikalar geliştirmek

Yalnızca bir şikkı şaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

39. 34-Biyoloji çalışmak

Yalnızca bir şikkı şaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

40. 35-Bir politik kurum için kampanyaya katılmak

Yalnızca bir şikkı şaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

41. 36-Maddeleri ayırmak, biriktirmek ve saklamak

Yalnızca bir şikkı şaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

3.06.2022 00:05

GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMENLERİ ANKETİ

42. 37-Bir toplum geliştirme projesinde çalışmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

43. 38-Bir daktilonun nasıl tamir edileceğini öğrenmek

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

44. 39-Dünyanın merkezi, güneş ve yıldızlar hakkında kitaplar okumak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

45. 40-Tam doğru zaman tutmak için bir saati ayarlamak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

3.06.2022 00:05

GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMENLERİ ANKETİ

46. 41-Beynin nasıl çalıştığını öğrenmek

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

47. 42-Yaratıcı fotoğraflar çekmek

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

48. 43-Masraflara ait hesap kaydı tutmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

49. 44-Bir bandoda çalmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

3.06.2022 00:05

GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMENLERİ ANKETİ

50. 45-Bir orkestrada caz müziği çalmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

51. 46-Bir grup veya kulüp için bütçe hazırlamak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

52. 47-Depremi nedenlerini araştırmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

53. 48-Ünlü bir bilim adamının dersine katılmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

54. 49-Bir proje üzerinde başkaları ile beraber çalışmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

55. 50-Bir sinema filmi senaryosu yazmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

56. 51-Şirketler hakkındaki şikayetleri konusunda işçilerle röportaj yapmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

57. 52-Mobilya yapmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

58. 53-Değerli taşları kesmeyi ve parlatmayı öğrenmek

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

59. 54-Yaralı bir insana ilk yardım yapmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

60. 55-Yerel bir radyo istasyonunda çalınması için müzik parçaları seçmek

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

61. 56-İl genel meclisinde çalışmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

3.06.2022 00:05

GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMENLERİ ANKETİ

62. 57-Mali raporlar hazırlamak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin. Hoşlanmam Farketmez Hoşlanırım

63. 58-Tehlikedeki bir insana yardım etmeye çalışmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin. Hoşlanmam Farketmez Hoşlanırım

64. 59-Elektronik alet çalıştırmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin. Hoşlanmam Farketmez Hoşlanırım

65. 60-Çocuklara nasıl oyun oynanacağını veya spor yapılacağını göstermek

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin. Hoşlanmam Farketmez Hoşlanırım

3.06.2022 00:05

GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMENLERİ ANKETİ

66. 61-Bir ustayı televizyon tamir ederken seyretmek

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

Hoşlanmam

Farketmez

Hoşlanırım

67. 62-Bir magazin hikayesini anlatan çizimler yapmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

Hoşlanmam

Farketmez

Hoşlanırım

68. 63-Ziyaretçilere yol göstermek

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

Hoşlanmam

Farketmez

Hoşlanırım

69. 64-Diğer insanların bir problemin çözüleceğine nasıl inandıklarını öğrenmek

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

Hoşlanmam

Farketmez

Hoşlanırım

3.06.2022 00:05

GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMENLERİ ANKETİ

70. 65-Bir sergiye gezi düzenlemek

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

71. 66-Uyuşturucu kullanan insanlara danışmanlık yapmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

72. 67-İş gazeteleri veya dergileri okumak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

73. 68-Yıldızların oluşumunu öğrenmek

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

3.06.2022 00:05

GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMENLERİ ANKETİ

74. 69-Taksit ödemelerini tahsil etmek

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

75. 70-Bir slayt veya film projektörünü çalıştırmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

76. 71-Kelebekleri gözlemek ve sınıflandırmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

77. 72-Metal bir heykel tasarlamak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

3.06.2022 00:05

GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMENLERİ ANKETİ

78. 73-İnsanlara kanuni doğruları açıklamak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

79. 74-Kısa hikayeler yazmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

80. 75-İnsanların mali kararlar vermelerine yardımcı olmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

81. 76-Gelir vergisi kazancını düzenlemek

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

82. 77-Sertifika, plaket veya taktir belgesi kazanmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

83. 78-Tiyatro oyunu, müzikaller gibi sanatsal etkinliklerin eleştirilerini yazmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

84. 79-Aylık bütçe planı yapmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

85. 80-Bir havuz veya gölde yabancı hayatı araştırmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

86. 81-Bir tiyatro oyununda rol almak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

87. 82-Bir resim çerçevesi yapmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

88. 83-İş gezilerine çıkmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

89. 84-Orman yangınları için gözetleme yapmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

3.06.2022 00:05

GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMENLERİ ANKETİ

90. 85-Yeni alışveriş merkezinin tanıtımını yapmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

91. 86-Bir muhasebecilik sistemi kurmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

92. 87-Arkadaşlar arasındaki bir tartışmayı yatıştırmak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

93. 88-Birbirine önemli bir karar vermesinde yardım etmek

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hoşlanmam
 Farketmez
 Hoşlanırım

3.06.2022 00:05

GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMENLERİ ANKETİ

94. 89-Taşıma için nakil maliyetlerini hesaplamak

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

Hoşlanmam

Farketmez

Hoşlanırım

95. 90-Fıkralar ve hikayeler anlatarak insanları eğlendirmek

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

Hoşlanmam

Farketmez

Hoşlanırım

Bu içerik Google tarafından oluşturulmamış veya onaylanmamıştır.

Google Formlar

Ek 2. Pamukkale Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından verilen uygunluk belgeleri.

Evrak Tarih ve Sayısı: 17.03.2021-E.33216



T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Sayı : E-93803232-622.02-33216
Konu : Sezgi Çağdaş SAĞ

DAĞITIM YERLERİNE

10.134.1.39

İlgide kayıtlı başvurunuz 10/03/2021 tarihinde 05-3 toplantı/karar nolu etik kurul toplantısında görüşülmüş olup, alınan karar ekte sunulmuştur.

Gereği için bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Ertuğrul İŞLER
Kurul Başkanı

Ek: Etik Kurul Kararı (1 sayfa)

Dağıtım:
Gereği:
Eğitim Bilimleri Enstitüsüne

Bilgi:
Sayın Dr. Öğr. Üyesi Safi AVCI

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSE6EFPUCL, Pin Kodu :16192
Adres:Pamukkale Üniversitesi Kütüphane Merkez Kampüsü
Telefon:0 (258) 0 Faks:0 (258) 0
e-Posta:info@pamukkale.edu.tr Elektronik Ağ:http://www.pau.edu.tr/
Kep Adresi: pau@kep.tr

Belge Takip Adresi : <https://www.nakzye.gov.tr/pau-ebys>

Bilgi için: Ayşen TOSUN
Unvanı: Birim Evrak Sorumlusu



Tel No: 2582961803

Bu belge,güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLERİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU

SAYI: 68282350/2018/G05

Toplantı Tarihi: 10.03.2021
Toplantı Sayısı: 05
Toplantı Saati: 13:00

S.N	Adı Soyadı	İmza
1	Prof. Dr. Ertuğrul İŞLER	
2	Prof. Dr. Mithat AYDIN	
3	Prof. Dr. Naci KARKIN	
4	Prof. Dr. Asuman DUATEPE PAKSU	
5	Prof. Dr. Murat BALKIS	
6	Prof. Dr. İsmail ÇEVİŞ	
7	Prof. Dr. Süleyman BARUTÇU	

KARAR 3- Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Resim- İş Eğitimi tezli yüksek lisans programı 182161007 numaralı öğrencisi, Sevgi ÇAĞDAŞ SAĞ'ın Danışmanı Dr. Öğr. Üyesi Safi AVCI sorumluluğunda "**Görsel sanatlar öğretmen adayı seçim sınavında yeni bir boyut: kişilik testi**" isimli tezine yönelik başvuru formunun usul ve etik açıdan verdiği beyan ve ekler tetkik edilmiş olup; proje sahibinin, başvurusunda yer alan bilgi, belge ve taahhütnamelere uygun bilimsel davranışlar sergileyeceği kanaati oluşmuştur. İş bu karar oy birliği ile alınmıştır

ASLI GİBİDİR
10.03.2021

Prof. Dr. Ertuğrul İŞLER
Başkan